

DE
FORMATRICE
F O E T V S

L I B E R

In quo ostenditur animam ratio-
nalem infundi tertia die.

A V T H O R E
T H O M A F I E N O

BELGII ET BAVARIÆ DVCVM
Medico cubiculario, & in Academia Louanienſi
Profefſore primario.

ANTVERPIÆ,
Apud Gulielmum à Tongris.
Sub ſigno Gryphi.
M. DC. XX.

Cum Gratia & Privilegio.

12-14 N. 28

PERILLVSTRI
 ATQVE
 EXCELLENTISSIMO VIRO
 D. FRANCISCO PAZ
 REGIÆ CATHOLICÆ
 MAIESTATIS
 ET
 SERENISSIMORVM
 BELGII ARCHIDVCVM
 ARCHIATRO D. C. Q.

RADO multa in hoc li-
 bro, Excellentissime vir,
 contraria doctrinæ, non
 tantum Galeni & Aristo-
 telis, sed & communi
 omnium fere tum Medicorum tum
 Philosophorum: fretus pondere ra-
 tionum, quibus sustineri videntur.
 Quidni enim liceat, si ratio suffrage-
 tur? Etenim ratio omnium quorum-

â 2 cum-

cumque doctissimorum virorum auctoritati longe est anteponenda. Auctoritas æstimanda est, non propter se, sed propter rationem, cui inniti iudicatur: si ea refragetur, nullo loco est habenda. Etenim studium omne consistere debet in indagatione veritatis. veritas enim Philosophiæ ac scientiæ omnis anima est: illud autem maxime est veritas; non quod huius vel illius opinioni, sed quod rationi ac experientiæ maxime consentaneum est. Quid refert, quis quid dixerit, si non bene, etsi contrarium rectæ rationi? Plato in Charmid. sic inquit: *Quid refert, ô Socrates, ex quo audiuerim? Nihil profecto. Nec enim considerandum quis dixerit, sed utrum vere dicatur.* Idem Galenus 6. Epidem. com. 2. his verbis: *Ego non solum in Hippocratis scriptis, sed etiam*
in

in omnibus antiquorum libris observa-
ui, ut non temere quid quisque ipsorum
dixerit, probem; sed experientia ac ra-
tione verumne sit an falsum, quod
scripserunt, examinem. Magni viri fue-
runt Hippocrates, Galenus, Aristote-
les, & nonnulli alij, quorum aduer-
sus opinionibus, sed homines tamen
fuerunt, & errare potuerunt. *Diffici-*
le est, inquit Galenus 2. de compos.
medicam. sec. loca cap. 8. *ut qui ho-*
mo sit, non in multis peccet: qua-
dam videlicet penitus ignorando,
quodam male iudicando, & quodam
tandem negligentius tradendo. Cur
ergo non liceat eis aliquando aduer-
sari? Infinita doctissime & acutissime
scripserunt, in multis tamen errave-
runt: plurima sciuerunt, sed aliqua
tamen ignorarunt. An fatebimur eos
ita omnem scientiæ puteum exhau-

ā 3 fuisse,

fisse, vt nihil posteris reliquerint hau-
riendum? Desciuerunt ipsi frequen-
ter à doctrina maiorum suorum; eam-
que impugnare, reijcere ac explodere
non sunt veriti; cur non liceat &
idem nobis facere; aut cur nobis ipsis
opprobrio vertamus, eadem qua ipsi,
vti libertate? An nata fuerunt inge-
nia eorum libera, nostra vero in ser-
uitute; vt debeant esse mansipia eo-
rum? Gloriatur Galenus de se, quod
libero semper ingenio præditus fue-
rit, & veritatē doctrinæ Hippocratis,
Platonis, Chrysippi, Aristotelis, alio-
rumque anteposuerit; cur nobis igno-
miniosum sit veritatis causa aliquan-
do quoque recedere à doctrina eo-
rumdem? Quinimo 2. Methodi & 6.
Epidemiorum vocat doctrinam illo-
rum tyrannicam & illos seruos, qui
ita præceptoribus sunt addicti, vt ne
latum

latum vnguē à doctrinā eorū recedere audeant. Equidem, fateor, illa quoque & ego semper fui ingenij libertate, vt nunquam magnopere curauerim Hippocrates dixerit an Galenus; Plato an Aristoteles, sed qua ratione fulti. Scire est remper causas cognoscere. & tum demum vere scimus, cum rerum omnium cognoscimus rationem; non cum authoritatem: authoritas enim, qua talis, neque rerum essentiam neque causas per se demonstrat. Interim tamen ea sæculi nostri infelicitas ac diffidentia est, vt à maiorum opinione dilabi piaculum videatur; & qui id facere ausus fuerit, omnium ora, dentes, calamosque incurrat. Ea ratio est, Excellentissime atque Eruditissime vir, cur librum hunc Ampl. Tuæ dedicare non dubitauerim: vt, quia summa
â 4 polles

polles eruditione ingenijque perspicacitate, æquum iudicem; & quia maxima apud omnes vales æstimatione, si iudicio suffrageris, validum habeat protectorem. Quis enim ausus fuerit lacerare, si tu probaueris, aut commendaueris? Vel hoc maximum esset eius inscitiae argumentum, à tuo iudicio discrepare. Accipe ergo æquo animo; lege, examina, tuere; & Fienum tuum solito affectu prosequere. Louanij hac 15. Ianuarij, anno 1620.

Tua Excellentia colentissimus

THOMAS FIENVS.

AD CLARISSIMUM VIRVM
D. THOMAM FIENVVM
COLLEGAM CHARISSIMUM
De vi animæ Formatrice subtiliter
ac noue differentem.

L EGERAT hunc librum Rerum
NATURA; Fieni,
Nescio quo casu, nomine praterito.
Accernens operum patefacta Arcana
suorum,
Adducto hac dixit verba supercilio,
Aut Egomet scripsi hac; datur aut
Natura secunda,
Aut Genius nostro maior Aristotele.

GERARDVS DE VILEERS
Med. Profess. ordinarius.

ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΡΙ ΚΥΗΣΕΩΣ ΔΙΑΦΕΡΕΙΣ
 ΤΑΣ ΤΟΥ ΑΛΜΠΡΩΤΑΤΟΥ
 ΦΩΜΑ ΤΟΥ ΦΕΙΗΝΟΥ
 ΤΩ ΤΩΝ ΙΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΟΦΩΝ ΠΑΝΥ.

Ι Ητρώι μέγα θαῦμα, κλέϑ' σεφίης τε, μέγισϑ'
 Καὶ παρὰδεῖα ποιῶν, καὶ παρὰδεῖα λήγων,
 Τίς σοὶ τῆς φύσεως κρυφίας ὥξε κελυθός,
 Πρὶ' ὄργῃς πάλαι, εἰς φάϑ' ὑλουργοῖν;
 Οὐδὲν Ἀριστέλης ἰδιόδεστος, ἰδὲ Γαλαῖος,
 Οὐδ' ἰσως ἑρπῆς σπᾶλϑ' ἀκεραῆς.
 Ἀλλὰ τίμ', ΦΕΙΗΝΕ, φύς καὶ λυγρῆς φανέρ,
 Ἡ ἐν τῆς κύβης ἰδομένης Ταμίης.

PETRVS CASTELLANVS
 Doctor Med.

71

AD CLARISSIMUM VIRVM
D. THOMAM FIENVM
IN
ACADEMIA LOVANIENSI
MEDICINÆ COLVMEN.

FÆLICIS ala nuper ingenti, polo
Subuectus, infames (enim ita vulgus putat)
Iubas Cometarum astricos inter choros
Circi volantis ire, viridique atheris
E ventre abortum sideris modum novi,
Fratriemque, sed qui non fugax auum ferat,
Gregis perennis, horrida silentia
Qui noctis aterna regit constans face,
Ecce docuisti. Relapsus nunc polo
Volace penna, scribis & pingis simul,
Non amplius capace quod celet sinu
Cortina mundi; paruulo sed fornice
Quem miscet, & tenerum coquit, duras parens
Humana fœtum. Haut magna res, in quam tamen
Consumit artem & ultimam extendis manum
Natura sapiens. Machinas quis totiuages
Instruxit exigui modo corpusculi?
Quis obsequentem torquet in nervos, velut
Funes, Prometheus fragilis indolem lusi?
Qua textiles peritonij docta manu

Tramas

*Tramas Arachne necesse? aut millesima
Conspirat ilia artifex volumine?
Quod venularum tubulos calam cauat,
Qua membra longe sanguinans rigat iecur?
Aut riuulos singultientis corculi?
Turba, fatebor, haecenus mixtus fui;
Et seminalem haut scio satis quam vim dabam
Materia inertī. sed libto nunc aureo,
Et publica (haut dubium) fide animulam asseris.
Lime recenti: qua arte, vel magis Deo
Instincta placitum defodit sibi larem.
Sic ungue nidas significat lusat soror
Parna Philomela, circinatque argenteo
Roſtro loquacibus instruens naſis thoros.
Prius dediſti maximum miraculum
Cali capaci, alteram nunc das ſoli.
Plura erudita, curioſa ſi manu
Vir magne dones, qua ingenti iſto acumine
Diſpoſta habes, breui nihil mirabimur.*

LIB. FROMONDVS
Philos. Profefſ.

INDEX QVÆSTIONVM.

QVÆSTIO I.

Qua sit causa efficiens Conformationis fœtus in utero matris.

2. An causa Conformatrix sit virtus uteri, an seminis.
3. Qualis virtus semini inexistens sit Conformatrix, calorne innatus an aliqua alia?
4. An generatiua parentum sit efficiens Conformationis.
5. An anima seminis sit efficiens Conformationis.
6. An aliqua alia virtus non animata, seu nulli anima coniuncta sit efficiens Conformationis.
7. An anima semini post conceptionem adueniens sit efficiens Conformationis.

2. Qua

8. *Qua ergo & qualis sit illa anima, qua semini post conceptionem primo aduenit ac Conformationem facit, vegetatiuane, sensitiua, an rationalis.*
9. *An potentia Conformatrix sit generatiua, seu species eius.*

FINIS.

AUTHORES;

Quorum nomina in hoc libro citantur.

A.

E.

Albertus Magnus.
Alexâder Aphro-
disæus.

Argenterius.

Aristoteles.

Auerrhoes.

D. Augustinus.

Auicenna.

Archang. Picolomi-
neus.

C.

Caietanus.

Capitucci.

Cardanus.

Carerus.

Christophorus Vega.

Citadinus.

Conimbricenses.

Costæus.

D.

Didacus Masius.

Fabius Pacius.

Ferdin. Mena.

Fernelius.

Fonseca.

Forliuiensis.

Franciscus Picolomi-
neus.

G.

Galenus.

Gandauensis.

Gentilis.

H.

Halyabbas.

D. Hieronymus.

Hippocrates.

Hurtadus Mendoza.

I.

Ianninius.

Iauellius.

Ioubertus.

L.

Lactantius.

Laurentius.

Literæ

Literæ sacræ.

M.

Macrobius.

Massaria.

Mercenarius.

Mercurialis.

O.

Occamus.

P.

Peramatus.

Philoponus.

Pinæus.

R.

Ruuius Rhodensis.

S.

Saxonia.

Scotus.

Simplicius.

T.

Themistius.

D. Thomas.

Thomas de Garbo.

Thomas à Veiga.

Toletus.

Turilanus.

V.

Valesius.

Varolius.

Z.

Zabarella.

Zegarra.

Zoares.

Zonzinas.

I

THOMÆ FIENI
DE FORMATRICE
FOETVS

QVÆSTIO I.

*Qua sit causa efficiens Conformatio-
nis fatus, in utero matris.*

RERARDVA atque obscura res
est inuestigare effectricem cau-
sam conformationis seminis in
utero matris. Nulli eam, meo
iudicio, affecuti sunt; aut si qui
sint subodorati, quod pauculis
antiquorum contigit, saltem neque eam fir-
miter tenuerunt, neque clare aperuerunt, ne-
que vllis rationibus adstruxerunt. Nos opi-
nionem nostram in medium afferemus, eam-
que ita firmis, atque euidentibus, vt opinor,
rationibus adstruemus, vt nullus cuiquam
deinceps superfuturus sit dubitandi locus.
Quod dum facio, si in nonnullis, à communi,
ac antiquorum, tum Galeni, tum Aristotelis
doctrina recedo; sciant me illum esse, qui in
nullius magistri verba iurarim, sed veritatem,

ac rationum pondus omni quorumcumque
ali horitati anteponam.

Variae fuerunt circa eam tum Medicorum,
tum Philosophorum opiniones. Aliqui dixe-
runt efficientem conformationis causam esse
Deum ipsum; alij intelligentias; alij animam
mundi; alij corpora caelestia; alij vterum; alij
animam seminis; alij virtutem quandam di-
uinam, & admirabilem vicariam animæ pa-
rentum, semini inexistentem; alij calorem
natum, aliaque. Plato, teste Plotino 8 ter-
tiae Enneados, & Themistius commentario
de anima, & 12. Metaphysicorum, & Platoni-
ci alij, teste Galeno, libro de Foetus for-
matione, capite 22. dixerunt esse animam
mundi, & aeternam mentem rerum omnium,
opificem. Auerrhoes 2. Metaphys. comment.
31. & Auicenna 6. natural. partic. 4. cap. 4.
alijque Arabes dixerunt, esse quandam in-
telligentiam Cholcodæam appellatam, quam
omnium formarum sublunarium effectricem
esse statuebant. Avicenna Fen 1. primi, do-
ctrina 6. capite 2. & Fen 2. tertij tractatu
1. capite 2. videtur eam adscribere Creato-
ri, & dicit esse virtutem quandam proceden-
tem à Creatore, quæ operetur ex præcepto
Creatoris. Trismegistus Philosophus libro
de potentia, & sapientia capite 5 dicit illam
neque in semine esse, neque in generante,
neque

neque esse naturæ opus, sed causam superiorem, summo intellectu ac prudentia præditam. Aristoteles, etsi 2. Animæ dicat esse facultatem animæ vegetantem, tamen 12. Metaphys. capite 18. adiungit intelligentiam cælestem, & 2. de generatione animalium capite 3. dicit esse cælestem quandam vim, cum cælesti calore in spiritu seminis residentem. Galenus etsi variis locis ponat ipsam esse vim quandam semini parentum inexistentem; aliis tamen multis ambigit. Secundo de temperament. capite 14. dicit de hac etiam Aristotelem dubitasse, vtrum scilicet diuinioris originis sit, necne; asseritque qualitates primas minime formationis efficientem causam esse, sed ipsas esse quidem instrumentum, formatorem vero esse alium: quasi etiã cum Aristotele diceret illam originis esse longe diuinioris. Decimo quinto de usu partium capite 1. & 9 de placitis capite 5. causâ formatricis summam sapientiam, & potentiam admiratur; quænam vero sit, non dicit: dum autem summam ei potentiam & sapientiam adscribit, absque dubio eam diuinam quoque esse videtur agnoscere: dicitque Hippocratem eam naturam appellasse, non ausum dicere qualis, cuiusue substantiæ sit. Et 1. de facultatibus natural. capite 5. diuinâ originem habere scripsit, & libro de Foetus formatione

4 DE FORMATRICE FOETVS

cap 6. ad longū disputat qualis ipsa sit, an Deus, an anima mundi, an natura, an anima semini superueniēs; quæ suum sibi domiciliū fabricetur. Nam eū considerat summā, quæ in foetus cōformatione relucet, sapientiam, & potentiā, dubitat an Deus aliquis prudens, & potens faciat eam, qui prius sua immensa sapientia considerauerit quæ, & quomodo partes omnes ad actiones sint fabricandæ, & quod concepit sua infinita potentia exequatur. Naturā enim, seu animam vegetatiuam, cum bruta sit, & sapientiæ expers, asserit tanti operis authorem esse non posse. Quod anima rationalis suum sibi domicilium fabricetur, ex vna parte videtur suspicari ex eo, quod ipsa sciat vti partibus suis solo instinctu, sine vlla doctrina, & sciat mouere modo hunc, modo illud musculum ad vsum requisitum; & ex tot centenis eligere eum, qui ad actionem intentam est necessarius; cum tamen nos nec musculos, nec situm eorum, nec numerum, nec vsum cognoscamus: & quod equi hinnulus vix natus sciat suis membris vti, pedibus calcitrare; ceruus cornibus petere, & alia animalia dentibus inordere, etiam antequam cornua & dentes nata sint. Ex altera vero parte ducitur ad credendum oppositum ex eo, quod anima partes sui corporis non cognoscat; quod absque dubio esse deberet, si eas ipsamet

ipsamet esset fabricata. Dubitat etiam an anima mundi possit esse nostri conformatrix. Sed cum considerat, quod illa eadem deberet etiam esse conformatrix culicum, & muscarum, & vilissimorum vermium, in eam venit opinionem, ut eam credat esse non posse; propterea quod talium animalculorum conformatio illius nobilitate, maiestate & excellentia videatur esse indigna. Et quamvis iudicauerit animam vegetatiuam, quam naturam appellat, non posse esse effectricem nostræ conformationis, propterea quod bruta & sapientiæ expers sit; tamen quando ex altera parte considerat, quod filij parentibus similes prodeant, iudicat neque Deum, neque mundi animam posse esse nostri conformatricem, propterea quod illi à parentibus non procedant; sed peculiarem aliquam potentiam vegetatiuam ab ipsis parentibus in semen ac fœtum deriuatam. Et tandem omnibus vndiq; perpensis adhuc concludit, & aperte fatetur, se causam nostri conformatricem ignorare: qualiscunque tamen ea sit, infinita potentia, & sapientia præditam esse; dicitque se nullos vnquam Philosophos reperisse, qui potuerint sibi veram causam conformatricem designare: rogatque omnes, ut si quidquam de ea repererint, id sibi velint communicare. Sacræ literæ videntur eam Creatori adscribere. Pro-

6 DE FORMATRICE FŒTVS

pheta Dauid Psalmo 118. *Manus, inquit, tue fecerunt me & plasmaverunt me.* Et S. Iob capite 10. sic loquitur: *Tua manus elaborauerunt me, ac fecerunt me quantus, quantus sum; an non velut lac fudisti me, & velut caseum me coagulasti? ossibus & nervis me contexisti?* Scotus in 2. sententiarum distinctione 18. dicit potentiam conformatricem excedere facultatem feminis connaturalem, pro eiusque inuentione ad virtutem diuinam esse recurrendum. In hac opinionum diuersitate sit

PRIMA CONCLUSIO: Neque Deus, neque intelligentiæ, neque anima mundi sunt efficiens conformationis causa. Hæc conclusio secundum omnes suas partes à multis est satis probata; quare non est necessarium à nobis de nouo multis rationibus opere probari. Nō negamus Deum, ac cælestia corpora ad hominis. aliorumque animalium conformationem concurrere, vt causam primam, & vniuersalem: nam, vt inquit Aristoteles 2. Physicor. 2. Homo hominem generat, & Sol: sed negamus concurrere vt causam proximam de qua hic quæstio est. Deum nō esse causam proximam, ex eo patet; quod sic nulla vnquam in conformatione monstraretur. cuius contrarium patet in omnium tum animalium, tum plantarum conformatione. Deus enim errare nūquam posset.

fer. Intelligentias cælestes non conformare probatur : quia quod conformat, illud ipsum etiam seminis partes alterat, & immutat, exiccat, calefacit, & ad formam ossis, carnis, nerui disponit : substantiæ vero abstractæ, vt inquit D. Thomas 1. parte quæst. 96. articulo 2. non inducunt formas in materiam, sed solum corporeæ, forma, & materia præditæ. Animam mundi etiam non conformare, ex eo est manifestum ; quod mundus minime sit animatus, eiusque anima iam diu à Philosophis omnibus sit explosa. Nullam earum cōformationis causam esse, vno argumento alij probant ; quod sic non posset dari ratio similitudinis prolium cum parentibus. Sed argumentum non est efficax : quia, vt infra dicemus, potest illa similitudo contingere, non primo & per se ratione causæ, efficientis ; sed ratione materiæ, in qua sunt dispositiones, & species exemplares tali modo efficientem dirigentes, vt secundum eas valeat semen aliter atque aliter conformare.

Ad rationes, quæ Galeni animum in diuersa egerunt, sic potest responderi. Ad hoc, quod Deum aliquem, vel mundi animā nostri opificem esse suspicetur, ex eo quod in conformatione infinita reluceat potentia, & sapientia, dici potest, ex eo non colligi illas debere esse in ipsamet causa conformatrice ;

8 DE FORMATRICE FOETVS

seu ipsammet conformatricem debere esse summe sapientem & potentem; sed illam sapientiam & potentiam esse in Creatore, qui causæ secundæ, ac facultati conformatrici indiderit vim solo quodam instinctu, & sine ulla prudentia vel intellectu, tam admirabile opus, & tam artificiosam conformationem edendi, qualem ipse sua immensa sapientia præuidit ad rerû animatarum, singularû in suo genere, perfectionem, atque actiones necessariam esse. Ad hoc, quod suspicetur animam embryonis conformandi vim habere, suumque sibi domicilium fabricari; ex eo, quod ipsa sciat certis partibus uti ad certa munia, quæ ipsa neque sensu neque intellectu cognoscit; dici potest, eum non bene colligere; quia hoc posset anima facere solo instinctu naturali, etiam si partes, quas ita mouet, quibusque sic utitur, fabricata non fuisset. Etenim, sicut artifex bene potest uti ex arte ad varios usus instrumentis à se non fabricatis; ita & anima ipsa instinctu naturali, etiam si ea non fuerit fabricata. Quod è contra colligat animam corpus suum non fuisse fabricatam; eo quod singularum partium usum, situm, naturam, conformationem non cognoscat, fallitur. Posset enim esse, quod ipsum quidem fabricata fuisset, ut reuera est, nec tamen earum usum, situm, ac naturam, seu sensu, seu intellectu cognosceret;

gnosceret: sicut infra latius ostēdemus. Quod animam mundi nos minime conformare suspicetur, ex eo, quod inde hoc absurdi sequeretur, quod sic eadem omnium quoque vilissimorum animalculorum cimicum, pediculorum conformatrix statui deberet; non etiam bene mouetur. quia hoc eius excellentia atque nobilitate indignum minime foret. Nam, sicuti non est indignum immēsa Dei maiestate, ad eorum productionem, omnesque eorū actiones effectiue ac immediate concurrere, & si quidem non influxu particulari, sed tantum vniuersali; ita quoque non esset indignū excellentia animæ mundi (si qua foret) ad eorum productionem, ac conformationem quoquo tandem influxu, siue particulari, siue vniuersali concurrere. Quapropter sepositis hisce causis, quæ non sunt nisi causæ primæ, vniuersales, remotæ, ac mediatae; quæramus & videamus.

QVÆSTIO II.

*An causa conformatrix sit virtus
uteri an seminis.*

ET videtur multis rationibus probari esse
aliqua virtus uteri.

A ;

Primo:

Primo : quia Galenus 1. de semine capite 13. videtur saltem aliquam partialem vim conformatricem vtero adscribere. Etenim ibi reddens rationem, cur in vtero partes spermaticæ totæ, & de nouo constitui possint, extra vterum vero & in adultis ne paruæ quidem possint regenerari ; sic inquit : *At in ipsa prima ex semine generatione tum vniversus humor adhuc collectus est, ex quo vasorum formatio existit, tum duplex fabricatrix vis adest, & seminis, & conceptaculorum vteri: quibus semen præiectum ad se ferat.* Mox iterum repetit his verbis : *Nihil igitur mirandum est, si in sætibus in vtero prima natura instrumenta celeriter formantur: quippe cum & materia copia, & procreantium ipsa facultatum efficacia maxime adsit.* Quibus non vnā, sed duas esse conformatrices ; vnā seminis, alterā vteri, (sicut ante dixerat) videtur insinuate.

Secundo : Virtus conformatrix debet esse propinqua semini : nam si esset remota, non posset ipsum conformare. Ergo vel debet inesse semini vel vtero ; nam illa sunt propinqua : non potest inesse semini ; ergo vtero. Minor probatur : quia si inesset semini, semen esset ipsum conformans ; atqui non est conformans ; quia est ipsum conformatum : vnū autem & idem non potest esse conformans, & conformatum simul ; agens scilicet, & patiens.

tiens. Ergo. Confirmatur primo: Materia & Forma sunt causæ intrinsecæ; efficiens & finis extrinsecæ: at si conformatrix esset in semine, cum conformatrix sit efficiens, efficiens esset intrinseca. Confirmatur secundo: Si semen conformaret, & immutaret seipsum, ageret ad sui destructionem: feminis enim ad naturam carnis, ossis, nerui, &c. conuersio, est eius destructio: at hoc est absurdum; quia nihil agit ad sui destructionem. Ergo.

Tertio. Foetus est pars matris; ergo operatio omnis quæ fit in eo, fit ab anima matris; ergo ab ea ut inest utero, seu ut inest illi parti quæ foetui est proxima; talis est uterus. Ergo. Antecedens probatur, tum autoritate, tum ratione. Autoritate; quia Galenus comment. super 1. Aphorif. sectionis 4. dicit foetum ita alligari matri, sicut fructus arbori: & Stoici, ut est apud Plutarchum 5. de placitis capite 15. dicebant foetum esse partem ventris, sicut fructus arboris, cum maturuerit, inquit, decidit. Ratione; quia ita videtur se habere foetus ad matrem, sicut oua ad gallinam: at oua quandiu sunt in gallina sunt partes gallinæ; & nutriuntur, & augentur, & formantur ab anima gallinæ, sicut reliquæ partes. Ergo.

Quarto. Si uterus non conformaret, sed conformatrix esset intrinseca semini; sequeretur

queretur quòd semen virtute diabolica translatum in stomachum, thoracem, abdomen, intestina posset conformari : hoc est absurdum, & ab omni experientia alienum. Ergo. Maior probatur ; quia tum vterus nihil conferret, nisi locum, & suum calorem nativum : at illa æque possunt conferre thorax, stomachus, & aliæ præfatæ partes , quam vterus. Ergo. Dices forte ideo non posse in illis fieri conformationem, quia in illis est defectus sanguinis menstrui, & in illis non potest ita ad semen deriuari, sicut in vtero. Sed non valet ; quia , etsi propter illam causam non posset quidem embryo euadere perfectus, ac carneus ; posset tamen animari, & ad longum tempus, & usque ad multos dies incipere conformari, quousque eius requireretur affluxus. Etenim, usque ad triginta dies est totus albus, & semineus, & nulla in eo sanguinis nota apparet ; & tamen est perfecte, & secundum omnia membra conformatus : ex quo patet eum sanguine menstruo usque ad illud tempus opus non habere.

CONCLUSIO secunda. Virtus conformatrix non est in vtero.

Hæc conclusio est communis , ut inquit Thomas de Garbo in summa, quæstione 57. quam expresse tradunt, Auerrhoes 2. Colliget ; capite 10. Albertus 9. de animalibus tractatu

tractatu I. capite I. alijque omnes, qui vim illam semini adscripserunt. Hanc nonnulli probant his argumentis.

Primo. Si conformatrix esset in utero, & non in semine; nulla procederet virtus conformatrix à patre, sed solum à matre: & nullum procederet principium actiuum generationis à patre, sed solum passiuum: & consequenter pater vere, & actiue non generaret, sed tantum mater: hoc est absurdum. Ergo. Immo sequeretur matrem solam posse in seipsa generare sine viro: quia haberet totum principium actiuum, & haberet sufficiens principium passiuum: quia habet semen, & sanguinem menstruum, & locum, & consequenter omnia requisita. Neque potest dici, ideo non posse per seipsam generare, quia non haberet sufficientem quantitatem principij passiuui, nempe seminis; propterea quod non haberet semen viri: quia certum est, ipsam posse supplere quantitatem seminis masculini requisiti. Posset enim mulier sanguinea, robusta, calida, magno corpore prædita, quæ multum seminis diuturna à coitu cessatione congregasset, tantum seminis sola subministrare, quantum ab utroque sexu requisitum est ad generationem. Verum argumentum non videtur efficaciter probare intentam. Nam prima sequela nihil videtur habere absurdum.

furdi. Non enim esset absurdum in natura; etsi quidē esset in doctrina Galeni, & Aristotelis; virum non concurrere actiue ad generationem; vel mulierem magis concurrere, & magis actiue concurrere, quam virū. Nam quid miri esset, cum mulier à viro superetur, multis animæ actionibus, virum ab illa superari actione generationis? Etenim, cum mulier locum præstet, calorem nativum, spiritus, alimentum pro toto tempore generationis; insuper semen tam bene quam vir; fateri equidem oportet in quacunque fere opinione, ipsam plus viro concurrere ad generationem. Neque sequitur, quod ipsa sola per se posset generare: quia etsi quidem supplere posset feminis virilis quantitatem, non posset tamen supplere eius virtutem, & proprietatem. Nam etsi non differat virile semen specie & essentia, à muliebri, differt tamen tali proprietate, & tali perfectione nobis occulta, pendente à natura sexus, vt eam mulier qualicumque suo temperamento, ac robore assequi, & adæquare nulla ratione possit.

Probatur etiam secundo sic: si vterus conformaret, non esset ratio, cur Vnquam foetus esset similis patri. Vterus enim nullam habet notitiam patris; & sic nunquam posset cōformare ad similitudinem eius. Sed contra est; quia foetus saepe similis est patri, vt est
mani-

manifestum, Ergo ipse non conformat; sed aliquid necessario à patre procedens, cui etiam facultas illa insit. Verum hoc etiam argumentum non stringit. Nam similitudo illa, vt iam dixi, non necessario primo & per se à principio effectiuo, seu ipsa conformatrice, sed à speciebus exemplaribus semini inhærentibus, atque ab ipsa materiæ dispositione, ac conformabilitate potest dependere.

Probatur tertio: & argumentum est simile priori. Quia, si vterus cōformaret, nunquā cōformaret masculū, sed semper foemellā; quia semper cōformaret mēbra genitalia ad similitudinē sui, & nō ad similitudinē maris. Verum nec hoc etiā efficaciter probat: quia sicut potest vterus cōformare multa mēbra sibi nō similia, nēpe brachia, manus, oculos, aures; ita posset etiam conformare genitalia viri, etsi ea nō essent sibi similia. Etenim produceret illa, operans nō solū in virtute vteri, sed in virtute animæ vtero inexistentis. quæ sicut vtero, ita & reliquis corporis partibus inexistit: & sicut habet vim eminenter omnia reliqua corporis membra conformandi, ita etiam habere posset vim genitalia; & tam bene genitalia viri, quam mulieris conformandi.

Probatur quarto: Vterus mulieris non habet vim reproducendi, & restaurandi vel minimam partem deperditam sui indiuidui: ergo

ergo multo minus de nouo generandi, ac producendi omnes partes foetus. Sed neque hoc validius est. Nam, si valeret; valeret in omni opinione, vbicunque demum vel in quocunque subiecto conformatrix residere statueretur. Certum enim est, vbicunque residere statuatur, posse quidem ipsam ex semine, & in vtero partes omnes de nouo producere; deperditas vero in corpore iam genito non posse restaurare. Quæ illius causa sit, ibi videndum est; vbi disputatur, cur deperditæ spermaticæ partes non possint restaurari. Itaque probatur efficacius argumentis quæ sequuntur: sit ergo

Quintum. Oua autem non conformantur virtute alicuius vteri: non enim conformantur intra auem, sed extra; ergo neque semen animalium: sed sicut illa conformantur ab aliqua virtute sibi intrinseca, ita & hoc.

Sexto. Terra in plantis est sicut vterus in animalibus; at terra nullam habet vim plantas conformandi; ergo nec vterus. Minor probatur: quia si terra conformaret, non posset nisi vnius speciei plantam producere: vna enim & eadem particula terræ in eodem vase contenta non posset habere diuersas facultates conformatrices, quarum vna betam, alia rosas, alia arborem conformaret. Contrarium est verum. Ergo.

Septimo.

Septimo. Si vterus semen conformaret, deberet femini esse propinquus, & ipsum tangere. actio enim fit per contactum: at modo non tangit, sed à semine est separatus, & inter semen & ipsum, interiacent membranæ foetus, & vrina, & sudores. Ergo. Dices influere vim formatricem ab vtero in semen per vasa vmbilicalia; sed responsio friuola est: quia, si natura voluisset vim illam per ea sic influere, fecisset illa breuia, lata, concaua, ac recta, quo facultas facilius influere posset: modo vero fit cit contraria omnia. Ergo. Accedit, quod, si ipsa per illa vasa sic influeret, citius, & perfectius conformarentur illæ partes, ad quas vasa illa immediatius perueniunt, nempe cor, & hepar, quam illæ ad quas non pertingunt. fortior enim est actio in propinquum, quam in remotum. At ita non est: tam cito enim conformantur pedes, brachia, caput, quam iam dicta, vt experientia anatomica est manifestum. Ergo.

Octauo. Si vterus conformaret, non posset fieri superfœtatio. Etenim in superfœtatione, vno & eodem tempore diuersimode fit conformatio; eodem enim tempore fit conformatio aliter circa semen iam biduo, tri-duo, aut decem diebus conceptum, quam circa conceptum ab vno mense, duobus, aut tribus. Atqui fit superfœtatio; ergo vterus non

B

confor-

conformat. Sequela probatur. Quia vterus non potest eodem tempore diuersa semina diuersimode conformare: vnum enim, & idē, eodem modo se habens circa materiam eandem, non potest diuersimode operari.

Nono. Sequeretur vterum vno, & eodem tempore conformare animalia diuersæ speciei; nempe hominem & molam animatam: at hoc facere non potest. non enim insunt vtero distinctæ specie conformatrices. Ergo.

Decimo. Si conformatrix resideret in vtero, sequeretur in foetu iam nato, & præcipue masculo nullam remanere posse facultatem conformatricem: hoc est falsum. Ergo. Maior probatur: quia in foetu non est vterus; deficiente autem subiecto, & organo deficit potentia. Minor probatur; quia in adultis remanet quædam vis formatrix, per quam in tam diuturna, & reciproca substantiæ nostræ deperditione, & noui alimenti repositione; in corporis incremento; in frequenti gracilitatis, ac obesitatis nonnunquam vicissitudine, eadem semper corporis forma conseruatur: per quam dentes noui producuntur: parvæ venulæ, vt Galenus testatur, in cauis viceribus aliquando regenerantur, &c.

CONCLUSIO tertia. Virtus cōformatrix residet in femine; estq; semini intrinseca. Hanc conclusionem tenent fere omnes Medici,

Medici, ac Philosophi. Galenus, etsi aliquando dubiter, quæ sit virtus conformatrix; an anima mundi, an Deus aliquis; centum tamē locis clare ac manifeste docet formatricem vim semini inesse. Libro de foetus formatione cap. 2. sic inquit. *Fasta autem hac in orificiis vulva radicatione, consentaneum videtur, ut semen, quod ipsa formavit, ipsis etiam ex vulva sanguinem attrahendo alimentum suppediet.* Et capite 3. sic inquit: *Videamus post hac, quomodo reliquum factum à vi seminis totum conformari conveniat.* Et capite 5. sic inquit: *Vade rursum quemadmodum superius etiam dicebamus, semen opificis rationem subibit.* Et paulo post: *Quo vero tempore seminis vis hac format, quoadmetiam alia verosimile est, tum his adiacentia, tum inter hac, & vulvam sita formari.* Idem dicit capite 14. & 1. de semine capite 8. & 18. & 2. de femine capite 1. 2. & 5. & 14. de usu partium, capite 7. & 8. & pluribus aliis locis. Idem infinitis locis docet Aristoteles; secundo de generatione animal. capite 1. sic ait: *Sed à quo partes corporis generentur, quarimus; aut enim extrinsecus aliquid, aut in genitura & semine insitum agit, idque aut pars aliqua anima, aut anima, aut habens animam est. Sed ab aliquo extrinsecus agente effici quaque aut viscera, aut alia membra, remotum à ratione est. Fieri enim non potest ut moleat, quod non*

B 2 tangit;

tangit; & quiequam ab eo, quod non moueat, afficiatur. Igitur in ipso conceptu aliquid iam inest, quod aut pars eius sit, aut seorsim contineatur. Sed aliud quippiam esse abiunctum, à ratione est. Et subiungit: Pars ergo eius est quod protinus in semine existit. Et subdit: Semen igitur tale est, motumque habet, & principium tale, ut motu perfecto pars existat, quaque, eademque sit animata. Et eodem libro capite 3. dicit in semine esse quod facit, ut fecunda sint semina; & eodem capite sic inquit: Sequitur ut & dubitemus & dicamus, si in ijs qua semen emittunt in feminam nulla pars constituendi conceptus sit quod subierit; quoniam vertatur corpulentia eius, quando ipsum facultate, quam in se continet, agit. Primo de partibus animalium sic ait: Semen namque principium est & efficiens rei qua gignitur. Porro 1. de generatione animalium capite 20. dicit semen viri esse sicut Fabrum respectu lecti, & sicut coagulum in lacte respectu feminis muliebris. Et 2. de generatione animalium capite 6. & 3. de generat. animal. capite 11. & 4. de generatione animal. capite 4. & Variis locis aliis dicit femini hanc vim inesse semenque viri esse efficiens, mulieris vero materiam. Idem tenet Auicenna 2. tertij tractatu 1. capite 3. & 9. de animalibus capite 8. & 15. de animalibus capite 2. & Theophrastus 4. de caus. plant. capite 3. & Auerrhoes 2. Colliget capite 10. & Haly-
Abbas

Abbas 3. theoricæ capite 34. & Albertus 9. de animalibus tractatu 1. capite 1. & tractatu 2. capite 3. & D. Thomas parte 1. quæst. 118 articulo 1. & parte 3. quæst. 32. articulo 4. & ibi Caietanus: & 2. contra gentes capite 89. & Zonzinas 8. Metaphys. quæstione 18. & lauelus quæst. vltima. Et inter Medicos Turisanus Fernelius, Vallesius, Peramatus, Laurentius, Saxoma, Carrierius, Zegarra, Mercurialis, Massaria, Archangelus, & reliqui fere omnes, excepto Fabio Pacio, qui comment. in caput 3. libri 3. Methodi, eam vtero imprudenter adscribit. Porro quando dico conformatricem esse in semine, non loquor de semine formaliter, seu vt essentialiter est semē; sed materialiter, id est de illa materia seminali quæ in vtero est recepta: non respiciēdo, an sit animata necne; & an sit adhuc formaliter semen; an vero iam embryo factus: de quo postmodum sum acturus.

Probatur autem conclusio ratione: primo; conformatio est actio vitalis, id est, est actus vitæ: actus vitæ fiunt à principio interno, non externo; ergo non ab vtero, qui semini est externus; sed ab aliquo semini intrinseco.

Secundo. Semen vtero conceptum mox obducitur membrana, & includitur ei: in medio autem seminis incipit fieri conformatio embryonis, qui non est maior magnitudine

B 3

grani

grani hordei: illum embryonem circumstat reliqua massa seminis concepti; ad eo quod in medio totius seminis, incipiat illius conformatio: ergo ibi in medio est facultas conformatrix, & consequenter in semine. Vbi enim incipit operatio, ibi certum est conformatricem esse. Quia, si esset extra; potius inciperet conformare externam partem, seu circumferentiam totius massæ seminalis in uterum receptæ, quam intimam, seu illam quæ est in centro eius.

Tertio. Semen, secundum omnes partes sui incipit conformari æqualiter; tam cito internæ partes, quam externæ, & contra: & tã cito supernæ, quam infernæ, & contra; & tam cito digiti manus, quam digiti pedis; & tam cito illi, quam renes, intestina, hepar, &c. vt experientia anatomica est manifestũ. Ergo virtus ipsum conformans ei inest. Quia, si non inesset, sed esset extra; citius conformarentur membra externa, quam interna: & citius illa quæ viciniore essent loco, in quo facultas resideret, quam quæ ab eo remotiora.

Quarto. Semen auium (quod duo continetur) separatum à parentibus conformatur: & semina plantarum constituta extra terram in tabulato sæpe incipiunt germinare, & conformari. Ergo à principio interno.

Qua-

Quapropter ratum indubitatumque sit, conformatricem inesse ei quod conformatur, siue semini. An vero illud cum iam conformatur, adhuc vere, & realiter sit semen; an vero iam embryo: & iam animatum quid, an vero adhuc inanime; hic, ut dixi, non disputo, disputaturus infra suo loco.

Ad argumenta in contrarium, sic respondeo. Ad primum desumptum ab autoritate Galeni; dico, Galenum ibi non esse intelligendum de formatrice proprie dicta, sed solum de virtute illa uteri; qua uterus semen attrahit, retinet, fouet, actuat: quæ ideo improprie potest dici conformatrix; quod ad conformationem concurrat ut causa adiuvans, & ut causa, sine qua formatrix proprie dicta semini inexistenti non posset operari, atque in actum exire. Nam præterquam quod, ut supra ostendi, ubique Galenus vim illam semini dicat inesse, aperte 6. de placitis capite 6. dicit eam utero non inesse his verbis: *Siquidem fœtibus ex semine non ex vulva, facultatum ipsos administrantium origo est.*

Ad secundum, solet communiter responderi; aliquid posse esse agens, & patiens, conformans, & conformatum simul diuersa ratione, ac secundum diuersas partes sui: semen esse conformans secundum partem

24 DE FORMATRICE FOETVS

suam spirituosam, conformatum secundum partem magis crassam, & terrestrem, & sic nihil subesse absurdi. Verum ego non sic respondeo: sed dico: semen obtenta anima, etiam animatum, & vere iam factum embryonem posse seipsum conformare, & perducere ad maiorem perfectionem. Non enim semen, seu potius tenellus iam embryo, tum agit in seipsum actione aliqua corruptiua, sed perfectiua. Talem autem actionem formam edere in sua materia subiecta, nihil neque miri, neque absurdi est: sic enim anima in corpore iam adulto, ipsum perficit, auget, nutrit, & quasi perpetuata quadam conformatione, eandem tota vita figuram conseruat. Et hoc modo ad confirmationes, quæ ibidem subiiciuntur, manifesta quoque est responsio.

Ad tertium respondeo: Foetum non esse partem matris, neque eodem modo se habere ad matrem sicut fructus ad arborem. Etenim fructus quandiu est in arbore, est pars arboris, etsi contrarium dicat Galenus: foetus non. Cuius ratio est; quia fructus ex arbore enascitur, & extruditur ex arbore, ab ipsa anima arboris: foetus autem a matre non enascitur, sed adnascitur, tanquam res distincta ab ea: & illam adnascientiam non facit anima matris, sed anima foetus per vasa vmbilicalia, quæ ipsamet, ex subiecta materia seminali generat,

generat, & ad matris vterum tanquam ramos in terram mittit.

Ad argumentum à ratione & ab ovis auium desumptum, etiam respondeo: non ita se habere foetum ad matrem, sicut ouum ad gallinam: sed ouum ita se habere ad gallinam, sicut semen & menstruum ad matrem. Etenim ouum non est gallinæ foetus; sed est quid femini, & menstruo mulierum proportionale. Sicut enim foetus ex semine generatur, menstruo nutritur, ita avis primum ex albumine, tanquam semine, generatur, & vitello tanquam menstruo nutritur. Insuper nego ouum quamdiu in gallina est, esse illius partē. Etenim albumen, & vitellus simul sumpta sunt essentialiter ouum; cortex & membrana, cui illa includuntur, non sunt essentialiter ouum; sed sunt ipsum continens oui, & capsula qua ouum continetur ne diffuat ac dispergatur. Membrana & cortex, quamdiu corpori gallinæ connexa sunt, sunt pars eius; non autem ipsum ouum, seu albumen, & vitellus, quæ illis continentur. Membrana augetur per verā nutritionem, & auctiōem, albumen, & vitellus solum per accumulationem; sicut semē, menstruum, & alij humores. Sicut enim membrana, quibus aliquando calculi, ganglia, steatomata, liquores, aliæque sordes includuntur, sunt partes corporis, non pravi illi humores

in iis contenti; ita membranæ ouorum sunt quoque gallinæ partes; non autem substantia iis inclusa. Nam, cum vna pars ex alia non generetur. ex vitello autem, & albumine partes auium generentur; cumque vitellus & albumen liquida sint, & circumscriptionem nullam habeant, neque toti continentur, sed ita solummodo in sua membrana continentur, sicut vrina in vesica, chylus in stomacho, humores in venis; manifestum est illa auium partes minime esse, sed solum esse superfluum alimenti quod natura auium fecerit ad speciei propagationem, & includit peculiari folliculo, in quo vsque ad tempus generationis conseruetur.

Porro foetus non esse partem matris, neque viuere anima illius, sic euidentissimis rationibus potest probari. Pars facit ad perfectionem totius, & ad perfectionem indiuidui, cuius est pars, & habet actionem ipsi toti, seu indiuiduo, cuius est pars, utilem; foetus non habet actionem matri utilem, aut facientem ad perfectionem eius. Ergo. Partes cum ipso toto incipiunt in utero fabricari; cum semel fabricata sunt, permanent, & naturaliter neque decidunt, neque pereunt: contra foetus, ubi maturuit, naturaliter debet decidere, & à matre separari. Ergo. Tertio: cum pars aliqua corporis dolet, corpus illius

lius dolorem percipit; at mater non percipit dolorem foetus. Ergo. Quarto: pars nulla corporis motu voluntario mouetur, quin cerebrū eius ac phantasia illum imperent; at foetus mouetur motu voluntario, pedibus calcitratur, matre non imperante, immo nescia, & inuita. Ergo. Quinto. Moriente toto moriuntur omnes partes eius; at moriente matre, non statim moritur foetus; sed sæpe mortua adhuc uiuus excrucatur. Ergo. Non uiuere autem foetum animā matris, sed propriā, præterquam, quod apertis verbis dicat Galenus libro 6. de placitis capite 6. probat D. Thomas 2. contra gentes capite 89. his argumentis. Primo, quia si uiueret anima matris, inquit, non esset animal per se, nec haberet propriam formam. quia si propriam formam haberet, illa uiueret, & nō aliena. Secundo. Quia, inquit, nutritur & augetur, quæ sunt opera vitæ: opera autem vitæ sunt à principio intrinseco & non externo. Sed ulterius, atque efficacius potest sic probari. Quia edit actiones voluntarias, motum scilicet matre inuita, & non iubente. Ergo à seipso. Quarto: quia auditus fuit non raro foetus in utero matris vagire, qui vagitus non est vox matris, ut est manifestum, sed ipsius foetus. Quinto. Quia habet omnia organa propria; oculos, aures, stomachum; quibus certum est non

non posse operari animam matris, sed solum animam foetus. Sexto: Quia vidi cor tenelli embryonis ætatis forte quinquaginta dierum delapsi à matre adhuc ad tempus palpitare; quam palpitationem in auulso non potest facere anima matris, sed solum ipsius foetus. Vltimo. Quia, vt supra dictum est; si viueret anima matris, mortuà matre deberet quoque mori, neque posset vnquam superesse; cuius contrarium in iis qui Cæsares appellantur, experientia non raro docuit.

Ad quartum respondeo negando sequelā maioris propositionis. Ad eius probationem respondeo; vterum plus conferre quam locum: confert enim peculiarem quandam proprietatem, qua semen amplectitur, miscet, fermentat, fouet, & actuat, qualem nullæ aliæ partes præstare possunt.

Q V Æ S T I O III.

*Qualis virtus semini inexistens sit
Conformatrix, calorne innatus, an
aliqua alia?*

VIdetur posse dici non esse alia, quā calor innatus seminis adiutus calore vteri, & alio per venas vmbilicales, & arterias influēte.
Primo,

Primo, autoritate. Etenim Galenus 1. aphorif. comment. 15. sic inquit: *Neque enim aliud quidquam animal à primo efformauit, sicuti neque rursus adauxit, aut vsque ad mortem enutrit, praterquam iste calor innatus.* Et 2. de temperamentis capite 8. & 10. dubitat an optima conformatio, bonam quatuor elementorum temperiem sequatur, an diuiniorem superne habeat originem. Idem videtur dicere Aristoteles 2. de generatione animalium capite 3. his verbis: *Inest enim in semine omnium, quod facit ut fecunda sint semina, videlicet quod calor vocatur, idque non ignis, non talis facultas aliqua, sed spiritus qui in semine, spumosoque corpore continetur, & natura, qua in eo semine est, proportionem respondens elemento stellarum.* Idem videtur dicere Auerrhoes paraphrasi 2. de generatione animalium capite 2. & sequuntur nonnulli recentiores. Fabius Pacius in caput 3. lib. 3. method. Mercenarius in elucidationibus, fol. 378. Zonziñs 7. Metaph. capite 29. aliique.

Secundo, ratione. Calor solis est viuificus & efficiens generationis, & conformationis animalium, & insectorum: sole enim aduentante generantur; recedente moriuntur. Ergo idem de calore animalium, qui cælesti solis calori similis est, in foetus generatione, & conformatione est æstimandum.

Tertio. Auis in ovo conformatur à calore.

Ergo

Ergo & foetus in utero. Antecedens probatur: illud, quo deficiente ova non efformantur, & quo praesente statim efformantur, est efficiens conformationis eorum: hoc est calor. nam quamdiu ova non incubantur à gallina, tamdiu non efformantur, mox ut incubantur, efformantur: gallina nihil aliud confert ouo quam calorem: ut vel ex eo est manifestum quod solo calore fimetorum, ova in Aegypto, teste Aristotele 6. historiae animal. cap. 2. excubentur. Ergo.

Quarto. In generatione hominis non interueniunt nisi duae actiones; seminis nimirum conformatio, ac figuratio, & eius alteratio, immutatio, seu in naturam carnis, ossis, nervi conuersio; utramque hanc actionem potest edere solus calor. Ergo, conformationem, ac figurationem; quia illa efficitur his actionibus, quae omnes sunt in potestate caloris; partium scilicet congregatione, ac separatione, dilatatione, perforatione, constrictione, attractione, &c. alterationem, & immutationem; quia in nobis iam natis alimentum in os, carnem, nervos conuertit, quare & in utero semen conuertere potest.

Quinto. Conformatio membrorum potest esse signum temperamenti hominis, ac partium eius: ex partium enim physiognomia non pauca de temperamenti signa desumuntur: ac
non

non alia ratione est signum, quam in ratione effectus temperamentis & caloris natui: ergo temperamentum & calor natuius sunt efficiens eius.

CONCLUSIO quarta. Calor natuius non est vera causa efficiens principalis conformationis.

Hanc tenet Galenus variis locis, & maxime 1. de facultatibus naturalibus, ubi præter calorem constituit in semine quandam potentiam generatricem, &c. Et 2. de temperamentis accusat eos qui partiū formandarū causam qualitatibus tribuunt, asserēs consentaneum esse, qualitates quidem esse organa, formatorē vero esse alium. Et Aristoteles 2. de generatione animalium capite 1. quærit, & dubitat; quid sit illud, quod foetum conformat; an anima, an pars animæ, an animam habēs. Ex quibus verbis facile colligi potest, eius mentem fuisse, conformatricem causam esse aliquid animæ; & non simplicem ac nudum calorem.

Probatur. Secundo, ratione. Quia conformatio est actio tam diuina, & admirabilis, vt sit ridiculum eam velle adscribere calori, & nudæ; ac simplici qualitati. In conformatione debent infinitæ generari particule, in quarum singulis peculiaris figura, quantitas, situs, numerus ad amissim debent obseruari: hæc omnia nō potest obseruare solus calor, sed
virtus

virtus aliqua longe diuinior, atque excellentior. Ergo. Dices forte calorem quidem per se non posse tam varias, ac nobiles actiones exercere, sed bene in virtute animæ ac formæ superioris. Verum responsio non valet; quia, etsi calor quidem in virtute animæ possit nobiliorem producere actionem, quam possit virtute propria, vt exempli gratia carnem, os, &c. tamen tam nobilem, ac tam diuinam, imo tot diuersas actiones, quam fiunt in foetus cōformatione; in nullius formæ virtute potest exercere. Nam cum calor sit qualitas communis; & sit instrumentum animæ commune; & anima sit quoque causa communis, & indifferens ad omnes suas actiones; non potest à causa communi, & vniuersali determinari ad tot peculiare actiones, nisi per aliquam aliam potentiam peculiarem, conformandi vim habentem. Proinde talem aliquam præter calorem statuere omnino necessarium est.

Quod porro calor in virtute animæ sic non operetur, patet ex auium in ouis conformatione. Etenim, si illæ conformarentur à calore, conformarentur à calore proficiscente à gallina incubante: at calor qui à gallina procedit, non potest operari in virtute gallinæ incubantis; quia gallina est externa, & calor ille qui intus conformat, à gallina est separatus; accidēs autem, quod operatur in virtute formæ,

formæ, operatur in virtute formæ sibi vnitæ, & eidem secum subiecto inhærentis, non in virtute formæ, subiecto, & loco distinctæ Et quod in virtute formæ gallinæ non operetur, ex eo manifestum est; quod etiam sine gallina solo calore fineti aut aquæ tepidæ, aut marmarum muliebrium possint aliquando excubari, atque efformari, vt scribit Arist. loco suprac. & Plinius libro 10. capite 53.

Tertio. Si calor esset efficiens conformationis hominis; esset etiam efficiens conformationis omnium aliorum animalium. atqui vna, & eadem specie qualitas non potest esse efficiens conformationis tot animalium specie diuersorum. Ergo. Dices iterum posse, sed non in virtute propria, verum in virtute singularum formarum, quibus inseruit: in virtute formæ hominis posse conformare hominem; in virtute formæ equi, equum; in virtute formæ gallinæ, gallinam; in virtute formæ rhabarbari, rhabarbarum, &c. Verum etiam non valet. Quia non potest vlla qualitas sola ac eiusdem speciei operari in virtute formarum specie & genere distinctarum, ac in virtute earum producere animalia tam infinita, & edere tot infinitas, ac diuersas actiones, & partes tam innumeris modis, figura, quantitate, numero, situ inter se differentes. Et quod calor in virtute formæ singulorum

C

anima-

animalium sic non operetur, ex eo manifestū est; quod sic, quando gallina incubaret ouis pauonis, deberent ex illis ouis produci, atque efformari gallinæ, & non pauones; eo quod calor efformans non in virtute pauonis, quæ abest, sed in virtute gallinæ incubantis operaretur; cuius contrarium experientia satis est manifestum.

Quarto. Si calor esset efficiens conformationis; in quibus feminibus esset idem gradus & harmonia caloris, ea deberent eodem modo conformari: atqui est verosimile in tāto numero seminum, tum plantarū, tū animalium specie diuersorū, existentium in mundo, plurima esse eodē gradu, & harmonia caloris prædita: quare illa deberent eodē modo formari. hoc absurdum est: quia ex eo sequeretur quod semē vnus plātæ posset conformari ad figurā plātæ alterius speciei, & semē vnus animalis ad figurā animalis alterius speciei: & consequenter quod ex semine endiuiz posset produci acetosa; ex semine equi, vacca; & ex semine quadrupedis, auis; ex semine hominis, asinus; & è contra: quia possibile est illarum, tum stirpium, tum animalium, semina, in gradu, & symmetria caloris cōuenire. Ergo.

Ad argumēta in contrarium respondeo. Ad authoritates antiquorū; dico eos solū adscribere cōformationem calori, vt instrumento,
non

non autē vt causæ principali. Etenim, vt supra ostendi, Galenus 2 de temperamentis, apertis verbis dicit calorē nō esse formatorē, sed vim aliam lōge diuiniore: & in libris de facultatibus naturalib. dicit cōformatricem esse potētiam animæ, & esse speciē facultatis generatricis. Aristotelem vero, calorē habere solum vt instrumentum vitalium actionum, manifestū est ex 2. de generationē animalium capite 4. vbi sic inquit: *Quemadmodum ea qua ab arte efficiuntur, sed verius dixeris per motum eorum qui artis operatio est, ars autem forma eorum, qua efficiens est in alio: sic à facultate, siue virtute anima vegetabilis agitur, vt qua in animalibus ipsis, & plantis postea ex alimento vis eadem efficit incrementum, vtendo caliditate & frigiditate vt instrumentis.* Auerrhoes porro præter calorē, aliam quoque agnoscit facultatem, libroque ibi citato capite 10. dicit semini inesse facultatem cum calore fixo: quibus verbis indicat præter calorem esse adhuc aliquam aliam virtutem conformatricem ab illo distinctam.

Ad secundum: Dico calorem cælestem non conformare illa animalia quæ tempore aduentus solis generantur; sed aliam quandam vim feminibus, seu materiæ seminum anabogæ inexistentem: calorē vero solis solum actuare calorem in eis sopitum ac latentem, vt vis conformatrix eis inexistēs, eo per

modum instrumenti ad actu conformandum valeat vti.

Ad tertium respondeo, negando antecedens, & probationem eius. Falsum enim est, illud cuius præsentia fit conformatio, & cuius absentia non fit, esse ipsam conformatricem. Potest enim esse solummodo ipsius conformatricis instrumentum. Nam in agentibus naturalibus, seu iis quæ agunt de necessitate naturæ, posito instrumento (modo alia omnia respondeant) ponitur actio, & deficiente non ponitur.

Ad quartum respondeo: calorem neque immutationem, neque figurationem facere posse, nisi vt instrumentum virtute propria potest quidem congregare homogenea, separare heterogenea, inflare, dilatare, &c. ex quo per accidens sequitur aliqua rudis, ac casualis in subiecta materia figura: sed illis solis actionibus non possunt fieri tam infinitæ, & tam artificiosæ conformationes, quæque ex intento naturæ producuntur; nisi pro eis specialis, & longe diuinior conformatrix facultas statuatur.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

*An generatiua parentum sit efficiens
Conformationis.*

Videtur quod sic. Primo. Generatiua parentum est vera causa efficiens generationis; conformatio, & immutatio seminis sunt ipsa generatio: ergo illarum efficiens est generatiua parentum. Maior est certa: quia generatio est actus adæquatus potentiae generatiuæ. Minor probatur: quia vnum istorum trium est generatio; vel ipsa seminis in testibus productio; vel eius in vterum iaculatio; vel in vtero existentis conformatio, & immutatio: nullæ enim aliæ actiones in generatione occurrunt, quibus essentia generationis possit adscribi: non est vlla duarum priorum: ergo vltima. Non enim est seminis productio: quia seminis productio nihil est aliud, quam concoctio, sicut productio lactis, productio sanguinis, &c. Et est actus potentiae nutritiuæ, non autem generatiuæ. Non est etiam seminis in vterum iaculatio; quia hæc non est nisi motus ad vbi, seu motus localis: generatio vero non est motus localis, sed motus ad substantiam. Ergo.

C 3

Secun-

Secundo. Conformatrix, & immutatrix sunt generatiuæ, & sunt species potentia generatiuæ, vt docet Galenus 1. de facultatibus naturalibus capite 6. Auicenna Fen 1. primi doctrina 6. cap. 2. Ergo conformatio est generatio. Si est generatio; ergo efficiens illius est generatiua parétum, vt est ostésum. Ergo.

CONCLUSIO quinta. Generatiua parentû non est vera causa efficiens cōformationis, vel immutationis seminis in vtero.

Non disputo hic an generatiua parentum sit causa remota, aut causa mediata, aut causa principalis, quæ aliam sui vicariam impresserit semini illius virtute operantem, cuiusque proinde actio generatiuæ parentum tanquam principali possit adscribi: sed quæro, an sit causa proxima, causa per se, & causa actualis conformationis seminis. An mediata sit, postea disputabimus.

Dico autem non esse, & probo; primo. Causa actualis proxima, & per se conformationis seminis debet esse in semine, vel propinqua semini, vt est ostensum; generatiua parentum non est propinqua semini, nec est in ipso semine, neque in vtero. Ergo. Maior est manifesta: agens enim debet esse propinquum suo effectui: nihil enim agit in distans. Minor probatur; generatiua parentum est duplex; alia generatiua patris, alia generatiua
matris.

matris. De generatiua patris certum est, esse absentē. illa enim est in patre, qui vel adest, vel potest esse mortuus. De generatiua matris probo; quia generatiua parentum residet in testibus. Sicut enim generatiua patris residet in testibus, ita & matris. sed testes matris lōge absunt, & sunt multū separati à semine quod conformatur: ergo & generatiua eius. Ergo illa immediate, & proxime nequit cōformare.

Secundo. Quod non est actu, non potest esse causa actu: generatiua parentum potest non esse actu, & potest non esse in rerum natura, quando fit conformatio; ergo non est causa actualis eius. Subsumptum probatur. Quia potest pater etiam antequā incipiat fieri conformatio, esse mortuus. Idem potest esse de matre; vt patet in ouis, quæ possunt excubari ab alia gallina post mortem illius quæ ouum peperit. Ergo. Dices, sicut multi dixerunt, duplicem esse generatiuam; aliam in parentibus; aliam quæ semini à parentibus eo tempore, quo in testibus generatur, sic communicata. Sed non valet: quia an generatiua parentum possit vim aliquam imprimere semini sui vicariam, à se essentia diuersam, hic non disputo; disputaturus latius inferius: saltem non potest imprimere & cōmunicare seipsam. Quod probo. Primo: quia potētiae animæ sunt incommunicabiles,

& sunt inseparabiles ab anima cuius sunt potentia. Neque enim possunt communicari solae; quia sic migrarent de subiecto in subiectum: neque cum particula substantiae animae; quia anima saltem humana, est indiuisibilis; & si talis particula animae semini communicaretur; sequeretur animam esse extrahere, atque esse generabilem & corruptibilem, & non infundi à Deo, & esse mortalem: quae omnia sunt absurda, atque à vera religione aliena. Probo secundo. Si in semine esset potentia generatiua; ipsum esset vere generans; & generaret in virtute propria, ac virtute potentiae, quam in se realiter haberet, & non in virtute parentum: & ageret vt causa principalis, & non vt instrumentalis, & esset ipsum verum generans principale, & parentes non essent verum generans, neque generans principale; sed solummodo causae efficientes generantis principalis: & semen ageret vt ens vniuocum. haec omnia vti sunt absurda, ita quoque contrariantur Aristoteli, qui 2. de generatione animalium capite 1. dicit ipsum verum generans esse hominem, semen solum esse instrumentum, & hominem esse agens vniuocum, non semen, his verbis: *Generat ergo quod est vniuocum, nempe homo hominem.* Ergo.

Ad argumenta in contrarium respondeo.

Ad

Ad primum; concedo maiorem, & fateor generatiuam parentum esse efficientem causam generationis; illius scilicet quæ ab ipsa potentia est attingibilis: sed nego minorem. Pro quo sciendum est dupliciter considerari generationem. Alia enim est generatio proprie dicta, quæ est mutatio ad formam, seu generatio substantialis, & solummodo motio instantanea, estque ipsa animæ introductio: alia est generatio improprie dicta, seu generatio accidentalis, & successiua: & illa non est vera generatio; sed solum est alteratio, & productio dispositionum ad animæ introductionem necessariarum, & solummodo generatio accidentalis. Generatiua parentum non est vera causa efficiens generationis substantialis, intellige in hominibus: quia ipsa non attingit introductionem animæ, nec facit eam: anima enim humana non est generabilis, neque educibilis ex potentia materiæ: sed creatur, & infunditur à Deo: sed est solum efficiens generationis improprie dictæ, id est dispositionum, & alterationum præuiarum ad animæ introductionem necessariarum. Quod pro maiore solutionis argumenti claritate est præmittendum. Ratio autem cur negem minorem, est; quia non est verum, conformationem atque mutationem seminis esse generationem. Etenim non sunt generatio proprie

C 5 dicta;

dicta; quia non sunt ipsa animæ introductio; non sunt etiam generatio improprie dicta, quia non sunt alterationum, ac dispositionū ad animæ introductionem præuiarum productio: sed, vt infra ostendemus, sunt actiones, animæ introductione posteriores, & sunt actiones fientes ab anima iam introducta, & ab anima ipsius embryonis, & non ab anima parentum. Ergo nulla. Tum enim primum fit in semine, vel potius in embryone cōformatio, & immutatio ad formam ossis, carnis, nervi, &c. cum iam anima est introducta, & non ante; & sic illa conformatio, & immutatio nō sunt actiones, alterationes vel dispositiones præuiæ ad animæ introductionē; sed effectus, & actiones animæ introductæ. Si essent actiones & dispositiones præuiæ, tunc ipsæ essent generatio; id est, essent saltem generatio successiua, seu generatio improprie dicta; & generatio accidentalis; & tum generatiua parētum esset vera causa efficiens earum; sed cum sint posteriores anima introducta, patet ipsas non esse generationem, & consequenter, nec generatiuam parentū efficientem earū. Dices, vnicuique potentia sua respōdet actio; & vnaqueque potentia habet suam propriā, & adæquatā actionem; ergo & potentia generatiua. Illa debet esse generatio, nec potest esse alia. Ergo. Atqui si nulla illarū trium in argumento enu-

enumeratarum est generatio, quæ est ergo illa, & quæ est adæquata actio eius? Respondeo, adæquatam actionem potentia generatiua esse feminis productionem, seu spermatificationem. Etenim potentia generatiua non est alia quam spermatifica, vt infra ostendemus. Si non est alia, ergo eius actio non est quoque alia, quam spermatificatio. Quæres, quomodo spermatificatio possit dici generatio, cum non sit aliud quam nutritio; generatio autem sit actio à nutritione distincta. Respondeo per hoc esse generationem, quod sit productio materiae, ex qua generationis, & simul sit introductio dispositionum omnium in eam, necessariarum ad generationem proprie dictam, seu animæ introductionem: quod infra latius sumus explicaturi.

Ad secundum respondeo negando antecedens. Etenim conformatrix, & immutatrix non sunt species potentia generatiua. Potentia enim generatiua, est potentia parentum: & potentia generantis, hæ sunt potentia, & virtutes geniti atque embryonis; adeoque diuersæ: ac proinde earum actiones quoque sunt diuersæ: in quo tum Galenum, tum alios omnes Medicos errare ostendemus. Necessum enim est, vt horum argumentorum occasione, latius de potentia generatiua agamus; & quæ, & qualis ipsa sit, & quæ propria,
&

& adæquata eius actio, videamus. Nisi enim hoc faciamus, argumenta præacta solui minime possent. Quia vero disceptatio illa longior est; ne interim filum, & ordinem disputationis nostræ principalis interrumpamus, eam in finem huius libri differemus: pro nunc supponentes, responsionem iam datam solidam ac legitimam esse.

QVÆSTIO V.

*An anima seminis sit efficiens Con-
formationis.*

Hic non est quæstio, an anima post conceptionem in semen introducta sit efficiens eius; sed an semini ante conceptionem præinexistens; & in testibus parentum genita. Partem affirmantem tenet varij Medici. Vallesius 2. controuersiarum capite 9. Argenteus super arte parua, fol. 234. editionis Veneræ, titulo de temperamentis testium. Christophorus à Vega libro de arte medendi capite 5. Peramatus libro de animæ facultatibus capite 5. Ioubertus comment. in caput 5. libri 1. Galeni de facultatibus naturalibus, Mercatus 1. Physiologiæ, parte 4. classe 1. quæstione 98. & nonnulli alij. & consentaneæ doctrinæ suæ tenere

tenere coguntur, quicumque semen statuunt animatum. & probatur.

Primo : quod conformat est intrinsecum semini, vt iam est probatum ; quod conformat est aliqua anima ; ergo est anima semini intrinseca, seu anima seminis.

Secundo. Idem videtur esse principium cōformans & immutans, seu quod semen carnificat, ossificat, membranificat, &c. Sed principium, quod semen carnificat, & ossificat nō potest esse aliud, quam anima seminis. illæ enim sunt actiones vitales, & actiones animæ. Ergo & quod conformat.

Tertio. Cum semen conformatur, simul & eodem tempore nutritur & augetur. Augetur, quia crescit in omnem dimensionem. die enim duodecimo est instar grani hordeij, vt scribit Pinçus ; die vigesimo quarto instar apis, &c. Nutritur ; quia augetur. augeri enim non posset, nisi nutriretur. Atqui à quo principio augetur, & nutritur, ab eodem verosimiliter & conformatur ; cū actiones illæ fiant simul, & eodem tempore. Nutritur & augetur ab anima, quia illæ sunt actiones animæ. Ergo & ab ea conformatur.

Quarto. In plantis, aliquando radix format nouam plantam ; aliquando ramus abscissus, & plantatus ; aliquando etiam vnum folium solum, vt patet in ficu Indica, ordinarie, & plerumque

rumquē ipsum semen. At quo principio illæ omnes partes plantatæ producant nouam plantam, eodem verosimile est producere & ipsum semen. Illæ omnes producant per suam animam; ergo & semen. Sequela probatur. Quia si per aliud principium produceret semen nouam plantam, quam istæ aliæ partes, sequeretur in vna planta esse duas conformatrices; vnam feminis, aliam aliarum partium: hoc est absurdum. Ergo. Etenim vel illæ conformatrices essent solo numero vel specie distinctæ: non solo numero; quia accidentia solo numero distincta non possunt esse in eodem subiecto, ac eadem planta: & frustra ponerentur duæ, cum vna posset sufficere: & quando sic essent duæ, adhuc haberetur intentum. quia sic vtraque esset potentia animæ: & sic saltem adhuc anima feminis conformaret, quod est quæsitum. Non etiam specie: quia in vna, & eadem arbore esse duas specie distinctas conformatrices non minus videtur absurdum. Quia, si ita esset, non possent eadem specie arborem seu plantam producere; hoc est falsum. Etenim eadem specie arbor producit à ramo plantato, ac à semine terræ commissò. Ergo.

Quinto; Semen est animatum: ergo est ipsa eius anima, quæ in suo subiecto facit conformationē. Sequela probatur. Quia quid est
opus

opus quærere aliam causam formatricem, si est in semine anima, cui talis actio possit adscribi. Etenim cum conformatio sit actio vitalis, proindeque debeat procedere à principio vitæ, atque ab aliqua potentia animæ; utique debet procedere à potentia animæ semini inexistens. Nam à quo alio principio procederet? An posset statui principium aliquod nobilius, & excellentius in semine, ipsa anima, aut principium aliquod, quod animæ in exercenda tam nobili, ac pene diuina functione præualeat; cum ipsa sit omnium formarum naturalium longe nobilissima? Porro semen esse animatum probatur variis argumentis. Primo autoritate. Etenim Hippocrates libro de diætâ, loquens de seminum in generatione commixtione; sic inquit: *Si quis non credit animam animæ misceri, vehemens est.* Quibus verbis insinuat semina esse animata. Galenus libro de marasmo non solum fatetur semen esse animatum, sed & viuere. Tria enim dicit esse viuentium genera, animalia, plantas, semina. Secundo de facult. natural. dicit in semine esse facultatem attractoriam alimenti; & 1. de semine capite 7. dicit semen nutriri, & virile nutriri foemineo. Si in eo est virtus attractrix, & viuit: ergo est animatum. Aristoteles variis locis videtur significare semen esse animatum. Primo de generatione capite

capite 18. disputans an semen à toto decidatur, & probans quod non, sic inquit : *Item si partes distracta in semine sint, quonam pacto uiuat? Sed si coniuncta, paruum quoddam animal erit.*

2. de generatione animalium capite 1. disputans an semen habeat animam, sic inquit : *Sed habeatne semen animam necne, ratio eadem atque de partibus reddenda est. nec enim anima vlla esse potest in alio, nisi in eo cuius est: neque pars vlla esse potest, quod anima particeps non est, nisi equiuoce, ut mortui oculus. Semen igitur & habere animam, & esse potentia palam est: ut Geometra dormiens remotius quam vigilans; isque remotius quam qui iam contemplatur.* Quibus verbis videtur clare dicere, semina eodem modo esse animata, sicut partes ipsas. Neque dici potest cum ibi solum velle semen esse animatum potentia, non actu, eo quod addat illa verba, *& esse potentia palam est*; quia videntur illa verba non esse intelligenda de potentia ad actum primum, seu ad animam, sed solum ad actum secundum, seu ad operationes. vti videtur esse manifestum ex similitudine Geometrae, quam adfert. Dicit enim semen eodem modo esse potentia, sicut Geometra dormiens: atqui Geometra dormiens non est in potentia ad actum primum, nempe ad Geometriam; quia illam iam actu habet; sed solum est in potentia ad actum secundum, id est ad geometricas actiones; quare
neque

neque semen. Vltcrius 2. de generatione animal. capite 3. quærit an embryo habeat materiam suam ex semine, & an etiam à semine recipiat animam, & videtur concludere quod sic, quodque à semine recipiat vegetatiuam, ac proinde semen fit animatum. Verba sunt hæc: *Sequitur ut & dubitemus, & dicamus si in ijs qua semen emittunt in fœminam, nulla pars constituendi conceptus sit quod subierit: quoniam vertetur corpulentia eius, quando ipsum facultate, quam in se continet, agit. definiendum igitur prius est, utrum quod in fœmina constituitur accipiat aliquid ab eo, quod subierit, an nihil accipiat, atque etiam de anima, qua animal dicitur (est autem animal parte sensuali) utrum in semine & conceptu inest, an non, & unde. Conceptum enim inanimum esse nemo statuerit, vita omnibus modis priuatum: quippe cum nihilominus semina viuunt, quam stirpes, & aliquandiu prolifica sint. Ergo animam in ijs haberi vegetalem palam est. Et eodem capite infra sic inquit: Sed enim omnis anima siue virtus siue potentia corpus aliquod participare videtur; idque magis diuinum, quam ea qua elementa vocantur. Verum prout nobilitate, ignobilitateque anima inter se differunt, ita & natura eius corporis differt. Inest enim in semine, quod facit ut fœcunda sint semina, quod calor vocatur; idque non ignis, non talis facultas aliqua, sed spiritus qui in semine spumosoque corpore coniunctur; & natura, qua*

D

in

in eo spiritus est, proportionē respondens elemento stellarum. Et subiungit: *At vero solis calor & animalium non modo qui in semine continetur; verum etiam si quid excrementi sit, quanquam diuersum; à natura tamen id quoque principium habet vitale.* Quibus verbis manifeste videtur indicare, in spiritu seminis cælesti calore prædito animam, ac principium vitale inesse. Et infra loquens de menstruo, dicit menstruum etiam esse semen, sed impurum, & in eo à semine differre, quod scilicet, *unum illud non habet originem & principium.* Quasi diceret in eo differre, quod semen habeat animam & principium vitæ; menstruum non. Hanc sententiam infiniti tum Medici tum Philosophi tenuerunt, Citadinus libro 2. capite 69. super artem paruum, Iacobus de Forliuio 2. Tech. quæst. 38. Cardanus 2. contradicentium tractat. 6. contradict. 17. Argenterius super arte parua fol. 234. titulo de temperamentis testium. Thomas à Veiga commēt. super cap. 47. artis paruæ. Christophorus à Vega libro Methodi capite 5. Vallesius 2. controuerſiarum capite 9. Peramatus libro de animæ facultatibus corpus nostrum dispensatibus capite 4. & libro de semine; & libro de hominis procreatione capite 5. Mercatus libro 1. parte 4. classe 1. quæst. 98. Capiuaccius libro de foetus formatione, Ioubertus anno-

tatio

tationibus in caput 5. libri 1. Galeni de facultat. natural. Archangelus Piccolomineus libro 1. prælectionum anatomicarum, prælectione 3. Et inter Philosophos Plato in Timæo; Themistius 2. animæ textu 6. Zimara 2. animæ ad textum 43. Zabarella 2. de anima cap. 11. Philoponus, Caietanus, alijque. Et probatur secundo, ratione. Semen est corpus heterogeneum, constans diuersis partibus, crassa ac terrestri; & spiritiosa, seu tenui: & corpus præditum calore natiuo: talium corporum forma est anima: & nullum tale potest inueniri quod non sit præditum anima: ergo semen est animatum. Tertio. Semina plantarum sunt animata: ergo & animalium. Sequela probatur. Quia non videtur esse ratio, quare vnum magis debeat dici esse animatum, quam alterum: nec videtur esse ratio, quare natura magis voluisset, aut debuisset dare animam semini plantarum, quam semini animalium. Etenim ratio quare natura debuisset hoc facere, non posset esse alia, quam vt in semine esset principium effectiuum similis in specie; seu vt in semine, quando caderet in terram, separatum à producente ipsum; esset virtus qua ipsum per se posset conformari & in similem plantam conuerti: eadem ratio militat in animalibus. Ergo. Antecedens probatur Variis argumentis. Primo. Quidquid

D 2 plantæ,

plantæ, vel arbori continuum est, & pars eius; eademque cum ipsa forma præditum, est animatum: tale est semen & fructus arboris: ergo sunt animata. Coincidunt autem sæpe semina & fructus, ita ut vnum sit alterum, ut in castaneis, glandibus, leguminibus, &c. est manifestum, quæ simul sunt, & fructus, & semina. At fructus sunt arborum & plantarum partes. Quis enim negabit cucumeres, poma; aliosque fructus plantarum arborumque partes esse? Ergo eo casu & semina partes arborum, atque plantarum erunt, & consequenter animata. Vivunt communi arboris anima radix, truncus, rami, flores, folia; quare non eadem ratione & fructus, & semina? Semina omnia inter se figura & conformatione differunt; ad aliquod tempus sunt foccunda, post illud suam foccunditatem perdunt: quod non videtur alia ratione fieri, quam quod antea animam habuerint, postmodum vero eam perdiderint, & sint emortua. Quarto: ova auium sunt animata: ergo & semen aliorum animalium. Etenim ova sunt semen auium. Nullum enim aliud semen habent aues quam quod ouis continetur: ut ex eo patet, quod sicut alia animalia ex semine, & menstruo, ita aues ex albumine, & vitello generentur. Ova esse animata probatur; tum autoritate, tum ratione. Autoritate; quia Aristoteles 3. de historia

historia animalium capite 7. asserit in ouis sub-
 uentaneis, esse animam vegetatiuam; quanto
 magis in foecundis: cum hæc dicat, animam
 sensitiuam recipere posse, illa minime. Verba
 cius sunt hæc; *Subuentanea qua recipiunt gene-
 rationem, quoad fieri potest: perfici enim, ut ad
 animalis foecunditatem, impossibile est: sensibus
 enim opus est. At vegetalem anima virtutem obti-
 nent, & femina, & omnia quæ viuunt, ut sape
 dictum est. Quamobrem hoc ouum, (loquitur de
 subuentaneo) ut planta conceptus perfectus est,
 ut animalis imperfectus. Idem dicit 2. de gene-
 ratione animalium capite 4. ubi ex professo
 hanc quæstionem tractat his verbis. *Quari
 potest quoniam modo qua subuentanea dicantur vi-
 uere; neque enim (inquit) ita ut oua foecunda
 possunt; sic enim actu animatum ex ijs, efficeretur,
 neque ita se habent ista ut lignum, aut lapis; quip-
 pe qua corruptione aliqua peccant, ut qua vitam an-
 tea quodammodo participarint. Constat igitur hac
 (loquitur de subuentaneis) aliquam habere po-
 tentia animam. Sed quam? Illam ultimam habeant
 animam necesse est, qua vegetabilis est. hac enim
 omnibus tam animalibus quam plantis inest. Pro-
 batur etiam ratione. Oua adnascuntur gallinæ,
 & sunt partes eius; ergo communi cum illa
 vita fruuntur, sunt organizzata; quia habet cer-
 tam figuram externam, & internam; habent
 corticem, membranam; vitellusest rotundus,**

in medio albuminis situs, membranula ab ipso separatus, &c. Denique in gallina fuerunt nutrita, & aucta in omnem dimensionem, vero & vitali incremento. Ergo. Si autem fuerunt animata in gallina, ergo etiam separata ab illa, quamdiu manent fecunda. Etenim, si antea animam habuissent, & eam perdidissent, iam mortua essent: quare non possent iterum animari, & de nouo animam recipere. à priuatione enim ad habitum non datur regressus; neque quidquam potest duabus formis solo numero distinctis successiue informari.

CONCLUSIO sexta. Anima seminis non est efficiens Conformationis.

Hæc conclusio probatur vnicò argumento demonstratiuò. In semine non est anima; ergo non est efficiens conformationis. Etenim non ens nullius est causa. Non esse animam in semine, tenuerunt tum Medici tum Philosophi non pauci. Auerrhoes 12. Metaphys. textu 18. & paraphrasi super 2. de generatione animalium capite 2. Gentilis super Fen 1. primi, doctrina 6. capite 2. Conciliator differentia 48. Thomas de Garbo libro 1. tractatu 5. quæstione 5. Fernellus libro 7. Physiologiæ capite 5. Carrerius disputatione 36. super Auicennâ. Laurentius libro 8. quæstione 12. Segarra libro 1. de facultatibus naturalibus capite 5. & communiter omnes Medici. D. Thomas
part.

part. 1. quæst. 119. art. ult. & quæst. 3. de potentia art. 9. & 2. contra Gentes capite 89. in solutione 11. Scotus in quartū sent. distinctione 44. quæstione 1. Albertus summa de homine part. 2. Conimbricenses 1. de generatione capite 4. quæstione 25. articulo 2. Ruuius 2. de anima quæstione 3. alijque. Probari porro potest ratione, & variis argumentis; sed quæ non sunt omnia æque efficacia. Solet probari communiter sic.

Primo; semen non est organicum; ergo nec animatum. Verum dicit Carrerius argumentum non probare: satis enim dicit esse organicum per hoc, quod sit heterogeneū, constas diuersis partibus; spirituosā, & crassa; & sit præditum calore nativo. Sed responsio non est sufficiens: melius posset responderi negatione sequelæ; quia hæc consequentia non valet; non est organicum; ergo non est animatum. Potest enim anima, & quoad actum primum, & etiam quoad aliquem secundum, esse in corpore non organico; ut infra latius ostendemus.

Posset probari secundo sic. Si semen plantæ haberet animā vegetatiuam, esset iam essentialiter planta: at si esset essentialiter planta; eius in terra conformatio, & immutatio non essent generatio substantialis. quia in terra non acquireretur noua forma, nempe anima:

D 4

quia

quia iam ante eam in arbore habuisset; & generatio esset facta in arbore, & non in terra: & in arbore iam esset facta noua arbor, & nō fieret in terra: hoc est absurdum, & contra captum, & intelligentiam omnium hominum, qui omnes credunt ac dicunt arborē, & plantam produci, ac crescere in terra, & non in arbore, aut planta. Verum argumentum quoque non valde probat & facile etiam ei posset responderi, dicendo: seminis in terra conformationem, non esse ipsam essentialē generationem; sed solum nouæ plantæ iam constitutæ, & in arbore genitæ perfectionem; cuiusque in actu imperfecto adhuc solum constitutæ, ad actum perfectum perductionem; neque esse curandum quid vulgus appellet generationem, aut non appellet, quidue eius intelligentiæ, sed quid rectæ rationi, & veritati sit consentaneum. Vulgus enim Philosophiæ est ignarum, nescitque vbi, & quando fiat vere productio formæ plantæ, & essentialis generatio: & nescit distinguere inter actum primum, & secundum, inter imperfectum, & perfectum: & ideo vnum pro alio sumit; & tum primum putat plantam generari, quando iam perficitur, & operatur, & quando iam radices, & folia producit; quorum productio non est ipsa plantæ generatio, sed iam genitæ operatio, & perfectio.

Potest

Potest probari tertio. Si semen esset animatum, esset viuens; sed non est viuens. Ergo. Non esse viuens probatur: quia nullā exercet operationem vitæ. Nam si viueret, saltem exerceret actum nutritionis: omne enim viuens, quamdiu uiuit nutritur, & tamdiu durat vita quam nutritio, vt inquit Aristoteles libro de respirat. capite vltimo. At semina plantarum posita in scrinio vel tabulato, non nutriuntur. Ergo. Verum facilis quoque ad hoc potest esse responsio. Etenim vita sumitur dupliciter; vel pro actu primo, vel secundo: vel enim per vitam intelligitur ipsum esse viuentium; vel ipsum operari. Si per vitam intelligantur operationes vitæ, sic non est verum, omne animatum esse viuens: potest enim anima esse, etiamsi non operetur: esse enim est prius operari: prius autem non dependet à posteriori. At si per vitam intelligatur actus primus, seu ipsum esse viuentis; sic verum est omne animatum esse viuens: sed tum non est verū, omne viuens debere exercere actiones vitæ; quia, vt dixi, potest esse viuens, etiamsi nullas exercet operationes; & tali ratione dici potest semen esse viuens. Sufficit enim posse eas exercere suo tempore & loco, etiamsi actu non exercet; seu tum posse exercere, quando erit in terra constitutum, & à cælesti calore actiuatum, & nactum

D s

alimen-

alimentum, quod attrahere; & quo nutriri possit. Ad hoc, quod ex Aristotele adfertur, omne viuens quādiu uiuit nutriri; responderi potest: Aristotelis verba esse intelligenda, de viuente cōpleto, & de viuētibus iam natis iam conformatis, & perfectis; non de imperfectis, & necdū conformatis, quale est semen. Si dicatur, tū animā fore otiosā, quando esset in suo subiecto, & non operaretur: Responderi potest; non fore otiosā. Etenim si non operaretur, quādo esset sufficiēter disposita ad operandum; & quando adessent omnia ad operandum requisita; tum esset otiosa; sed quādo illa non adsunt, etiam si tum non operetur, nō potest propterea dici esse otiosa; & sic quādiu semen non est plantatum in terra, sed iacet in tabulato, & quamdiu non est actuatū calore solis, sicut femina quæ tota hyeme iacent in terra; tamdiu non potest dici anima eis inexistens esse otiosa: sed si esset plantatum, & haberet præsens alimentum quod attrahere posset, & esset ver, vel æstas, vel tale tempus quo posset à calore solis actuari, & tunc non operaretur, nec conformaret seipsum, posset anima eius tum dici esse in eo otiosa.

Solet probari quarto sic: instrumentum non habet eandem formam quam habet agens principale: quia si haberet, iam non esset instrumentum eius; sed esset agēs æque
princi-

principale ac illud: at semen est instrumentum generationis: animal seu planta sunt agens principale: animal & planta habent animam; ergo semen non habet eam. Verum responderi ei etiam facile posset: dicendo semen non esse instrumentum ad producendum illud quod debet generari; sed esse ipsummet genitum, & esse illud, quod per generationem iam est productum. Qui tenent semen non esse animatum, fateri possunt ipsum esse instrumentum ad producendum animatum: sed qui tenent esse animatum, nulla id ratione admittere possunt. Proinde dicere possent, semen cum operatur, id est cum iam seipsum per suam animam conformat, nutrit & auget; non operari ut instrumentum generantis, sed ut agens principale, quod vi propria, & virtute animæ sibi inexistentis se perducit ad statum essentiae suæ perfectiorem: instrumentū porro generantis ad generationem esse aliud; nimirū potentiā generatiuā generantis siue animalis siue plantæ; vna cum calore, spiritu, & partibus ad generationem requisitis. Si organizatio esset dispositio præuia ad animationē, verum esset, semen esse instrumentum generationis: sed posito quod sit actio posterior generatione, sicut verum esse infra ostēdemus; sequitur semen nō esse instrumentū, sed agēs principale;

exercens

60 DE FORMATRICÆ FOETVS
exercens operationes statui suo conuenientes.

Solet probari quinto. Ex semine fit animatum; ergo ipsum non est animatum. Responderi potest negatione antecedentis. Nō enim fit ex semine animatum simpliciter, sed semen quod est animatum imperfectum, fit animatum perfectum; seipsum vi animæ suæ conformando, nutriendo, augendo.

Sexto sic probat Carrerius. Nihil potest excogitari propter quid sit opus semen habere animam actu. Ergo non habet. Etenim nihil reperitur in generatione viuientis, quod nō possit fieri à semine tanquam instrumento; cum totum, quod in ipso potest excogitari habere rationem principij efficientis, solummodo habeat rationem efficientis instrumentalis. Verum argumentum non bene probat. Posset enim responderi; rationem propter quam semen debuerit habere animam actu; esse, quod alias & aliter non posset assignari vera causa efficiens conformationis. Nam, dicendo semen esse animatum, causa efficiens conformationis est in promptu; nempe anima feminis, quæ suum sibi domicilium architectatur. At dicendo non esse animatum, refugiendum est ad generantem vt ad causam principalem, & statuendum semen, vt causa instrumentalis operans in virtute illius principalis; nempe generantis: quod falsum est;

VII

vti ex parte diximus, & infra latius ostendimus: propterea scilicet quod sic semē vt causa instrumentalis deberet operari in virtute absentis, immo non existentis in rerum natura: quod videtur impossibile. Posset etiam responderi adhuc aliam esse rationem cur debuerit esse animatum: nimirum, quia si non esset animatum, sequeretur conformationem quæ fit in vtero vere non esse actionem vitale, sed mere Physicam. Quod cum sit longe absurdissimum, quomodo admittere potuerit Carrerius, non video. Quapropter cum hæc argumenta non sufficienter probent conclusionem, & nonnulla saltem, non habeant efficaciam in mea opinione; reliquum est, vt efficaciora & meæ opinioni magis consentanea in medium adferam.

Probo ergo septimo. Nec sanguis nec spiritus sunt animati. Ergo nec semen. Antecedens suppono ex communi doctrina Medicorum omnium, & maxime Galeni 7. de placitis, & 2. de elementis, & variis aliis locis: quibus expresse dicit spiritus & sanguine non esse animata. Sequela probatur: quia, quæ ratione semen esset magis animatum, quam illa? Illa producuntur in partibus longe nobilioribus quam sint testes; nimirum cerebro, corde, hepate; quæ si non potuerunt animam sanguini ac spiritibus impertiri, quomodo poterunt

terunt testes? Producitur lac in tertia concoctione, in partibus glandulosis, in partibus externis, & non est animatum: tales partes sunt etiam testes: quare semen quod in iis generatur, non potest quoque magis illo esse animatum. Ideo spiritibus & sanguini anima à Medicis denegatur, quia sunt corpora fluida, toti non coherentia, minime organica, nullam determinatam substantiæ suæ magnitudinem vel circumscriptionem habentia. Tale corpus etiam est semen; quare eadem quoque ratione & illi anima est deneganda.

Octauo. Si in semine esset anima; (loquor modo de semine hominis) qualis esset? Vel enim esset vegetatiua, vel sensitiua, vel rationalis: nulla illarum esse potest. Ergo. Non posse esse rationalem, probo: Primo: quia, si esset rationalis iam semen hominis in testibus, aut parastatis existens esset homo: quod enim animam rationalem habet est homo. Secundo, seminis in terram emissio, seu mollicies esset homicidium. Tertio, semen in terram emissum esset baptizandum, ne anima eius in æternum periret: quæ omnia sunt absurda, & à religione Christiana aliena. Quarto, si semen esset animatum anima rationali, non minus esset animatum semen foeminæ, quam viri; si semen foeminæ, ergo ipsa per se solam gene-

generare, & sine concubitu viri foetum in lucem producere posset, & sic frustra sexuum diuerſitas requireretur. Quinto, ſi in ſemine eſſet anima rationalis; vel eſſet anima parentum in ſemen extenſa, & per ſeminis diuiſionem diuiſa, & multiplicata; vel eſſet anima aliqua de nouo genita ac in ſemine producta: vel à Deo infuſa. Non anima parentum, per ſeminis deciſionem multiplicata: quia ſic ſequeretur animam rationalem eſſe diuiſibilem & per conſequens mortalem & omnium hominum eandem eſſe animam; & animam noſtram eſſe particulam animæ patris, & animam patris particulam animæ aui, & ſic deinceps: & tandem omnes noſtras animas eſſe particulas animæ primi hominis ſiue Adami, & tandem animas eſſe extraduce. Quæ omnia ſunt falſa, & abſurda, & à religione Catholica aliena. Non eſt etiam anima de nouo genita aut producta ab anima patris; quia ſic ſequeretur quod eſſet educibilis è potentia materiæ, & producibilis per virtutem naturalem, & conſequenter exſtinguibilis, & mortalis. Non etiam à Deo infuſa. Quia, quid eſſet opus Deum infundere ſeu increare animam in teſtibus? Ibi enim frustra crearetur; quia nunquam poſſet ibi ſe perducere ad ſtatum ſuum perfectum: & omnes illæ animæ quæ eſſent increatæ teſtibus eorum
qui

qui virginitatem nunquam perdiderunt, eſſet
 fruſtra creatæ, & miſere omnes perirent. Ac-
 cedit, quod ſi Deus ſemini in teſtibus adhuc
 contento animam increaret, deberet ſingulo-
 rum teſtium ſemini ſuam increare; & ſic vni-
 cuiusque hominis ſemini increare duas ani-
 mas; & ſicut increaret duas animas duobus
 teſtibus patris; ita deberet etiã increare duas
 animas duobus teſtibus matris: & ſic cum in
 coitu à quatuor teſtibus ſemen decideretur,
 vt plerumque fit, vnirentur quatuor animæ;
 & qui ex illo ſemine foetus produceretur, vel
 haberet quatuor animas, vel vnã ex qua-
 tuor ſimul conglutinatæ coagmentatam. Cui
 etiam hoc addi poteſt, quod ſi in ſemine eſſet
 anima rationalis, quando ex illo fierent ge-
 melli, vel tergemini, anima illa deberet findi;
 & in tres diuidi: ex quo ipſam diuiſibilem eſ-
 ſe manifeſte ſequeretur. Non poteſt etiam
 dici in ſemine hominis, ſeu aliorum animalium
 eſſe animam vegetatiuam. Primo, quia etiam
 contra hoc militat argumentum iam de pluri-
 bus animabus ſeminibus inexiſtentibus ad-
 ductum. Secundo, quia ſic ſemen animalium
 eſſet planta: & homo antequam perueniſſet
 ad animam rationalem debuiffet pertranſiſſe
 per formam plantæ, & inde per formam bruti;
 & ſemel fuiſſe aſinus vel canis; quod infra la-
 tius oſtendemus à ratione eſſe alienum.

Tertio,

Tertio, quia illa anima vegetatiua deberet esse producta ab anima rationali testibus inexistente. In testibus enim non est alia, quam rationalis. At hoc esse non potest, quia anima rationalis non potest habere vim, & proprietatem generandi ac producendi animam vegetatiuam. vnumquodque enim sibi simile producit : animæ autem illæ specie inter se distinctæ sunt, quarum vna alteram producere non potest. Ergo. Sicut enim impossibile est formam equi producere formam vaccæ, vel piscis; vel formam ignis, formam, aquæ : ita impossibile est animam rationalem producere animam vegetatiuam. Cōfirmatur. Testes coquunt semen per assimilationem, studendo illud conuertere in suam substantiam, vt scribit Galenus 1. de semine capite 16. ergo imprimunt ei dispositiones ad animam rationalem, & habent instinctum, & proprietatem naturalem inducendi illas : ergo non possunt habere vim & proprietatem inducendi dispositiones ad animam vegetatiuam. Si testes in semen possent inducere animam vegetatiuam; cur non & iam in suum obiectum, seu alimentum, eam inducere possent mammae, & ossa, & membranae, & reliquæ partes tam similes, quam instrumentales? Quarto, anima rationalis semper producit in semine calorem actualem; & calor actu, ita est de essentia

E

seminis,

feminis, ut si semen vel in minimo perderet
 eum, faceret feminas esse semen, & definirer
 esse feminam: in quod aut non est disposi-
 tio ad animam vegetatiuam; quia nullæ plā-
 te repuntur in minimo habentes calorem
 aditmo calore aut plantis interimit, & mar-
 cescere incipit: Quare anima rationalis non po-
 test producere in potentiam ad animam ve-
 getatiuam, nec consequenter illam ipsam.
 Quare potentia generatiua non est alia, quā
 fructificatiua, & consequenter nutritiua, ut in-
 fra huius ostendimus: ac potentia nutritiua
 non operatur ad animam vegetatiuam, sed ad disposi-
 tiones aliterius anime in alimentum intro-
 ducendi sensitives, quoniam hinc, id est rationa-
 lis. Ergo. Si testes haberent potentiam inge-
 nerandi feminam animam vegetatiuam, habe-
 rent etiam potentiam ingenerandi & sensiti-
 uam, & rationalem. Ac hoc esse non potest;
 enim una & eadem pars non potest habere po-
 tentiam introducendi in vnam, & idem suum
 obiectum tres animas specie diuersas, aut tria
 cetera genera dispositionum ad tam diuer-
 sas formas tendentium. Ergo. Quod autem
 haberent potentiam producendi omnes tres
 animas, probari videtur ex eo, quod Galenus
 de femine cap. 16. iam citato doceat testes
 femine nutritiui femine nutriuntur; ergo eo ip-
 so introducunt in semen animam rationalem: si
 ergo

ergo ante nutritionē fuit introducta vegetatiua; ergo fuit etiam introducta & sensitua: quia non videtur posse esse transitus à vegetatiua ad rationalem, nisi per mediam sensitua. Sexto, si in semine humano esset anima vegetatiua; homo per suam potentiā generatiuam non produceret sibi simile. quia saltē pater nō produceret nisi animā vegetatiuā, quæ nō est similis animæ eius. Nam si post coitū moreretur, & postea nasceretur ex eo filius, filius ille nō esset à patre genitus; quia filius ille esset homo, & haberet animā rationalē; pater autē non generasset nisi plantā habentem animam vegetatiuā. Dices, semē patris cū illa sua anima vegetatiua, qua prædictū est fuisse operatū in virtute animæ patris, & vt instrumētū eius ad animā rationalē; & ea ratione actionē eius adscribendā esse patri, tāquā causæ principali: & hac ratione patrē produxisse hominē, & generasse sibi simile. Sed non valet: quia, quomodo posset anima vegetatiua feminis operata fuisse in virtute animæ rationalis; cū sint animæ specie diuersæ: quomodo in virtute animæ absentis, vel iā extinctæ? Semē habēs animā propriā nō potest operari in virtute alterius, sed debet operari in virtute propriæ formæ, id est eius virtus debet operari in virtute sui proprii suppositi & nō alieni. Nullū enim accidēs operatur in virtute alterius formæ, sed solum in virtute

feminis, vt si semen vel in minimo perderet eum, statim desineret esse semen, & desineret esse foecundum: at calor actu non est dispositio ad animam vegetatiuam; quia nullæ plantæ reperiuntur in mundo habentes calorem actu: imo calor actu plantas interimit, & marcescere facit; quare anima rationalis non potest producere dispositionem ad animam vegetatiuam, nec consequenter illam ipsam. Quinto, potentia generatiua non est alia, quàm spermatica, & consequenter nutritiua, vt infra latius ostendemus: at potentia nutritiua non operatur ad aliam animam, seu ad dispositiones alterius animæ in alimentum introductioni seruientes, quam suæ, id est rationalis. Ergo. Si testes haberent potentiam ingenerandi semini animam vegetatiuam, haberent etiam potentiam ingenerandi & sensitiuam, & rationalem. At hoc esse non potest; quia vna & eadem pars non potest habere potentiam introducendi in vnum, & idem suum obiectum tres animas specie diuersas, aut tria diuersa genera dispositionum ad tam diuersas formas tendentium. Ergo. Quod autem haberent potentiam producendi omnes tres animas, probari videtur ex eo, quod Galenus I. de semine cap. 16. iam citato doceat testes semine nutrir: si semine nutriūtur; ergo eo ipso introducunt in semen animā rationalem: si
 ergo

ergo ante nutritionē fuit introducta vegetatiua; ergo fuit etiā introducta & sensitua: quia non videtur posse esse transitus à vegetatiua ad rationalem, nisi per mediam sensitua. Sexto, si in semine humano esset anima vegetatiua; homo per suam potentiā generatiuā nō produceret sibi simile. quia saltē pater nō produceret nisi animā vegetatiuā, quæ nō est similis animæ eius. Nam si post coitū moreretur, & postea nasceretur ex eo filius, filius ille nō esset à patre genitus; quia filius ille esset homo, & haberet animā rationalē; pater autē non generasset nisi plantā habētem animam vegetatiuā. Dices, semē patris cū illa sua anima vegetatiua, qua præditū est fuisse operatū in virtute animæ patris, & vt instrumētū eius ad animā rationalē; & ea ratione actionē eius adscribendā esse patri, tāquā causæ principali: & hac ratione patrē produxisse hominē, & generasse sibi simile. Sed non valet: quia, quomodo posset anima vegetatiua seminis operata fuisse in virtute animæ rationalis; cū sint animæ speciei diuersę: quomodo in virtute animæ absents, vel iā extinctæ? Semē habēs animā propriā nō potest operari in virtute alterius, sed debet operari in virtute propriæ formę, id est eius virtus debet operari in virtute sui proprii suppositi & nō alieni. Nullū enim accidēs operatur in virtute alterius formę, sed solum in virtute

feminis, vt si semen vel in minimo perderet
 cum, statim desineret esse semen, & desineret
 esse foccundum: at calor actu non est disposi-
 tio ad animam vegetatiuam; quia nullæ plā-
 tæ reperiuntur in mundo habentes calorem
 actu: imo calor actu plantas interimit, & mar-
 cescere facit; quare anima rationalis non po-
 test producere dispositionem ad animam ve-
 getatiuam, nec consequenter illam ipsam.
 Quinto, potentia generatiua non est alia, quā
 spermatifica, & consequenter nutritiua, vt in-
 fra latius ostendemus: at potentia nutritiua
 non operatur ad aliam animam, seu ad disposi-
 tiones alterius animæ in alimentum intro-
 ductioni seruientes, quam suæ, id est rationa-
 lis. Ergo. Si testes haberent potentiam inge-
 nerandi semini animam vegetatiuam, habe-
 rent etiam potentiam ingenerandi & sensiti-
 uam, & rationalem. At hoc esse non potest;
 quia vna & eadem pars non potest habere po-
 tentiam introducendi in vnum, & idem suum
 obiectum tres animas specie diuersas, aut tria
 diuersa genera dispositionum ad tam diuer-
 sas formas tendentium. Ergo. Quod autem
 haberent potentiam producendi omnes tres
 animas, probari videtur ex eo, quod Galenus
 l. de semine cap. 16. iam citato doceat testes
 semine nutriri: si semine nutriūtur; ergo eo ip-
 so introducunt in semen animā rationalem: si
 ergo

ergo ante nutritionē fuit introducta vegetatiua; ergo fuit etiā introducta & sensitiva: quia non videtur posse esse transitus à vegetatiua ad rationalem, nisi per mediam sensitivā. Sexto, si in semine humano esset anima vegetatiua; homo per suam potentiā generatiuā non produceret sibi simile. quia saltē pater nō produceret nisi animā vegetatiuā, quæ nō est similis animæ eius. Nam si post coitū moreretur, & postea nasceretur ex eo filius, filius ille nō esset à patre genitus; quia filius ille esset homo, & haberet animā rationalē: pater autē non generasset nisi plantā habētem animam vegetatiuā. Dices, semē patris cū illa sua anima vegetatiua, qua præditū est fuisse operatū in virtute animæ patris, & vt instrumētū eius ad animā rationalē; & ea ratione actionē eius adscribendā esse patri, tāquā causæ principali: & hac ratione patrē produxisse hominē, & generasse sibi simile. Sed non valet: quia, quomodo posset anima vegetatiua seminis operata fuisse in virtute animæ rationalis; cū sint animæ specie diuersæ: quomodo in virtute animæ absentis, vel iā extinctæ? Semē habēs animā propriā nō potest operari in virtute alterius, sed debet operari in virtute propriæ formæ, id est eius virtus debet operari in virtute sui proprii suppositi & nō alieni. Nullū enim accidēs operatur in virtute alterius formæ, sed solum in virtute

suæ, seu in virtute illius cui est vnitum, & cuius est accidens, & à qua dépendet. Semen autem decisum à patre cum sua anima vegetatiua, esset ens per se; & eius actio esset actio propria, & non posset esse actio patris, neque patri, vt causæ principali vlla ratione adscribi. Septimo, quæro qua anima prædita sint semina plantarum, & brutorum? Absque dubio dices, semen plantarum non esse præditum alia, quam vegetatiua: atqui si planta potuit introducere in suum semen animam vegetatiuam similem suæ; quomodo non potest anima hominis eadem ratione introducere in semen suum animam similem suæ? aut, si dicas id esse propter animæ humanæ excellentiam, quomodo saltem non potuit inducere sensitiuam? Et quomodo illæ duæ animæ, vegetatiua plantæ, & rationalis hominis, tam natura, & agendi instrumentis diuersæ possunt in sua semina tam natura, consistentia, ac qualitatibus diuersa eandem specie animam inducere? Et brutorum semina, qua quæso anima prædita sunt? Non potest dici, quod sensitiua; quia iam semen esset brutum, & generatio fieret in testibus, quod est absurdum; & cum testes femine nutrentur (si nutriuntur) in ea nutritione non fieret substantialis transmutatio. quia iam sensitiua anima ante nutritionem in semine præfuisset. Dicendum itaque esset

esset ei animam quoque vegetatiuam inesse. At quomodo potest omnium illorum viuentium semini inesse eadem anima? Quomodo omnes illæ tres animæ, tam essentia, atque excellentia diuersæ, ac tam diuersis vtentes instrumentis ac temperamentis possunt in suum semen eandem specie animam introducere?

Ad argumenta contra conclusionem in principio quæstionis allata; seu ad argumenta principalia, sic respondeo. Ad primum: fateor præmissas esse veras; sed nego sequelam. Bene quidem infertur esse aliquam animam semini intrinsecam, sed minime esse animam seminis. Est equidem anima semini introducta postquam semen iam in vtero est conceptum, vel plantatum in terra, vel ouum excubationi gallinæ subditum. & cum iam omnia sunt actiuata; sed illa non est anima seminis, seu quæ semini præinexistit aut in testibus, arbore aut gallina genita fuit, sed anima foetus, quæ postmodum fuit introducta.

Ad secundum respondeo eodem modo. Admitto enim vtriusque actionis idem esse principium, illudque esse animam; sed nego esse animam seminis: id est nego esse animam semini ingentam, vel quæ præinexistit conceptioni; sed dico esse semini postea

superinductam, adcoque formam embryonis, non feminis.

Ad tertium respondeo eodem modo.

Ad quartum respondeo negando minorem. Etenim non est verum eodem principio debere semen producere nouam plantam, quo produunt eam radix, folia, rami. Alio enim modo producit noua planta ex illis, alio modo ex semine. Ex illis non quidem producit noua planta; sed ipsa cum iam sunt à planta amputata, sunt noua planta; quia per abscissionem à toto iam habet animam vegetatiuam multiplicatam per diuisionem, & non acquirunt eam. Solum hac ratione dicuntur producere nouam plantam, quod per suam animam, quam in se habent, paulatim in terra seipsas augeant, conforment, & perducant ad perfectionem, vt fiat plantæ absolutæ cum omnibus partibus suis. Contra est in semine: semen enim non est noua planta; quia animam non habet; sed fit noua planta per animæ post plantationem in terra superuentum: & cum eam acquisiuit, tum conformat seipsum, & perducit se ad perfectam plantæ figuram: non dico per animam, quam ante semper habuit; sed quam post plantationem acquisiuit. Et sic patet quomodo non sit eadem causa efficiens conformationis vtriusque plantæ; illius scilicet, quæ fit à radice, ramo, &c. & illius, quæ fit

fit ex semine. Etenim conformationis illius quæ fit ex ramo efficiens est anima ramo ante plantationem præinexistens, atque in ramo relicta, & per abscissionem multiplicata, adeoque ipsius arboris animæ pars: at conformationis illius quæ fit ex semine efficiens est non anima semini præinexistens, seu quam retulit ab arbore; sed de nouo in semine post factam in terra plantationem producta: proinde eadem quidem specie cum illa quæ est in arbore, sed non eadem numero, sicut illa quæ est in ramo plantato. Nam quæ est in ramo seu talea plantata est eadem numero cum illa quæ est in arbore, id est, fuit eadem numero; etiamsi post abscissionem ab arbore sit multiplicata. Quapropter illo argumento non probatur semen esse animatum, sed solummodo post plantationem fieri animatum. At hoc quod dicitur in argumento, quod sic sequeretur duas esse in arbore conformatrices solo numero distinctas; vnâ in ramo, radice, aut folio; alteram in semine: respondeo minime sequi; quia eo modo, quo dixi, non est in arbore, nisi vna conformatrix, nempe illa quæ est in anima arboris, dispersa vna cum illa per omnes partes eius: at in semine quamdiu adhæret arbori, & quâdiu non

est plantatum atque actuaturn, nulla est conformatrix, quia nulla est anima: sed postmodum facta actuatione, & anima introducta primum superuenit.

Ad quintum respondeo, & dico: Sequelam quidem fore bonam si antecedens esset verum; sed est falsum. Falsum enim est semen esse animatum, ut iam est ostensum. & ita quoque falsum est & consequens. Ad authoritates respondeo. Ad Hippocratem; locutionem eius esse impropiam, & verba illa diuersimode posse intelligi. vult solum Hippocrates dicere femina parentum ante conceptionem debere misceri: an ante illam actu sint animata, an post fiant, ex illis verbis non colligitur. Ad Galenum dico: locum illum non de actu sed potentia solum viuentibus esse intelligendum; quod eo loco satis est ad comprobandum Galeni intentum & ostendendum illa etiam marcore affici posse; ut quibus insit humidum aliquod primigenium, quod calore exiccari paulatim & consumi potest. Cum dicit in semine esse vim attractricem impropria est locutio; non enim vult dicere in ipso esse vim attractiuam vitalem, aut talem quæ sit potentia animæ, sed qualem habent multæ aliæ res non animatæ. Cum dicit masculinum semen nutriri foemineo, non vult dicere illud nutriri proprie, sicut nutriuntur animata; sed solummodo

modo augeri, & foueri à fœmineo, & materiâ acquirere, qua partes aliquæ minus nobiles, vt membranæ, &c. conformentur. Quoad Aristotelem: eius opinio in hac parte valde est dubia; quia & verba eius vbique fere sunt obscura, & loca reperiuntur adeo ambigua, vt sibi mutuo contrariari videantur. In tantum, vt qui hanc quæstionem tractant, quamcumque partem teneât, omnes pro se Aristotelem, imo eadem ipsius loca allegare non vereantur. Verior opinio est, cum voluisse semen non actû, sed potentia solum esse animatum. Ita clare dicit 2. de generatione animalium capite 3. his verbis: *Animam igitur vegetalem in seminibus & conceptibus nondum separatis haberi potentia statuendum est, & non actû; priusquam eo modo, quo conceptus, qui separantur, cibum trahant, & officio eius animæ fungantur.* Et infra idem clarius dicit sic: *De anima quemadmodum conceptus & genitura habeant eam iam definitum est: potentia enim habent; actû non habent.* Accedit, quod variis locis, vt 1. de generatione capite 17. & 18. & 7. de historia animalium capite 1. dicat semen solum esse excrementum vltimi alimenti: tale autem ipsum putasse actû esse animatum, non est veritati consentaneum. Ad loca eius omnia respondere, eaque interpretari ac conciliare nimis operosum & longum & meo iudicio plane

inutile : ac præter propositum esset ; quare id omitto. maxime cum nouam & paradoxam statuenti doctrinam non sit necessum multum authoritates curare ; quin potius veris & firmis rationibus ex rei natura desumptis ea stabilire, ac probare. Ad argumenta ergo à ratione desumpta respondeo. Ad secundum, talem subiecti conditionem sufficere, vt possit esse animatum, modo reliqua omnia requisita accedant ; non autem arguere, necessario esse animatum. Potest enim reperiri corpus simili, imo maiore longe partium heterogeneitate ac calore natiuo præditum, & tamen minime animatum ; vt sanguis, lac, &c. Ad tertium respondeo negando antecedens. Falsum enim est semen plantarum esse animatum. Si semen esset pars plantæ, eique continuum, & nutriretur nutritione proprie dicta, atque à principio interno, & esset organicum ; equidem sequeretur esse animatum : at ita non est : quare neque est animatum. Quod vt bene intelligatur, videndum quid proprie sit semen, quid fructus ; & quomodo conueniant, quomodo differant. Pro quo sciendum est, illud proprie esse semen, ex quo in terra plantato fit noua stirps. Semen aliquando vocatur fructus, aliquando non : id est, aliquando semen & fructus coincidunt, aliquando non. Semina parua anisi, foeniculi, dauci, &c. non quidem vocantur.

vocantur fructus ; sed maiora illa carneam pulpam, & præcipue comestibilem habentia, vt castaneæ, glandes, amygdalæ, pistacia, nuces ; vocantur. Dioscorides, Galenus ; Theophrastus semina includunt in ratione fructus, & sæpe sola semina fructus appellant. Galenus 2. de facultatibus alimentorum capite 1. sic inquit : quod siliqua semineque compositum est, est fructus. Theophrastus 1. histor. plant. capite 3. sic ait : est autem fructus , quod carne , & semine constat. Et Galenus 11. de simplic. Medic. facult. titulo de facultatibus ouorum ; fructum & semen confundit his verbis : Conceptus autem siue foetus fructibus proportionem respondent ; nimirum ad generis propagationem à natura creati. Vbi nomine fructus intelligit semen. Semen enim est ad speciei propagationem à natura creatum , non fructus. Et loco citato de facultatibus aliment. legumina, & dolychi semina vocat fructus. & capite 17. & 38. & aliis ibidem glandes, pineas, pistacia, amygdala appellat nomine fructuum, ac de iis inter alios fructus agit. Et Theophrastus 2. de causis plantarum capite 10. 11. 18. & libro 4. capite 3. & libro 5. glandes amygdala, fabas, &c. in numero fructuum collocat, & etiam tales appellat. Porro nomen fructus est

est valde æquiuocum. Etenim nomine fructus appellatur vt plurimum, illa pulpa carnea, quæ plurima semina circumdat, atque p̄buallat, & hominibus frequentissime cedit in alimentū, vt in pyris, pomis, cydoneis, &c. Aliquando fructus nomine veniunt siliquæ, quibus semina, & legumina includuntur; præcipue si comestibiles sint; vt pisorum, fabarum, &c. sicut mox ex Galeno dixi. Quin & Galenus 2. de facultatibus alimentorum capite 34. cappares, & capite 51. cynaram, seu artiococū inter fructus recenset. Sed & radices, vt rapæ, caryotæ, tubera, seu glandes terræ, aliaque quæ in vsum veniunt alimentī, non raro fructus nomine censentur. Sic Theophrastus libro 1. Histor. plant. cap. 11. Arachidnæ radicem, quæ eadem esse putatur cum illa quam Itali taratusfi, Indi Pappas appellant; quia comestibilis est, nomine fructus appellat. Adeo vt fructus comestibilitate fere censeatur. Et quidquid globosum carnea præditum substantia plantarum ac arborū extremis adnāscitur, ac hominibus cedit in alimentum, fructus appelletur. Etenim quæ comestibilia non sunt, etiamsi eiusdē plane sint naturæ cum iis quæ comeduntur, vt siliquæ lupinorum, lentium, cicerum; pericarpia nucum, castanearum fructus appellatione excluduntur: adeo vt Græci ^{ἀνδρως} vocent illas arbores, non quidem quæ fructū nullum

nullum ferunt, sed quæ esui inidoneum: quasi nihil sit fructus, nisi quod comestibile est. Ego seposita hominum appellatione, sola rei natura considerata, iudico sola semina vere, ac realiter esse fructus, reliqua omnia, quæ semen circumstant ac muniunt, vt pelliculas, putamina, cortices, carneam pulpam, non esse vere fructus sed solum operimenta, ad illud quod vere fructus est, quodque in medio omnium continetur, nempe semen, includendum, conseruandum, atque ab iniuriis externis protegendum comparata; quæ ideo à Theophrasto ~~μεγαλει~~ nomine appellantur. Sciendum secundo, ad essentiam seminis nihil horum pertinere, neque pelliculas, neque cortices, neque quidquam aliud; sed semen esse solummodo simplicem illum nucleum, seu corpus illud homogeneum, quod in medio omnium, atque intra vltimam pelliculam continetur. Quibus positis, facile est intelligere, an fructus & semina viuant, necne. Bulbos, rubera, & glandes terræ, aliasque radices, quæ improprie nomine fructus appellantur, viuere non est dubitandum. Radices enim vel maxime inter reliquas plantarum partes viuere certissimum est. An siliquæ, & fructus carneâ pulpa præditi, vt pyra, poma, persica, viuane necne, non omnes cōueniunt. Aliqui viuere & veras stirpium partes esse autumant; alij non.

non. Galenus 11. de simplic. Medic. facult. titulo de facult. ouorum & commento in 1. aphorif. sect. 4. asserit arborum partes minime esse. ex quo sequeretur communi earum vita non frui. Si fructus partes arborum non essent, multominus essent semina, quod pro sententia mea, ac posita conclusione, quam maxime faceret. Verum ego nihilominus eiusmodi fructus omnes animatos ac veras stirpium plantas esse; & quaecumque circa eos sunt putamina, siliquas, cortices, pedunculos, pelliculas omnes, & quidquid pericarpij nomine potest contineri, excepto solo semine, communi stirpis vita, quamdiu ei adherent, prædita esse pronuntio; ad quod credendum inducor variis rationibus. Primo; quia arbori continuantur; quia habent substantiam solidam circumscriptam; quia habent determinatam, ac speciei suæ propriam magnitudinem, & figuram; quia sunt heterogenea, organica, & magno artificio ad actionem, & vsum specialiter à natura intentum conformata; quia nutriuntur à principio interno, & augentur in omnem dimensionem. Quæ omnia sunt vitæ euentissima argumenta. Semen autem, id est, nucleum, qui in medio pellicularum omnium continetur, quique formater est semen; dico non esse animatum. Ratio est: quia ille nec est arbori, neque fructui

conti-

cōtinuus, sed continetur in pericarpio, ac corticibus, & pelliculis sicut contentum in continente, & sicut locatum in loco, & non vt pars in toto; & est corpus homogeneous, & minime organicum. Obiiciet aliquis, minime videri hæc ita se habere. Nam sicut partes pericarpij heterogeneæ sibi mutuo adhærent, & consequenter arbori; ita & nucleus membranæ proxime cum inuoluenti; & mediante illa reliquis quoque pericarpij partibus; & tandem toti stirpi adhærere videtur. Insuper habet suam soliditatem, sicut aliæ fructus partes, & non raro maiorem, suam propriam & determinatam figuram, quibus singula ab aliis alterius speciei seminibus distinguuntur ac dignoscuntur: nutritur à principio interno, & proportionaliter crescit, & augetur in omnem dimensionem vsque ad magnitudinem speciei suæ propriam; idque ex alimento cōmuni ab ipsa arbore attracto. Secundo: si omnes particulæ fructuū viuunt, vt iā dictum est; ergo eadē ratione viuūt quoq; & semina; quæ in iis continentur, & eorū quoq; partes sunt. Tertio, si fructus viuunt; multa semina sunt fructus, vt amygdala, castaneæ, &c. ergo illa quoq; viuēt: si illa viuunt, ergo idē quoque & de omnibus aliis seminibus erit pronuncian-
dū. Nā quæ ratio esset cur aliqua semina viuere dicēda essēt, alia nō? Ad obiectiones respōdeo:

Ad

Ad primam: nucleus non est nisi quidam succus, quem planta tanquam superfluum sui alimentum separauit in vsum propagationis speciei, & inclusit pelliculis & corticibus, tanquam capsulis, vt in illis congregaretur & conseruaretur, in iisque paulatim exsiccaretur; vt in longum tempus posset perdurare. Talis succus cum sit liquidus, non adhæret pelliculæ, nec est pars eius, sed in ea continetur vt in folliculo ac in vasculo, & vt contentum in continente: contentum autem non est pars continentis. Sicut enim semen animalium est superfluum alimentum, & separatur à natura, & transmittitur ad parastatas, vt ibi conseruetur in vsum & tempus generationis, & non est pars corporis, neque adhæret aut continuatur eis; sed in iis est sicuti contentum in continente; ita & semen plantarum. Solum hæc est differentia, quod illud superfluum alimentum plantarum, seu ille succus, in planta paulatim inspissetur, & consolidetur, in animalibus non: cuius ratio est, ne deciduis sub autumnum foliis, vel planta vento agitata, disflueret, putresceret aut corrumpereetur; sed ab hominibus colligi, coaceruari, & in longum tempus ac in vsum sationis vel alimentum possit adseruari. Semen seu illum nucleum esse talem succum, manifestum est in nucibus, glandibus, castaneis, in quibus videre est illud quod postea

postea fit semen, & nucleus, in principio esse quid aqueum pellucidum, instar albuminis oui, & paulatim magis, magisque calore solis condensari, & indurescere. Insuper succus ille non nutritur, sed augetur solummodo per accumulationem, sicut semina animalium; & nō habet propriam figuram acquisitam à principio intrinseco, sed figuram solum continentis, membranarum nempe ac corticum, quorum terminis sese accommodat. Denique succus ille seu nucleus non est organicus, sed est quid homogeneous; organizatio est in partibus pericarpij, non in ipso nucleo. Ad secundum respondeo: ideo aliæ omnes fructuum particulæ viuunt, quia vere sunt stirpium partes; nucleus vero non, quia non est nisi succus, & superfluum alimenti, & est in aliis partibus vt contentum in continente; quod non debet continentis forma præditū esse, vt in sanguine, spiritibus ac semine animalium est manifestum. Ad tertiam respondeo. Non omnia quæ fructus nomine appellantur, vere ac essentialiter esse fructus; sed nomen fructus esse æquiucum, & ad plura extendi: & sic extendi posse, & ad ea quæ arboris partes sunt, & ad ea quæ non sunt: id est, & ad id quod est animatum, & ad id quod nō est animatum. Censentur fere fructus comestibilitate, & vsu alimenti. Potest autem in

F

planta

planta habere vsum alimenti, & quod animatum est, & quod animatum non est. Et hoc in animalibus quoq; est manifestū: nā & partes animalium quæ animatæ sunt, possunt nobis cedere in alimentum, & quæ animatæ non sunt, vt lac, sanguis, medulla, & adeps. Verus fructus arboris est semen: sicut autem vnum semen non est animatum, ita nec aliud. & ideo si nomine fructus non censerentur nisi veri fructus, id est semina, eadem omnium fructuum conditio esset, nec vnus esset magis animatus quam alter. Atque ex hisce patet errasse doctissimum à Veiga commentum super caput 47. artis parvæ, cum semina in arboribus, & plantis nutriri, & ali, & partes stirpium esse affirmavit.

Quod si cui hæc omnia non arrideant, quæ meo tamen iudicio pulcherrima sunt & à nemine vnquā, quod sciam, excogitata, putetq; per hæc non sufficienter solui argumentum quantum supra contra conclusionem allatum: respondeo aliter; & dato non concesso antecedente, nego sequelam: & dico, hanc consequentiam non valere; semen plantarum est animatum; ergo & animalium. Etenim diuersa plantarum & animalium ratio est. Possunt enim plantæ in generatione, & seminis productione habere aliquid peculiare, quod non habeant animalia: nimirum, vt eorum semen

semen sit animatum, animalium vero non: ratio autem cur hoc merito esse possit, est; quia in plantis non est sexus, sicut in animalibus: diuersitas autem sexus est causa cur semē non possit esse animatum. Nam, cum in generatione animalium debeant vtriusque sexus semina concurrere; si vtriusque semen esset animatum, semper in generatione concurrerent duæ animæ, tum virilis, tum fœminæ seminis, ex quo fieret, quod in vnoquoque foetu vel deberent esse duæ animæ, vel vna ex duabus coagmentata: quod absurdum ac impossibile foret. In plâtis autē, cum nō sit sexus, nō producitur in semine nisi vna anima: & sic in generatione earū illud inconueniens non occurrit. Ad hoc, quod dicitur in prosecutione argumenti, seu in probatione antecedētis, semina ad aliquod tēpus esse fœcunda, & postea perdere suam fœcunditatem, quod animæ eis inexistētis videtur esse argumentū. Respōdeo non esse eius argumentum; nec hoc fieri, quod anima seminis postea pereat; sed quod nimia temporis mora, vel spiritus femini inexistentes euanescent; vel semen calore aeris nimium exsicceetur, vel frigore congeletur, vt tēperamentū eius pereat, vel aliæ dispositiones ad animæ introductionē necessariæ nobis incognitæ, extinguantur. Certum enim est ad formarū introductionē lōge plures dispositiones

quam primarum qualitatum temperies necessariae esse, & si nobis incognitæ, nulloque sensu perceptibiles sint. Ad quartū respondeo negando antecedens. ad probationem dico; Aristotelem ibi solum velle ova esse animata potentia non actu; sicut etiam de seminibus non semel dixit: & ova subuentanea solum habere principium ad animam vegetatiuam, non autem ad sensitiuam. Etenim, cum dicat ova subuentanea minus perfecte viuere foecundis; si illa haberent animam vegetatiuā actu, sequeretur secundum illa verba, foecunda habere animam sensitiuam actu, quod nulla ratione, neque veritati, neque Aristotelis opinionioni consentaneum est. Accedit quod ipse dicat ex subuentaneis non posse fieri animatum actu. Nam si sint tam imperfecta, ut ex iis non possit fieri animatum actu: ergo multo minus sunt animata actu. Dices; Aristotelem velle non esse animata actu anima sensitua, sed bene vegetatiua. Contra: quia sic sequeretur, ut iam dixi, foecunda esse animata actu anima sensitua: at non esse sic animata patet ex verbis Aristotelis, cum dicit ex subuentaneis non posse fieri animatum actu, sed bene ex foecundis. Nam, cum dicit ex foecundis posse fieri animatum actu, clare ostendit ipsa non esse animata. Cæterum non esse ova animata actu, sed solum potentia, sunt expressa

pressa verba eius 2. de generat. animal. capite 4. vbi de iis sic dicit. *Constat igitur hæc aliquam habere potentia animam*, Et capite 3. in fine: *Quapropter quibus animalibus oua subueniunt: aëne agnuntur, partes quidem utrorūque (sanguinis scilicet & menstrui) obtinet ouum institutum, sed principio caret: quapropter animatum non est.* Ad argumentum à ratione desumptum respondet eodē modo, quo ad argumentū à semine plantarum desumptum: nimirum externas oui partes cortices, membranas esse partes gallinæ, quamdiu gallinæ adhærent: nutrirī, & augeri à principio interno & ab anima: habere determinatam figuram, & conformationem, & esse organica: minime autem ouum ipsum, id est internas oui partes, albumen & vitellū. Illa enim duo essentialiter sunt ouum, & non putamen, aut pellicula; quia hæc sunt tantum oui velamenta, ac capsula, qua clauditur & retinetur, ne vel intus vel foris diffluat, vel putrescat, vel eius spiritus, aut calor natius destruantur, aut exhalent. Etenim ex ouo generatur gallina; non autem ex cortice vel pellicula; quia illa post generationem supersunt; ergo ipsa ouum non sunt. Quod ergo vere ouum est, toti non adhæret; quia aperto cortice effluit; sed in cortice, sicut vrina in vesica continetur: non habet soliditatem, aut circumscriptionem propriam, aut

figuram, sed solum per accidens; nimirum talem, qualem habet locatum ratione sui loci, & contentum, continentis. Fluidum enim est; quæ autem fluida sunt, suarum partium propriam circumscriptionem non habent, sed se solum terminis accommodant alienis: & quia fluidum est, ideo quoque non est organicum. Non etiam vere nutritur, & augetur, sed solum per accumulationem liquoris, sicut augetur cereuisia in vase, cum continuo nouæ partes affunduntur. Ouum ergo non est corporis pars, sed est superfluum utilis alimenti; quod natura secreuit ad speciei propagationem, & reposuit in eiusmodi vesiculam, aut capsulam, ut conseruari posset in usum & tempus, quo gallinæ incubantis auxilio possit animari, & in nouam auem conformari. Vtrâque opinionem nostram, & de plantis, & de ouis confirmat Galenus II. de simpl. Med. facult. capite de ouis, dicens neque fœtum matris, neque fructus arboris, neque oua gallinæ partes esse: ubi per fructum semine ipsū intelligere ex eo patet, quod statim subiungat fructus ad generis propagationem à natura esse creatos. Obiiciet aliquis, nō tantum ouum externum esse organicum, sed & internum. Etenim vitellus est rotundus, non ratione continentis, sed per se & ex natura sua, & ex intento naturæ; continens enim nō dat

dat ei formā illā, nec potest impedire quo minus diffluat, & cū albumine cōmisceatur. Denique iacet in medio albuminis, ab ipso propria mēbrana separatus: hæc sunt aliqua organizationis, ac proinde animæ signa. Verum respōdeo: hæc non esse ex peculiari organizatione; sed ex alio principio, népe partim ex diuersitate téperamenti, & modi substātiæ corū, quibus fit vt non misceantur, sed à seipsis maneant diuisa; partim, ac præcipue, quia vitellus iacet rotūdæ mēbranæ inclusus, à qua formā illā habet, & propter quā nō potest cū albumine commisceri. mēbrana autē illa fuit in prima oui generatione producta; & fuit particula corporis gallinæ, & absque dubio animata; sed nascēte ouo diuulsa, & sua anima, vt & reliquæ externi oui partes, destituta. Vitellus, & albumen sunt substantiæ, essentia distinctæ. Albumen est materia constitutionis oui, vitellus nutritionis; & sic sunt entia diuersa, nec sūt partes vnus entis continui, & ita non possunt cōstituere vnū ens organicū. Probat Carrerius disputatione 73. cap. 4. super Auicennā oua nō esse animata. Primo, quia non sunt organica. Secundo, quia non nutriuntur, neque augētur, neque signū vllū vitæ edunt. Tertio, quia finis corū est, vt sint materia viuētis: ad esse autem materiā viuētis nō requiritur vt sint animata. Verū nullū istorū probat intecū: non primum;

F 4

quia,

quia, vt infra ostendemus, ad esse animæ non requiritur organizatio. Non secundum; quia ad esse simpliciter non sunt necessariae operationes. potest enim aliquid esse, etiam si nō operetur. operari enim est posterius esse. prius autem bene potest esse sine posteriori. Non tertium; quia qui contrariam tuentur sententiam possent dicere non esse verum, finem oui solum esse, vt sit materia generationis, sed esse, vt ipsum habeat in se potentiam conformatricem, qua possit in absentia generantis conformari; quam sine anima non videtur posse habere: cum potentia illa necessario debeat esse vitalis, sicuti & actio est: vitalis autem potentia nusquam esse possit, vbi principium vitæ, seu anima ipsa non sit.

QVÆSTIO VI.

*An aliqua alia virtus non animata
seu nulli animæ coniuncta sit efficiens
Conformationis.*

COMMUNIS opinio est, semen non esse animatum, sed esse in eo quandam vim actiuam admirabilem ac plane diuinam, impressam in testibus ab anima parentum; quæ ipsum in utero existens conformet, atque
orga-

organizet. Hanc dicunt esse vicariam generatiuæ parentum. Nam, quia generatiua parentum non potest esse præsens loco in quo fit conformatio; ideo dicunt Deum, & naturam dedisse ei vim & prærogatiuam imprimendi semini virtutem aliam, quæ posset subire vices eius absentis, atque agere in virtute eius, ac esse eius instrumentum ad conformandum. Qui hanc sententiam tenent, asserunt illam subiectari in spirituosa parte seminis; & ex illa agere in crassiorem, eamque conformare. Differentia est; quod Philosophi asserant eam esse solummodo in semine maris; Medici vero in semine vtriusque, tam feminæ, quam maris. Hanc opinionem tenent Gentilis Fen 1. primi doctrina 7. capite 2. Fernellius libro 6. capite 4. 6. 9. Vallesius 2. controuersiarum capite 7. Laurentius 8. controuersiarum anatomicarum, quæstione 2. & 12. Mercurialis libro de hominis generatione capite 9. Carrerius disputatione super Auicennam 33. capite 5. & 36. capite 1. Archangelus in prælectionibus anatomicis, prælectione 3. Mercenarius in elucidat. fol. 379. Et inter Philosophos D. Thomas 1. parte, quæstione 118. articulo 1. & 3. parte, quæst. 32. articulo 4. & 2. contragentes cap. 89. Conimbricenses 1. de generatione, & corruptione, capite 4. quæst. 26. Zózinus 7. Metaphys. quæstione 29.

Zoares tomo 1. Metaphys. disputat. 18 sectione 2. textu 31. Fonseca tomo 2. Metaphys. lib. 5. capite 2. quæst. 7. Franciscus Piccolommeus 2. de anima textu 48. & plerique omnes tam Medici, quam Philosophi.

Et probatur. In semine est conformatrix; ut supra conclusione tertia est ostensum: in semine non est anima; ergo in semine est aliqua alia conformatrix, quæ non sit potentia animæ. Confirmatur; officium generatiuæ parentum est producere sibi simile in specie, & materiam conformare, & immutare, quousque simile in specie resultet: at generatiua parentum ipsamet per se hoc facere nō potest; propter suam à loco generationis absentiam, & separationem. Ergo facit per aliud, tanquā per suum vicarium, ac suum instrumentū. Ergo est in semine aliqua virtus conformatrix, locū tenens, & vicaria generatiuæ parentum, & instrumentum eius; cuius actio generatiuæ parentum tanquam causæ principali merito sit adscribenda. Confirmatur secundo: quia, si non esset talis aliqua virtus actiua conformationis in semine, parentes non vere generarent: sed generant; & non generant immediate: ergo mediate. Ergo per aliquam vim actiuam semini inexistentem, quæ faciat conformationem ac generationem. Confirmatur clarius: actus adæquatus potentia generatrix.

neratiuæ est generatio: sed conformatio, & alteratio sunt generatio: ergo conformatio & alteratio sunt actus adæquatus potentiæ generatiuæ: ergo generatiua exercet eas: non exercet per seipsam; ergo per virtutem vicariam semini impressam.

CONCLUSIO septima. In femine vt semen est, & vt est in testibus, & priusquam iam animā in vtero recepit, nulla est virtus actiua Conformationis aut generationis: nec semen in generatione se habet vt instrumentum, aut vt efficiens, sed solū vt materia: & in neutro femine parentū est vllum principium actiuum generationis, sed solum passiuum.

Hæc conclusio est admodum paradoxa; quia est præter communem sententiam omnium tum Medicorum, tum Philosophorum, qui omnes vno ore ponunt in femine principium actiuum conformationis: Philosophi quidem in solo semine virili; Medici vero in vtroque: Est nihilominus vera; & probo multis argumentis irrefragabilibus; quorum

Primum est hoc. Si in femine esset aliqua virtus actiua conformationis; vel illa esset aliqua potentia animæ, & potentia vitalis; vel aliqua alia virtus physica non vitalis, seu quæ non sit potentia animæ: non potest esse potentia animæ: quia, non animæ

animæ præsentialiter existentis in semine : quia supponimus, quod iam ante est probatum, in semine non esse animam : non etiam animæ abscentis, id est anima generantium : quia, vt supra ostensum est, potentia sunt ab anima inseparabiles, nec possunt migrare de subiecto in subiectum. promanant enim ex sinu & essentia eius, & in ipsa subiectantur, & sic non possunt esse sine ea. Non potest etiam esse aliqua alia virtus Physica non vitalis : quia si esset talis ; sequeretur seminis in vtero conformationem & immutationem non esse actiones vitales : hoc est absurdum ; & tam absurdum, vt nihil possit excogitari absurdius. Ergo. Maior probatur : quia à potentia non vitali non potest procedere actio vitalis. Minor probatur : quia, quid potest dici absurdius, quam seminis in vtero conformationem non esse actionem vitæ ? Ab eadem virtute fit seminis immutatio, ad naturam ossis, carnis, à qua fit conformatio : eodem enim tempore quo foetus incipit conformari, etiam incipit nutriri, & augeri. Et ideo Galenus in libris de facult. natural. docet facultatem generatricem esse duplicem ; aliam conformatricem, aliam immutatricem. qua doctrina ostendit vtramque actionem esse eiusdem potentia generatiuæ. Atqui immutatio ad naturam ossis, carnis, est actio vitalis : quare & conformatio.

matio. Hoc argumentum tam validum est, vt Carrerius disputatione 33. super Auicennam capite 4. robore illius victus, fateatur illam actionem non esse vitalem. Quod; etsi fateri quidem sit absurdum; fateri tamen necessarium est, si virtus illa seminis statuatur non esse vitalis. Nam quomodo alioquin à facultate non vitali posset procedere actio vitalis? Respondent Conimbricenses 2. de generatione & corrupt. capite 4. quæstione 26. articulo 2. ad hoc vt actio aliqua dicatur esse vitalis, non requiri, vt proficiscatur immediate à potentia vitali; sed sufficere vt proficiscatur à virtute principio vitæ coniuncta; seu virtute potentiæ vere vitali cognata, & à potentia vere vitali producta, cuiusque vicaria. Proinde dicunt conformationem esse actionem vitalem per hoc, quod fiat à virtute producta à potentia vere vitali; nempe generatiua paratum, & quæ sit instrumentum seu vicaria illius, & operetur in virtute eius. Verū responsio non valet. Primo, quia ad hoc vt actio sit vitalis, non sufficit esse exercitam à virtute producta à potentia vitali, sed requiritur vt sit exercita actualiter ab ipsamet potentia vitali. Quia, si sufficeret esse exercitam à virtute producta, seu causata à potentia vitali, sequeretur, quod calefactio à sanguine, refrigeratio quæ fit à pituita, mordicatio, exulceratio, quæ fit à bi-

à bile, corrosio quæ fit à lixiuio, purgatio quæ fit à rhabarbaro, volatus lapidis per aera; essent actiones vere vitales: quia sunt actiones exercitæ à virtutibus, productis potentiis vitalibus. At certum est tales actiones non esse vitales. Ergo. Secundo, ideo non valet, quia supponit semen esse instrumentum animæ generantis, quod est falsum, vt infra ostendemus. Et vt ita esset, per hoc tamen adhuc non sequeretur, quod actio ab eo proficiscens, propterea esset vitalis. Etenim; si semen esset tale instrumentum, quod actu moueretur à principio vitæ, & cum quo anima, quæ est principium vitæ, actualiter, & præsentialiter concurreret ad agendum; tum bene sequeretur, eius actionem posse dici, & esse vere vitalem; quia ad illam concurreret actualis motio animæ, seu principij vitæ. Ast qui semen asserunt esse animæ instrumentum, asserunt ipsum esse instrumentum separatum; & vt ipsi explicant; tale, quod per se solum agere potest, quodque agit in absentia sui agentis principalis, & quod potest agere agente principali etiam extincto, & non amplius existente in rerum natura: & ad cuius actionem nulla omnino concurrat motio aut influxus principij vitalis. Quare talis instrumenti actio nulla ratione potest esse aut dici vitalis. Sic actiones, quas edunt spiritus & calor

calor natiuus in viuentibus, sunt actiones vitales: quia, etsi ipsa non uiuant, sunt tamen instrumentum animæ, & potentiaë vitalis; & sunt tale instrumentum, quod actu mouetur à principio vitæ, & cum quo anima actualiter ac præsentialiter concurret, & cuius actioni coniungitur influxus eius. At actiones quas iidem spiritus & calor post mortem adhuc in cadauere superstites edunt, vt palpitatio, quæ aliquando adhuc ad aliquod tempus in musculis animaduertitur à spiritibus sua naturali virtute exire conantibus, & calefactio, quæ percipitur in manu, ab eius in abdomen recenter extincti animalis imposito, non sunt actiones vitales, sed actiones mere physicae, & naturales: eo quod spiritus & calor non amplius edant eas, vt instrumentum animæ, aut in virtute illius, sed in virtute propria, & vt entia mere physica; & quia ad eas nulla amplius animæ actio, directio aut influxus concurrunt.

Est secundum argumentum. Si in femine esset principium generationis, ignobilius produceret nobilius, & semen inanime produceret animatum: & virtus feminis, quæ est accidens, produceret substantiam; hoc esse non potest: quia nihil potest agere supra suas vires; & nihil potest alteri dare, quod ipsum

ipsum non habet. Ergo. Confirmatur: si esset in semine talis virtus physica, esset virtus tam diuina, & tam admirabilis, vt sit impossibile comprehendere aliquam virtutem mere physicam tam præcellentem esse posse. Etenim ederet actiones animæ proprias; & sola plures, quam omnes potentiæ nutritiæ simul iunctæ. Ipsa ederet nutritionem, autionem, conformationem: faceret attractionem, retentionem, concoctionem, ossificationem, carnificationem, membranificationem; ad quas diuersæ animæ potentiæ sunt requisitæ. Hæ enim omnes actiones in prima seminis conformatione simul exercentur. Has adscribere virtuti mere physicæ non vitali ratione alienum est. Etenim nulla virtus potest exercere actiones animæ proprias; nulla virtus vnica potest exercere actiones tam diuersas, & tot animæ potentias simul sumptas, sua actiuitate, atque excellentia adæquare. Etenim, sicut anima est omnium formarum nobilissima; ita quoque eius potentiæ omnium aliarum formarum naturalium potentiis ac virtutibus antecellunt. Solet communiter responderi; non fore possibile virtutem istā omnia illa facere, si in virtute propria operaretur; sed operatur in virtute animæ generantis. & sic potest. Potest enim aliquod agēs in virtute alterius producere effectum longe nobis.

nobiliorem, quam alioquin in virtute propria posset. Verum responsio non valet: quia non est verum semen agere in virtute animæ generantis. Etenim agit generante absente, imo generante extincto, & non amplius existente in rerum naturâ. Etenim pater abest à loco in quo fit conformatio: mater etiam potest abesse, & esse extincta, ut patet in ouis quæ excubantur in furno & in fimetis, & in ouis pauonis quæ excubantur à gallina. At nihil potest agere in virtute absentis, & non existentis: quia non existentis nulla est actio. Ergo. Denique, quia instrumentum non potest agere, nisi prius motum ab agente principali. nam ut inquit Aristoteles 8. Physicorum cap. 5. textu 37. instrumentū est agens motum. Et ita patet in securi, pericillo, calamo; quod nihil possint agere, nisi ab agente principali moueantur ac dirigantur. At semen non potest moueri ab agente absente, vel non existente. Ergo. Respondent duplex esse genus instrumenti: aliud coniunctum, aliud separatum. Coniunctum, inquit, operari non posse nisi moueatur ab agente principali: at separatū posse. Ideo enim, inquit, vocatur instrumentum separatum; quia ab agente principali est remotum; & consequenter quia agere potest, etiam si ab agente principali non moueatur. Nam quod re-

G motum

motum est, non potest moueri ab alio, sed debet agere per seipsum. Instrumenta artis, inquiunt, sunt instrumenta, quæ non possunt agere nisi moueantur ab agente principali, eo quod plerumque operentur per motum localem, cuius principium non habent à seipsis, sed debent habere ab agente principali. Verū in instrumentis naturalibus dicunt non semper esse necessum ea actualiter ab agente principali moueri; sed sufficere, semel fuisse mota, & ab eo recepisse illam, qua operetur facultatem. Sed non valet; & est mera euasio; excogitata solum ad saluandum modum actionis in semine apparentis, seu conformationis. Quia enim Philosophi ad argumentum allatum respondere non potuerunt, nec potuerunt reperire veram causam conformatricem, nec explicare, quomodo semen possit facere viuens, & quomodo substantia tam ignobili forma prædita possit efficere tam diuinam, & admirabilem conformationem, & tot alias actiones ei competentes, nisi dicerent eam hoc facere in virtute animæ generantis; ideo illam instrumenti in coniunctum, & separatū distinctionem, aut potius illam instrumenti separati definitionem excogitauerunt. Fateor equidē dari instrumentum cōiunctum & separatum, sed nego coniunctum esse illud quod operari
non

non potest, nisi tangatur ab agente principali, & ab eo motum ac influxum accipiat : separatum vero esse illud quod operari possit, etiamsi absit ab agente principali, & ab eo non moueatur : quia de ratione instrumenti cuiuscumque est, vt ab agente principali moueatur, & dirigatur, ab eoque recipiat influxum, & actualem causalitatem, & ab eo tangatur ; si non quantitatiue, saltem virtualiter. Et hoc docet D. Thomas 2. contra gentes capite 21. his verbis : *Instrumentum autem nunquam adhibetur ad causandū aliquid, nisi per viam motus. est enim ratio instrumenti quod sit mouens motum.* Et est conforme doctrinæ Aristotelis loco supra allato, vbi docet instrumentum esse agens motum. Proinde aliter D. Thomas definit instrumentum coniunctum, & separatum : dicitque coniunctum esse, quod agenti principali est vnitum ; vt lingua, manus, virtutes & proprietates rebus inlitæ. separatū vero, quod ab agente principali, secundum substantiam suam, entitatem, & situm est separatum : vt calamus, serra, &c. Et non dicit separatum esse illud, quod ab agente principali est separatum causalitate, & actiuitate ; quia tale instrumentum nisi in impropria significatione non reperitur, quia est contra formalem rationem & essentiam

instrumenti. Et ita illa est vera instrumenti coniuncti & separati definitio. Nam si illud esset separatum, quod agere posset per se, sine concursu, & motu actuali alterius; sic nulum in mundo posset dari, aut reperiri instrumentum separatum. & præter exemplum seminis, de quo in præsentia est quaestio, non esset aliud. Zonzinas 7. Metaphys. capite 39. dicit instrumentum posse agere in virtute agentis principalis duplici modo; vel per virtutem ab illo acceptam intentionaliter vel per virtutem acceptam per modum formæ realis, & permanentis. Quando agit per virtutem acceptam intentionaliter, tunc non potest operari, nisi motum actualiter ab ipso: sed quando agit per virtutem realem & permanentem ab illo acceptam, & in se fixam; tunc, inquit, potest agere quouis tempore non motum ab agente principali: imo agente principali absente, & extincto. Semen vero agit sic per virtutem permanentem & in se fixam receptam ab agente principali, & ideo potest agere illo absente, atque etiam extincto. Et eodem modo Carrerius disputatione 36. capite 1. dicit aliqua esse instrumenta quæ agere possint absente principali agente, & non mota ab eo; per hoc, quod receperint ab ipso aliquam virtutem sibi intrinsecam & connaturalem. nam quia illam virtutem semper habent

habent in se, ideo semper, inquit, possunt per eam agere; etiamsi agens principale, à quo eam acceperunt, nō sit præsens, neque actualiter concurrat. Sufficit enim, inquit, ipsum semel eam vim in principio generationis suæ accepisse ab agente principali; & tum semel fuisse motum ab ipso. Quotiescunque enim postea per illam operatur, toties censetur moueri ab ipso, etiamsi tum actu non moueatur: ex eo quod semel in principio fuerit motum; quando scilicet ab illo vim illam ac virtutem accepit; & toties quoque censetur operari in virtute ipsius; quatenus virtus per quam operatur, ab ipso est profecta, ipsique impressa. Atque hanc solutionem habent, Vti animaduerto, ex Auerrhoc 2. de generat. animal. comment. 1. vbi sic inquit: *Dator seminis præstat semini primo virtutem quam habet, adeo quod fungitur semen hac virtute officio ipsius seminificantis. quod quidem iam est separatum. Et subdit: Et hoc est simile rebus admirabilibus; in quibus datur mouens, quod mouet aliquid, mox quiescit, remanetque secundum quod de se mouetur; & mouetur eiusmodi motu quem acquisiuit à primo. sic etiam in natura. Nam cum id à quo semen efficitur, præstiterit virtutem naturalem semini qua mouet materiam, ad perfectionem & procreationem, qua quiescente remanet semen mouens ex virtute; ob eam rem non est necesse ut primum*

G 3,

mouens

monens tangat id quod monetur ab ipso usque in finem generationis. Verum doctrina est falsa. Falsum enim est, alia esse instrumenta operantia per virtutem receptam intentionaliter: alia per virtutem receptam permanentem, fixam ac sibi connaturalem. Etenim instrumēta, quę operentur per virtutem realem permanentem acceptam ab alio, non dantur: omnia enim operantur per virtutem acceptam intentionaliter, seu per intentionalem influxum agentis principalis concurrentis cum ipso, & per ipsum. Etenim operari per virtutem realem permanentem, & sibi iā connaturalem, receptam ab alio, non est esse instrumentum, neque operari vt instrumentum; sed est operari vt agens principale, & operari per virtutem sibi propriam, & insitā, & iam suam, & non per virtutē alterius, etiam si illam ab alio receperit. Nam ab alio illam recepisse, vel non recepisse, est impertinens ad rationem instrumēti. Neque enim per hoc aliquid est plus, vel minus instrumētum quod virtutem, per quam agit, ab alio acceperit; sed per hoc, quod virtus, per quam agit, non sit virtus sua, sed virtus alterius. nam quod agio per virtutem iam suam, sibi inexistentem & iam propriam (à quocumque eam acceperit parum refert) est agens principale, & non instrumentum illius à quo accepit. Etenim
 quæ;

quæcunque operantur, operantur per virtutem ab aliquo acceptam; & tamen non ideo operantur vt instrumentum: & contra multa operantur vt instrumentum alterius, quæ tamen virtutem, per quam operantur, ab illo, cuius sunt instrumentum, non receperunt. Sic securis operatur vt instrumentum fabri ligarij; & tamen virtutem, per quam operatur, non à fabro lignario, sed à ferrario, quæ sunt agentia distincta, recipit. Agere in ratione instrumenti, est agere per virtutem aliquam sibi propriam, sed adiutam ac directam influxu actuali agentis principalis; quo attollitur ad producendum effectum multo nobiliorem, quam virtute propria assequi posset. & ita semper ad actionem instrumenti seu ad agere in ratione instrumenti, requiritur peculiaris & actualis influxus, & consequenter præsentia agentis principalis. Hoc bene docet Ferrariensis commento super caput 21. libri 2. D. Thomæ contra gentes. Etenim, inquit, etiam si sint diuersa genera instrumentorum, in hoc tamen omnia conueniunt, quod non moueantur nisi mota à causa principali. Non enim, inquit, essent instrumenta, si per seipsa tantum operarentur. Agens enim, inquit, instrumentale exequitur actionem principalis agentis,

per actionem aliquam propriam sibi. Ideo enim, inquit, adhibetur instrumentum, ut influentia principalis agentis perueniat per instrumentum ad illud, quod ab ipso instrumento est causatum. Porro si agere per virtutem realem permanentem, sibi intrinsicā, & ab alio acceptam, esset agere in virtute illius, & ut instrumentum eius; sequeretur quod omne agens mundi esset instrumentale, & quod omne agens esset instrumentum illius, à quo virtutem per quam agit, recepisset: & consequenter, quod vnumquodque esset instrumentum causæ, à qua esset productum, & à qua vna cum esse etiam suam agendi virtutem recepisset. Omne enim agens habet virtutem suam ab aliquo: ab illo enim habet virtutem à quo habet esse: & sic sequeretur, quod causæ secundæ essent instrumenta causæ primæ, & quod causæ omnes accidentaliter subordinatæ essent instrumenta causarum superiorum: & quod nunquam agerent in virtute propria, sed semper in virtute earum: & tandem quod nullū daretur agens principale, præter illud, quod in illo genere esset primum, & quod esset causa causarum omnium: & quod pater non esset causa principalis filij sui, sed solum instrumentum aui; & auus proauis, & tandem omnes homines instrumentum Adami; & quod solus Adamus esset

esset causa principalis generationis omnium hominum: & quod homines qui secuti sunt Adamum, solum essent instrumentum ipsius, & quod generatio filij nunc nascentis nō posset attribui patri sed Adamo; eo quod pater virtutem, per quam filium generaret, recepisset ab auo, auus à proauo, & tandem omnes ab Adamo. Et eodem modo sequeretur quod quando ignis accensus in stupa à radiis Solis accenderet domum, stupa non accenderet domum, sed Sol; nec stupa accenderet domum in virtute propria, sed in virtute Solis, & non vt causa principalis, sed vt instrumentum Solis: eo quod calorem, per quem domū accenderet, à Sole recepisset. Et quando bilis exulceraret intestina, & pituita refrigeraret cerebrum; non facerent ipsæ hoc, sed hepar, & non facerent hoc vt causa principalis, sed vt instrumentum hepatis, à quo suas qualitates recepissent. Quæ omnia sunt absurdissima, & à ratione aliena. Verum obiiciet aliquis auctoritatem Aristotelis, locis variis asserentis semen esse instrumentum generantis: & instrumentum valens agere in virtute generantis, ac agentis remoti. Etenim 2. de generatione animalium capite 1. sic ait: *Sed semen, an id quo semen dicamus, nihil refert: scilicet quæ motum, quem illud mouebat, semen in seipso continet. Fieri autem potest vt hoc ab hoc moueatur, & hoc ab*

G 5

hoc.

*hoc. Fitque perinde, & quasi admirabilia illa spontina. Partes enim habent vim modo quodam etiam cum quiescunt: quamprimum ubi extrinsecus aliquid mouerit, statim proxima actu efficitur. ut igitur in spontinis illis quodammodo illud mouet, quod nihil tunc tangit, sed ante tetigit, sic id à quo semen, aut quod semen efficit, mouet cum aliquid tetigerit: quanquam non adhuc tangit, & motus, qui inest, quodam efficit modo, ut adificatio ades. Quibus verbis manifesto videtur dicere semen esse instrumentum generantis, & agere in virtute generantis, & generantem generare, etiam si sit absens; per hoc, quod semel mouerit semen, id est semini semel impresserit vim, ratione cuius possit agere in virtute generantis, etiam absentis. Et 1. de generat. animalium cap. ult. sic inquit; Ita natura etiam maris semen emittentis, utitur eo semine quasi instrumento, & actu habente motum, ut in operibus artis. Et 7. Metaphys. capite 9. comparat eodem modo semen instrumentis spontinis. Verum respondeo; & fateor ex illis locis videri quidem Aristotelis mentem esse, semen se habere aliquo modo per modum instrumenti: sed quid refert mentem eius esse, si non probet eam; & si argumentum seu exemplum, quod ad probandum assumit, sit impertinens, & inualidum. Tale esse probo dupliciter. Quia
ad*

ad probandum, quod semen possit agere absente, quiescente, ac non mouente patre, deberet ostendi quod in illis machinis vltimæ rotæ mouerent cessante mouente primo: at ita non est; quia in illis primum mouens perpetuo, & actualiter mouet, & non cessat à mouendo. corda enim tensa, seu pondus, quæ sunt primum mouens, perpetuo trahunt: & si cessarent à motu vel momento temporis, etiam cessarent reliquæ rotæ. Secundo, quia ad probandum semen posse agere in virtute generantis, deberet ostendi in illis rotis posterius mouens mouere in virtute prioris, & vt instrumentum illius: at ita etiam non est; quia posteriores rotæ non mouent in virtute priorum, neque mouent, vt instrumentum earum, neque illæ se habent ad se mutuo, seu ad primum mouens, sicut instrumentum ad causam principalem; sed sunt omnes agens æque principale, nec vna mouet in virtute alterius, sed omnes in virtute propria. Et solummodo est in iis ordo causarum mouentium: quod scilicet vna moueat alteram, & prior secundam, & secunda tertiam, & sic deinceps: in qua causarum subordinatione est quidem verum vnam esse primam, & causam causarum, & motum posteriorum, esse effectum priorum; imo aliquo modo primi mouentis; sed

sed non vt causæ principalis. Quando proavus gignit avum, & avus patrem, & pater filium, est ibi quoque talis ordo causarum, & superior causat inferiores, sed superior tamen non est causa principalis, neque inferior instrumentalis aliarum; sed omnes in agendo sunt æque principales. Cum ignis calefacit aerem, aer corpus nostrum, corpus lectû, lectus alterius hominis corpus, est ibi etiam talis ordo causarum; & alia est prior, alia posterior, & prima est causa omnium. Sed nulla tamen est principalis, nulla instrumentalis, sed omnes in agendo æque principales. Idem esset si decem bacilli ordine starent, & primus trudendo moueret secundum, secundus tertium, & sic deinceps. Nullus enim in mouendo esset principalior altero, sed omnes æquales. Huradus de Mendoza 2. de generatione, sectione 6. habens pro certo, & indubitato, vti reuera esse debet, nullum instrumentum posse agere in virtute absentis, & non existentis; vt euaderet argumenti difficultatem; dixit semel operari in virtute animæ matris, eo quod illa sit præsens, & sic possit actualement semini concursus præstare. Verum fallitur variis de causis. Primo, quia etsi quidem anima matris in pluribus animalibus non sit valde à semine remota tempore conformationis; est tamen nihilominus adhuc remota; & est tam remota, quod

quod saltem nullum possit semini concursum præstare; eo quod semen dum formatur à corpore, & utero matris, adhuc multis for-
dibus, & membranis intermediis sit separatū. Secundo, quia ad hoc ut posset anima matris concurrere ad conformationem, non suffice-
ret quod ipsum semen deforis solum tangeret, quodque uterus semini esset contiguus; sed deberet ipsa anima matris semini esse intrin-
seca, quo sic undique, & ad intimas usque feminis partes conformandas posset pertin-
gere, inque virtutem suam, atque influxum præstare. Tertio, quia non raro fit feminis cō-
formatio matre non præsentē: ut cum ova excubantur in furno, vel cum ova pavonis à gallina excubantur, matre, quæ ea genuit, extincta: quo casu constat matrem nullum ad conformationem influxum præstare.

Probo conclusionem tertio. Si esset prin-
cipium actiuum conformationis in semine; certum est, quod illud principiū deberet esse in utroque semine tam maris, quam foeminæ: & consequenter, quod esset duplex tale prin-
cipium, & duplex conformatrix; vna in semi-
ne maris; altera in semine foeminæ. quod quia à Medicis sufficienter est probatum, nolo eo-
rum rationes hic repetere, sed suppono. At videtur absurdum dicere in conformatione feminis duas esse causas efficientes, & duas
con-

conformatrices eiusdem ordinis solo numero differentes : ergo nulla ratione dicendum est semini virtutem conformatricem inesse. Minor probatur ; quia si essent duæ ; vel impedirent se mutuo vel commiscerentur. Si primum ; nunquam posset fieri generatio. Si secundum ; sicut ipsæ virtutes commiscerentur , ita & effectus earum , & sic semper effectus deberet esse mixtus , & semper foetus semimasculinus , & semifœmininus , & nunquam neque patrem , neque matrem in villo perfecte referens , sed semper medio modo se habens : præcipue quando viribus , ætate , temperamento parentes se mutuo æquarent. Accedit quod impossibile videatur , quod illæ virtutes ita æquabiliter ; semper in vnum effectum possent conspirare , quin frequenter deuiarent , & pro vna parte frequenter facerent duas , vel pro duabus vnam. vnâ scilicet cōformatrice in hoc loco , & ex hac parte seminis , alia in alio , & ex alia parte eas fabricari conante : & quin tandem frequentissime monstra in natura euenirent. Hanc conformatricum pluralitatem adeo pro absurda habuit Auerrhoes 2. Colliget cap. 10. vt ea probare voluerit in semine mulieris nullum esse principium actiuum , sed solum in semine viri. Quia si , inquit , etiam in semine mulieris esset principium actiuum , sequeretur dari
duas

duas conformatrices; quod, inquit, est absurdum: quia si duæ essent, non possent vnum effectum neque vnum cor producere.

Probo quarto. In adultis est aliqua virtus conformatrix. Etenim Galenus libro 1. de semine dicit se vidisse in capite multas, & satis magnas venas regeneratas. Sexto methodi capite 5. asserit mollia ossa puero-
rum coalescere posse. Denique virtus, quæ dentes deciduos reparat in pueritia; quæ sophronisteras producit in prouecta ætate; quæ figuram corporis in nutritione conseruat, ne perpetuo partium mutatione atque incremento varietur; quæ vbera non permittit crescere ante debitam ætatem, & crescere facit illa appropinquante; quæ in ceruis quotannis cornua regenerat, in arboribus ramos quotannis multiplicat, expandit, & amputatos restaurat; in pauonibus deciduas quotannis plumas certa quantitate, proportionem, situ, colore, reponit, & pro arnis ætatis illas in figura, colore, quantitate, variat, &c. Non est alia quam virtus conformatrix. Illa enim sunt opera facultatis conformatricis. At illa est eadem cum ea quæ corpus nostrum in primo exordio contormauit; illa est potentia vitalis, sicut
&

& actiones vere sunt vitales. Quare & quæ in primo principio nos conformauit, fuit vitalis. Si vitalis, ergo non fuit aliqua virtus physica non vitalis ab anima distincta: quod conclusio nostra adstruxit. Esse eandem conformatricem quæ in adultis facit conformationem cum illa, quæ facit primam in nascentibus; sic probatur. Nam, quæ in nascentibus nobis fecit, quo euasisset? Quomodo, & à quo, & quo tempore, & quare periisset? Nunquid est eadem virtus, quæ prima germina, primas radices, prima folia, primos ramulos facit in planta nascente, cum illa quæ eodem facit in iam adulta? Quis illam conformatricem dixerit mutari? Aut quo signo, quo argumento cognoscitur mutatio eius? Ridiculum est dicere primam seminis ossificationem, membranificationem, carnificationem inceptam esse fieri ab vna conformatrice non vitali, & postea continuatam ac perfectam fuisse ab alia vitali, id est, à conformatrice toto genere, à prima diuersa. Quomodo enim potest secunda conformatrix ita exacte ac præcise prosequi filum conformationis inceptæ à virtute toto genere distincta, vt in nullo deuiet, aut erret? Et quomodo potest vna cōtinua numero actio, quæ nimirum durat à principio generationis vsque ad finem vitæ, esse causata à principiis
toto

toto genere diuersis? Si virtutes adeo essent
 diuersæ, necessarium foret & actiones quo-
 que earum specie esse distinctas. Afferere au-
 tem conformationem factam in prima nostri
 generatione, & fientem adhuc perpetuo in
 nobis adultis esse actiones specie distinctas,
 nimis ridiculum foret. Accedit, quod si fa-
 cultas conformatrix mutaretur, deberet ter
 quateruē (saltem secundum communem de
 animarum in semen successionem opinionem)
 fuisse permutata, & secundum illam debuisset
 in nobis non duæ, sed quatuor fuisse confor-
 matrices: vna scilicet, ac prima, quæ fuisset in
 femine; secunda, quæ secuta fuisset animam
 vegetatiuam, quam primum asserunt in semine
 induci; tertia, quæ sensituiam; & vltima, quæ
 sequeretur essentiam animæ rationalis. Quæ
 enim conformatrix vnius animæ essentiam
 sequitur, non potest perseuerare, neque in-
 existendo neque in agendo superuentu al-
 terius. Conimbricenses l. de generatione &
 corruptione capite 4. quæstione 26. dicunt
 duplicem esse generatiuam, ac formatricem,
 vnā in generante; alteram in semine. In
 generante dicunt esse generatricem & con-
 formatricem primariam ac vitalem; in semi-
 ne quandam aliam non vitalem, vicariam ta-
 men illius primæ; nihilominus tamen ab illa
 specie distinctam. In adultis farentur aliquam

H esse

esse conformatricem, quæ edat opera superius à nobis commemorata; verum illam dicunt non esse illam eandem quæ fuit in semine: quia, quæ fuit in semine, non est vitalis; quæ vero in adultis est vitalis; sed dicunt esse eiusdem rationis cum illa primaria, quæ erat ingenerante; Sed hæc sunt absurda: quia falsum est, illam conformatricem, quæ est in adultis, esse eiusdem rationis cum illa primaria, quæ est in generante; quia illa primaria, quæ est in generante, est vera potentia generatiua, & non est alia quam spermatifica, ut infra ostendemus: at conformatrix quæ est in adultis, non est talis; quia non est potentia generatiua. Potentia enim generatiua, est potentia productiua alterius individui similis in specie, & exoritur, atque efflorescit primum decimo quarto anno ætatis, & residet in testibus: hæc est perfectiua sui proprii corporis, & est nutritiua; à generatiua, ac spermatifica distincta, & viget etiam in pueris recenter natis; primo, tertio, quarto decimo anno ætatis, & residet non in testibus, sed per totum corpus est diffusa.

Quinto. Si in semine esset principium actuum conformationis, seu generationis,

ut

vt alij confundunt, semen ageret in seipsum: at nihil agit in seipsum, vt docet Aristoteles 1. de generatione, & corrupt. capite 7. Ergo. Quia, si aliquid ageret in seipsum, esset agens, & patiens, actu & potentia respectu eiusdem, quod est impossibile. Secundo, quia esset destructiuum sui ipsius, & maxime semen: quia illa actio eius tenderet per se ad destructionem ipsius. tenderet enim ad generationem viuientis, quæ fieri non potest absque seminis destructione. Scotus in 2. sententiarum, distinct. 18. in fine, postquam dixisset semen non esse principium actiuum vltimæ formæ, scilicet animæ rationalis; quærit an saltem possit esse principium præuium alteratiuum corporis organici, quod generatur, & concludit quod non. & inter alias ponit hanc rationem; quia, inquit, sequeretur hoc absurdum, quod aliquid ageret in seipsum: quod argumentum tanti fecit, vt eo coactus dixerit pro inueniendo principio conformationis ad virtutem diuinam ac cælestem esse confugiendum. Ad saluandum hoc argumentum solet communiter responderi in femine esse diuersas substantias; vnâ tenuem & spirituosam, aliam crassam, & terrestrem: in illa residere virtutem actiuam; hanc esse materiam, & principium passiuum.

esse conformatricem, quæ edat opera superius à nobis commemorata; verum illam dicunt non esse illam eandem quæ fuit in semine: quia, quæ fuit in semine, non est vitalis; quæ vero in adultis est vitalis; sed dicunt esse eiusdem rationis cum illa primaria, quæ erat in generante. Sed hæc sunt absurda: quia falsum est, illam conformatricem, quæ est in adultis, esse eiusdem rationis cum illa primaria, quæ est in generante: quia illa primaria, quæ est in generante, est vera potentia generatiua, & non est alia quam spermatifica, vt infra ostendemus: at conformatrix quæ est in adultis, non est talis; quia non est potentia generatiua. Potentia enim generatiua, est potentia productiua alterius indiuidui similis in specie, & exoritur, atque efflorescit primum decimo quarto anno ætatis, & residet in testibus: hæc est perfectiua sui proprii corporis, & est nutritiua; à generatiua, ac spermatifica distincta, & viget etiam in pueris recenter natis; primo, tertio, quarto decimo anno ætatis, & residet non in testibus, sed per totum corpus est diffusa.

Quinto. Si in semine esset principium actiuum conformationis, seu generationis,

vt

vt alij confundunt, semen ageret in seipsum: at nihil agit in seipsum, vt docet Aristoteles 1. de generatione, & corrupt. capite 7. Ergo. Quia, si aliquid ageret in seipsum, esset agens, & patiens, actu & potentia respectu eiusdem, quod est impossibile. Secundo, quia esset destructiuum sui ipsius, & maxime semen: quia illa actio eius tenderet per se ad destructionem ipsius. tenderet enim ad generationem viuientis, quæ fieri non potest absque seminis destructione. Scotus in 2. sententiarum, distinct. 18. in fine, postquam dixisset semen non esse principium actiuum vltimæ formæ, scilicet animæ rationalis; quærit an saltem possit esse principium præuium alteratiuum corporis organici, quod generatur, & concludit quod non. & inter alias ponit hanc rationem; quia, inquit, sequeretur hoc absurdum, quod aliquid ageret in seipsum: quod argumentum tanti fecit, vt eo coactus dixerit pro inueniendo principio conformationis ad virtutem diuinam ac cælestem esse confugiendum. Ad saluandum hoc argumentum solet communiter responderi in semine esse diuersas substantias; vnâ tenuem & spirituofam, aliam crassam, & terrestrem: in illa residere virtutem actiuam; hanc esse materiam, & principium passiuum:

& illam virtutem actiuam ex spirituosâ parte agere in partem feminis crassiorē tanquā in materiam; & hac ratione vnum & idem nō agere in seipsum, sed in diuersa: nec vnum & idem habere rationem principij actiui & passiui respectu eiusdem, sed solum respectu diuersorum; quod non est absurdum. Actiuum illud principium seu illam virtutem residere in spiritu feminis docet Aristoteles 1. de generatione, capite 3. his verbis: *Inest in semine quod facit ut secunda sint semina, videlicet; quod calor vocatur, idque non ignis, non talis facultas aliqua, sed spiritus qui in semine spirituosusque corpore continetur, & natura qua in spiritu est respondens elemento stellarum.* Idem docet D. Thomas 1. parte quæstione 118. articulo 4. ad 3. his verbis: *Et ideo non oportet quod illa vis actiua habeat aliquod organum in actu, sed fundatur in ipso spiritu incluso in semine, quod est spirituosum, ut testatur eius albedo.* Quæ eadem dicit 2. contra gentes capite 89. & nonnullis aliis locis. Verum solutio non valet, & in rei veritate non est nisi mera euasio inuenta ad argumenti elusionem. Quia non est verum talem virtutem in spiritu feminis residere. Quod probatur primo: quia spiritus qui in semine est, vel est pars essentialis eius vel non est: si est, sequeretur vnâ partem essentialē alicuius entis esse destructiuam alterius partis essentialis.

essentialis eiusdem; hoc esse non potest: primo, quia infinitæ inveniuntur res in mundo constantes diuersis, ac heterogeneis partibus, in quibus tamen non videtur vna vnquam destruere alteram, seu vna esse ordinata ad destructionem alterius. Etenim si vna esset ordinata ad destructionem alterius, sequeretur quod esset ordinata ad destructionem totius, & consequenter sui ipsius. vna enim parte essentiali destructa totum destruitur. At contra est: quia partes essentielles vnius entis nō sunt comparatæ ad pugnandum inter se, seu se mutuo destruendum, sed vt concordinè colligentur, & amica vnione valeant formam sustentare: & forma vicissim comparata est, vt partes illas teneat vnitas, & regat, ne à se mutuo secedant, vel se mutuo destruant. Nisi enim ita esset, nunquam posset forma in rebus heterogeneis vel ad minimum tempus subsistere, ac permanere. Accedit, quod actio omnis promanet ab ente toto, & ab ente perfecto, & à supposito; partes autem essentielles vnius entis, non sunt ens totum neque ens perfectum nec suppositum: & ita per se non agunt. Si non esset pars essentialis feminis; sequeretur quod illa virtus non esset in semine, nisi vt in continente, & vt in loco, & quod non esset in semine, sed in aliquo alio corpore in semine contento; & quod semen

non esset vnum ens per se, sed aggregatum ex diuersis entibus & ens vnum per aggregationem & non per essentialem compositionem: quod est absurdum. Secundo, si virtus illa resideret in solo spiritu, & non in toto semine; hoc natura non fecisset propter aliam causam, quam quia in vna, & eadem substantia non posset esse principium actiuum, & passiuum simul: si ergo propter illam causam esset in spiritu; sequeretur quod propter eandem deberet quoque esse in spiritu seminum reliquorum omnium viucentium: at non est in spiritu seminis piscium, auium, & plantarum, quare neque in spiritu seminis aliorum animalium. Minor probatur: quia in ouis auium quæ habent rationem seminis, & in seminibus piscium & plantarum, nulla talis est substantia spiritiuosa. Nam quæ substantia spiritiuosa est in albumine oui natura frigido, & humido, & iam ab aere ad multos dies actuali frigiditate refrigerato? Quæ substantia spiritiuosa est in seminibus plantarum iam diu in scrinio custoditis & exiccatis, & interim adhuc fœcundis? Tertio, ad hoc vt illa virtus posset esse principium actiuum conformationis, aut generationis, deberet inesse tali substantiæ, quæ semini maxime esset

esset intrinseca eique essentialiter vnita ; quo in omnes eius partes agere eisque firmiter adhærere, ab eisque nunquam recedere ac diuelli posset ; at spiritus non sunt semini sic intrinseci , nec sunt semini essentialiter vniti, Ergo. Etenim propter suam tenuitatem & fluxibilitatem non possunt substantiæ seminis sic vniri, intrinsecari, atque adglutinari, quin possint ab ea semper auolare. Et de facto non esse sic vnitos & intrinsecatos, ex eo patet ; quod quam citissime in aerem euanescant, & suo recessu relinquant semen aqueum, albedine sua destitutum, & infœcundum : quod non esset, si ei essentialiter vniti, & penitus essent intrinsecati. Quarto. Virtus illa quæ nos in primo vitæ exordio formauit, primamque carnem, ossa, neruos produxit, est absque dubio illa eadem quæ adhuc nunc aliquando in nobis partes deciduas reponit, & nondum genitas producit, vt iam ostensum est.

Prima itaque illa remansit in nobis. sed remanere non potuisset, si in spiritu seminis residentiam suam habuisset : quia spiritus seminis in nobis non remansit (supponit enim hæc opinio spiritum esse agens, & non materiam) sed auolauit & periit, ac cum eo virtus eius ; nisi

dicamus migrasse de subiecto in subiectum, & ex spiritu seminis transiisse in substantiam membrorum corporis nostri, quod est absurdum. Verum obiiciet aliquis; si non est principium actiuum in semine, & si non est in eo virtus aliqua decisa a parentibus, quæ sit instrumentum eorum: ergo parentes non vere, & actiue generabunt; quia non generabunt neque per se immediate neque per aliquam virtutem vicariam sui: sed solum generabunt passiuæ & materialiter, quatenus subministrabunt materiam generationis, nempe semen, in quo non erit aliud principium quam passiuum, hoc est absurdum. Ergo. Secundo, quia sequetur foeminam magis concurrere ad generationem mare; quod est præter omnium Medicorum, tum Philosophorum sententiam; quia neuter præstaret principium actiuum: de passiuo autem plus præstaret mulier, quam vir. Quia præterquam, quod præstaret eodem modo semen sicuti vir; etiam præstaret menstruum, quod est altera pars principij passiuæ; & insuper præstaret locum generationis, nempe vterum. Ad primum respondeo, negando assumptum. Vere enim & actiue generabunt, per hoc, quod subministrabunt semen, seu materiem generationis, eique imprimant dispositiones omnes ad animæ introductionem necessarias. Conformationis equidem

equidem actiuum principium non præstabit; neque vt præstent, ad hoc vt dici possint vere & actiue generare, est necessum. Quia conformatio ad hoc vt fiat generatio, non est necessaria; neque est dispositio ad eam, neque est ipsa generatio; vt infra ostendemus, sed est actio posterior generatione, & actio spectans ad officium geniti, & non ad officium generantis. Si conformatio esset ipsa generatio, vel dispositio præuia generationi, tunc parentes ad hoc vt dici possent vere generare, deberent conferre aliquod principium actiuum illius; generans enim ad minimum debet conferre omnes dispositiones necessarias: at nunc cum neutra sit, minime, per hoc vere, & effectiue generant, quod producant semen, & in eo omnes dispositiones vsque ad animæ introductionem exclusiue necessarias. Animam enim propter suam excellentiam attingere non possunt; quia illa à Deo infunditur: id est, per hoc generant, quod producant semen, quod est viuens in proxima potentia, & tam propinqua, vt nullæ vltiores ad formam ei desint dispositiones, sed solum vt loco, & tempore conueniente, nempe in vtero foemineo, ad actum educatur. Ad secundum dico; nihil absurdi esse, si hoc admittatur. Nam quid miri est foemina, quæ a mare tot nobilissimis animæ actioni-

10710

H s

bus

bus superatur, ipsum in aliqua, nempe in generatione superare? Equidem quæcumque opinio teneatur, omnino necessum est fateri foeminam marem in actu generationis longe superare; cum præstet æquale semen cum ipso, & insuper conferat menstruum & locum, & vim seminis actuariam, & spiritus, & calorem, & post natiuitatem, nutrimentum vsque ad dentium generationem, ut iam sæpius dictum est, quorum nihil mas facit. Nihilominus tamen, ut ne malam gratiam incurram virorum, qui infamiae adscribi iudicarent, in aliquo, & præsertim in illo actu, qui naturalissimus est omnium viuentium, à muliere superari; respondere aliter possum; catenus nimirum marem magis concurrere ad generationem foemina. quod ipse nobiliorem qualitatem, ac nobiliorem semini suo impertiatur dispositionem quam foemina, eo quod & eius temperamentum sit longe calidius, & eius sexus longe foemineo præstantior. Quo solo alia omnia quæ à muliere præstantur, facile compensantur.

Ad argumenta in contrarium respondeo. Ad primum, in semine, ut semen est, & ante conceptionem, seu ut est in testibus, non esse conformatricem, sed solummodo post conceptionem, & cum iam est animatum. Tum autem non est amplius semen, sed embryo;

brigo; & illa conformatrix quæ est in ipso, non est vllâ virtus impressa semini à testibus, neque est virtus vicaria generatiuæ, aut instrumentum eius; sed est potentia animæ in semen introductæ; qua anima potest subiectum suum conformare, & ad statum perfectum viuentis seu animalis perducere. Ad confirmationem respondeo: est quidem potentia generatiuæ producere simile in specie, id est producere aliquid cum omnibus dispositionibus ad generationem, ac vt simile in specie resultet, requisitis. (Ipsam enim essentialem generationem similis in specie generatiua parentum non attingit; eo quod anima à Deo creetur, & infundatur) sed non est officium eius illam materiam conformare, & immutare, id est ad formam, ossis, carnis, nerui, &c. conuertere: quia illæ non sunt actiones ad generationem faciendam requisitæ, neque actiones generationi præuiæ, sed generationem iam factam sequentes, & ea posteriores, & spectant solummodo ad animam geniti; & non ad animam, seu virtutem generantis. Ad secundam confirmationem respondeo, negando minorem: quia conformatio & immutatio non sunt ipsa generatio, sed actiones, vt iam dixi, generatione posteriores.

Q V. Æ-

QVÆSTIO VII.

*An anima semini post conceptionem
adueniens, sit efficiens Conforma-
tionis.*

Videtur quod non : primo. Conformatio, seu organizatio est prior animæ introductione : ergo anima introducta non est efficiens eius : posterius enim non potest esse efficiens prioris. Antecedens probatur, quia omnium Philosophorum consensu, organizatio est dispositio necessaria ad animæ introductionem : dispositio autem ad formam necessaria, est prior, forma introducta. probatur autoritate Aristotelis, qui 2. Physicorum textu 6. definiens animam dicit eam esse actum corporis organici ; quibus verbis videtur ostendere organizationem esse dispositionem necessariam ac præuiam ad eius introductionem ; & in eo sensu explicant illam definitionem plerique omnes.

Secundo. Virtus conformatrix est in semine, vt conclusione 3. est constitutum ; at cum semen adhuc est semen, nulla est adhuc anima in ipso. Nam cum iam anima est introducta, non amplius est semen, sed embryo, atque animal :

animal: ergo conformatrix est in semine, antequam anima sit in eo; & consequenter anima non conformatur.

Tertio. Si anima semini adueniens esset efficiens conformationis, esset etiam efficiens alterationis, & immutationis quæ in semine fit: illius nimirum, qua semen in os, carnem, nervum, &c. conuertitur. at illius efficiens esse non potest: ergo nec conformationis. Minor probatur: quia si esset efficiens illius, ageret in suam materiam; at hoc esse non potest; quia anima est forma; forma non gerit causalitatem efficientem erga suam propriam materiam, sed solum formalem. Ergo. Secundo, si anima sic ageret in suam materiam, destrueret eam: finis enim actionis est destructio prioris status, & introductio noui, & sic destrueret seipsam. at formæ non est destruere suam materiam, sed perficere: est enim corporis sui Entelechia seu perfectio. Ergo.

Quarto. Si anima semini adueniens conformaret ipsum, faceret hoc per aliquam potentiam suam; sed non posset facere per aliam, quam per generatiuam: conformatrix enim est species generatiuæ, vt docet Galenus i. de facultatibus natur. capite 6 generatiuæ enim est conformare: sed non facit per potentiam generatiuam; quia illa adhuc in semine non est: potentia enim generatiua residet
in

in testibus; in semine recenter animato, adhuc non sunt testes; ergo per nullam. Denique, quia potentia generatiua primum incipit efflorescere anno decimo quarto ætatis, ac in iam adultis, vt est manifestum, semen recenter animatum, seu tenellus embryo, non habet eam ætatem, neque iam est adultus. Ergo. Denique; quia potentia generatiua non est productiua sui indiuidui, sed solum alterius similis in specie; at cum semen aut tenellus iam embryo conformatur, non producit suum indiuiduum, neque producit simile in specie; sed ipsum indiuiduum iam productum, solum perficitur. Ergo.

Quinto. In semen variæ ex ordine introducuntur animæ, vt docet Aristoteles 2. de generatione capite 3. & D. Thomas parte 1. quæstione 76. articulo 3. ad 3. Primo enim introducitur vegetatiua, inde sensitua, inde rationalis. Itaque si anima introducta conformaret; conformaret illa, quæ primo introducitur, nempe vegetatiua. Atqui illa breui deletur, & superuenit sensitua; & post illam statim rationalis. Postquam ergo vegetatiua incepit conformare, illa deleta, quid tunc vltcrius conformat? Certum enim est facta prima rudi conformatione non statim cessare conformationem, sed toto tempore, quo foetus est in vtero, durare, ac paulatim

latim magis , magisque ipsum perficere. Etenim vegetatiua deleta , eius conformatrix non facit illam amplius. deleta enim anima delentur potentiæ eius : certum enim est ipsas separari ac de anima in animam transire non posse. Ergo necessum est ut vltiorem faciat sensitua , & illa deleta , rationalis. At hoc videtur absurdum : quia non videtur possibile vnam numero conformationem fieri posse à tribus potentiis specie distinctis ; seu potentiis trium animarum specie distinctarum : vel tres animas specie distinctas posse habere instinctum eodem modo conformandi , vel inceptam à prima conformationem parili lege , ac tenore proseguendi , ac perficiendi. videtur enim necessarium esse tres animas specie diuersas debere habere diuersos instinctus conformandi , & vnam non posse habere instinctum eodem modo conformandi sicut alia. Secundo , si vegetatiua primo conformaret ; conformaret in ordine ad introductionem sensitivæ ; & hæc in ordine ad introductionem rationalis : at videtur impossibile eas conformando in ordine ad animas diuersas , posse conformare eodem modo : & posteriorem præcise posse prosegui solum conformationis inceptæ à priore. Denique à ratione alienum videtur vegetatiuam posse confor-

conformare in ordine ad introductionē sensitivā; & sensitivā in ordine ad introductionem rationalis; quia vnaquæque deberet potius conformare in ordine ad animam sui generis: & vegetatiua deberet potius conari ad productionem figuræ convenientis sibi, & suis actionibus, & ad productionem figuræ plantalis, & sensitiva ad productionem brutalis, quam alterius. Ergo.

Sextum argumentum quod adfert D. Thomas 2. contra gentes capite 89. est; Si anima introducta conformaret, sequeretur aliquid generare seipsum: hoc est absurdum. Ergo.

CONCLUSIO octava. Efficiens conformationis; est anima semini post conceptionem adueniens.

Hæc conclusio est etiam paradoxā, sed verissima. Et probatur triplici via; ratione, experientia, & autoritate. Sumpto à ratione argumento, omnium efficacissime probatur negatione omnium aliarum causarum, quæ vel possunt excogitari, vel à quoquam sunt excogitatæ. Non enim Deus est efficiens conformationis; non intelligentia; non anima mundi; non vterus; non anima parentum; non anima seminis; non alia virtus seminis; ergo anima introducta. Quæcunque opinio teneatur, omnes inuoluunt maximas difficultates, & absurditates, vt iam septem conclusionibus

tionibus est ostensum: hæc sola iis non est obnoxia. Ergo.

Probatur secundo. Efficiens conformatio-
nis, & immutationis est aliqua anima; non
est anima parentum, neque immediate, neque
mediate, vt est ostensum; non anima semi-
nis; quia semen non est animatum, vt quoque
est ostensum; ergo anima postmodum super-
ueniens. Maior probatur. Conformatio est
vera actio vitalis; ergo fit à principio vitæ;
atque ab anima. Secundo, eo ipso tempore
quo fit conformatio fit etiam auctio, & con-
sequenter nutritio: vera enim auctio sup-
ponit nutritionem. Etenim embryo die vn-
decimo, est instar grani hordei; die vigesimo,
magnitudine apis; die quadragesimo, instar
minimi digiti, &c. Ergo fiunt illæ actiones ab
vno, & eodem principio. Sed nutritio, & au-
ctio sunt actiones vere vitales, & fiunt à prin-
cipio vitæ: ergo & conformatio. Confirma-
tur. Ab eodem principio nutritur & augetur
embryo primis decem diebus, quo die vige-
simo; & die vigesimo, quo die trigesimo; &
eodem die trigesimo, quo nono mense; & eo-
dem nono mense, quo toto reliquo tempo-
re vitæ; & omnes illæ nutritiones sunt vna at-
que eadem numero nutritio, continuata à
principio vitæ vsque ad finem. Sub finem vi-
tæ & toto vitæ decursu fiunt illæ nutritiones

I ab

130 DE FORMATRICE FOETVS
ab anima ; ergo etiam primis vitæ diebus.
Nam si fierent à diuersis specie principijs ; non
esset eadem specie actio , neque vna actio
continua , sed diuersæ : hoc est absurdum.
Ergo.

Probatur etiam sensu & experientia. Ete-
nim in plantis est manifestum conformatio-
nem fieri ab anima introducta. Nam tam ci-
to quam semen, faba, pisum incipiunt germi-
nare, absque dubio iam sunt animata, & anima
iam est introducta. Tunq̃ autem fere adhuc
nulla germinis illius est facta conformatio,
sed postea fit : paulatim enim tum radix, ra-
mi, folia, caudex, flores producuntur, & con-
formantur. Ergo anima iam introducta con-
format ea. Confirmatur. In illa actione na-
turæ non fit conformatio totius fabæ aut ca-
staneæ, quæ non est animata ; quia illa sæpe
pro maiore parte putrescit in terra, vel con-
uertitur in alimentum germinis ; sed con-
formatur solum illud nouum germen quod
iam viridescit , estque animatum , reliqua
parte fabæ vel castaneæ remanente infor-
mi. Ergo est anima quæ conformat illud.
Quia si vel anima seminis, seu virtus aliqua
actiua semini inexistens conformaret ; con-
formaret vtique totum semen : hoc non
fit ; nam totum semen manet informe,
& solummodo attrahitur & absorbetur per
modum

modum alimenti in ipsum germen ; sed solum in vno puncto seminis incipit fieri conformatio ; nimirum in illo in quo anima incipit educi, & pullulare. Ergo.

Probatur quoque vltimo authoritate ; nam etsi authores in re tam ardua omnes sint confusi & obscuri , nec manifeste & aperte exprimant sententiam suam , sed diuersis locis diuersa scribant ; nonnullis tamen videntur dubitasse an anima introducta sit efficiens conformationis : imo aliquibus videntur asserere. Galenus libro de foetus formatione capite 17. dubitat an ipsa efficiens causa conformationis sit aliqua anima necne ; & an sit anima introducta , necne ; & videtur inclinare in hoc quod sit anima introducta : & probat ex eo ; quod puer mox natus , & animalia omnia sciant vti suis membris ad eos vsus , ad quos à natura sunt comparata. Nam quomodo, inquit, possit alioqui anima cognoscere vsum omnium, si ipsamet ea non construxisset. sed audiamus verba eius. *Hac sane, inquit, ipsa ostendere videntur animam partibus videntem nosse ipsarum utilitatem ; ut quae ipsa illas construxerit , & non ab alio factis utatur.* Et capite 19. eiusdem libri sic inquit : *Et videtur sane iuxta hanc rationem in animantium corporibus , adhuc ipsa anima*

permanere, quæ partes eorum finxit, & formavit,
 non enim possibile est eam quæ nunc adeit sin-
 gulis partibus convenienter vii, perire autem il-
 lam quæ eas extruxit. Et capite 21, etsi opi-
 ficem dicat se ignorare; Probabile tamen, in-
 quit, maxime opinor, opificem, quisquis tandem
 is est, aut ipsam adhuc in efformatis partibus mane-
 re, aut animalia ipsas partes fecisse, ut quæ cognos-
 cant voluntatem principalis nostræ partis. Et capi-
 te 5. libri, cui titulus est, an animal sit quod in
 vtero continetur, quicumque demum author
 sit, sic habetur. Et perspicuum est una cum iactō
 in utero semine, insitam à Creatore vniuersi ani-
 mam esse ut gubernandi vim corporis habeat. Ari-
 stoteles nonnulla quoque in eundem sensum
 dicere videtur, 2. de generatione capite 3. la-
 te disputans de causa efficiente conformatio-
 nis ponit hæc verba. Sed à quo partes corporis
 nostri generentur quarimus: aut enim extrinsecus
 aliquid, aut in genitura, & semine insitum agit;
 idque aut pars aliqua anima, aut anima, aut habēs
 animam est. Sed ab aliquo extrinsecus agente effici
 quaque aut viscera, aut alia membra remotum à ra-
 tione est. Fieri enim non potest ut moueat quod nō
 tangi, & quidquam ab eo quod non moueat afficia-
 tur. Igitur in ipso conceptu aliquid iam inest, quod
 aut pars eius sit, aut seorsim contineatur: sed aliud
 quicquam iam esse abiunctum, irrationale est. Ete-
 nim generato iam animali corruptaturne illud an
 maneat.

maneat, At nihil inesse videtur quod non totius pars sit, aut planta, aut animalis. Quinetiam corrumpi postquam vel omnes, vel aliquot partes effecit, absurdum est. Quid enim efficiat reliquas. Nam si illud postquam effecerat cor, interijt; cor autem ipsum partem aliam efficit, eiusdem rationis est, ut vel omnia intereant, vel omnia seruentur. Erga seruari necessum est. Pars igitur eius est id quod protinus in semine inest. (Id est conformans principium quod semini inest) sed nihil anima est, quod non aliqua in parte sit corporis, ut animata quoque protinus pars sit, consequitur. Quibus verbis indicat primum illud principium conformans animam esse vel animæ partem, & illud non mutari, sed permanere idem; atq; idem esse quod cor formauit, & formato corde formauit reliqua membra; ex quo satis manifeste colligi potest illud esse animam introductam. Idem dicit 2. de generat. animal. capite 3. Etenim ibi agens de causa conformatrice, dicit illam esse vegetatiuam, & eadem esse vim quæ in plantis & animalibus postea facit nutritionem, & incrementum, cum illa quæ foetum in principio constituit. Et adfert rationem: quia, sicut, inquit, est eadem materia ex qua augetur, & ex qua constituitur primum (quam communiter putat menstruum esse) ita, inquit, est eadem facultas agens. Cum ergo quæ nutrit, & au-

get, sit vegetatiua, sequitur eandem quoque esse quæ generat; nempe vegetatiuam. verba cius sunt hæc. *Et quemadmodum qua arte efficiuntur, sed verius dixerim per motum eorum, qui artis operatio est, ars autem forma eorum qua efficiuntur, est in alio: sic à facultate siue virtute anima vegetali agitur, ut qua in animalibus ipsi, & plantis postea ex alimento vis eadem efficiat incrementum, utendo caliditate & frigiditate quasi instrumentis. motus enim in ijs consistit, & ratione aliqua vnumquodque efficitur, sic etiam principio constituit id quod natura efficitur. Eadem enim materia est ex qua augetur, & ex qua constituitur primum. Itaque facultas quoque agens eadem, qua principio est, sed maior.* Auicenna porro libro 16. de animalibus capite 1. sic inquit, *Et postquam illud coagulum fuerit animatum, mouebitur anima in illo ad complendum membra.* Alexander Aphrodisæus 2. questionum naturalium capite 25. dicit organicum corpus esse organicum ab anima, & animam præexistere organizationi. Themistius libro 1. de anima capite 22. habet hæc verba: *Anima fabricatur architectaturque sibi domicilium, & accommodatum instrumentum.* Marcilius Ficinus in Timæum Platonis: *Priusquam, inquit, adultum sit corpus, anima tota in illius fabrica occupatur.*

Ad argumenta in contrarium allata
respon-

respondeo. Ad primum : nego antecedens , & dico ; organizationem non esse dispositionem præuiam ad animæ introductionem , neque anteriorem animæ introductione sed posteriorem : vti mox ostendemus, vbi ad alia argumenta responderimus.

Ad secundum dico : Quando dictum fuit conclusione septima vim conformatricem esse in semine, solum ibi fuit dictum & solum fuit intentio dicendi, ipsam non esse externam sed internam ; non sumendo ibi nomen seminis proprie prout est in testibus, & ante conceptionem, seu vt est vere & formaliter semen, sicut ibi quoque diximus ; sed vt est post conceptionem , & cum iam est animatum : quo tempore etsi non sit vere semen, sed embryo, potest tamen vocari semen, quia est materia seminalis & immediate ante fuit semen, & adhuc quoad qualitates externas non differt à semine. Non enim fuit illo loco adhuc tempus statuendi an conformatrix esset virtus animæ introductæ necne: sed suffecit indicare non esse externam, sed internam ; non considerando an esset in eo quod vere adhuc est semen ; an in eo quod immediate ante fuit.

Ad tertium respondeo, negando minorem.

Ad probationem dico; formā non posse agere in suam materiam actione corruptiua, sed bene actione perfectiua. Tum autem forma non destruit suam materiam, sed perducit ad perfectionem. Non potest forma agere in materiam iam complete habentem dispositionem necessariam, ad sui sustentationem, atque ad omnes suas actiones; verum in non habentem complete, & in illam quæ solum habet dispositionem rudem, imperfectam, & talem, quæ non possit sufficere ad perfectam formæ sustentationem aut edendas omnes eius actiones, & quæ solum habet dispositionem inchoatiuam, & quæ sit solum via ad perfectam, & ordinata naturaliter ad illam; in illam dico potest agere, & illam perficere, & tamdiu agere quousque omnem perfectionem naturæ suæ conuenientem sit adepta. Et hoc non est gerere causalitatem efficientem erga suam materiam, sed formalem. Causalitas enim efficientis est destructiua, & tendit ad destruendum illud, in quod fit actio; causalitas vero formalis tendit ad perficiendum. Etenim ratio causæ formalis non solum consistit in informando, aut in dando esse materiæ, sed etiam in dando ei perfectionem necessariam ad sui in materia sustentationem, & conseruationem. Quam actionem formæ in materiam, etsi non ita videre sit in
aliis

aliis formis naturalibus, in anima tamen apparere, propter eius nobilitatem, atque excellentiam & dispositionum se mutuo ordine sequentium varietatem, quas diuersæ eius requirunt actiones, & quas nullū aliud agens ita inducere valet, mirum non est. Et sic videmus de facto animam etiam in nobis iam natis & adultis corpus suum adhuc polire, perficere, nutrire, & ad maiorem quantitatem perducere, & partes nouas non ante genitas adhuc creare.

Ad quartum respondeo, facit hoc per aliquam potentiam suam, nempe conformatricem. Verum illa non est species generatiuæ, vt infra ostendemus: sed vel est species vegetatiuæ in generali sumptæ, contradistincta contra nutritiuam, & auctricem; vel species nutritiuæ genericæ sumptæ. De quo infra peculiari quæstione late sumus acturi.

Ad quintum dico: nullam introduci præter rationalem: vt proxima quæstione ostendemus.

Ad sextum dico; exinde non sequi, aliquid generare seipsum. iam enim genitum est, cum anima est introducta, sed solum aliquid genitum perficere seipsum, quod non est absurdum. Non enim conformatio est ipsa generatio, sed actio generatione posterior, & actio viuientis iam geniti: vt sæpe dictum est.

I S

Porro

Porro propter argumentum primum, quod præcipuum est eorum quæ contra conclusionem possunt afferri, inquirendum est, an organizatio seu conformatio sit dispositio necessaria & præuia ad animæ introductionem necne; seu an anima non possit introduci nisi in corpus iam ante organizatum. Nam si non; utique conclusio esset falsa & tota libri doctrina corrueret.

Esse necessariam est communis opinio omnium Philosophorum: quam tenent & docent Themistius 2. de anima capite 5. Alexander Aphrodisæus 2. de anima capite 4. D. Thomas 2. contra gentes capite 89. Henricus de Gandauo in quodlibetis, quodlibeto 15. quæstione 13. Occam 2. de generatione animal. capite 3. Conimbricenses 2. de anima quæstione 4. & plerique omnes tum Medici, tum Philosophi. Et probatur autoritate tum Aristotelis, tum Auicennæ. Etenim Aristoteles 2. Physicorum textu 6. definit animam esse actum corporis organici; quibus verbis videtur indicare corpus antequam fiat animatum prius debere esse organicum, proinde organizationem esse dispositionem necessariam ad eam. Idem dicit 2. de generatione animalium capite 3, his verbis. *Animam igitur vegetalem in seminibus & conceptibus scilicet nondum separatis haberi potentia statuendum est,*

est, non actu, priusquam eo modo quo conceptus, qui iam separati sunt, cibum trahant, & officio eius anima fungantur. Quibus verbis indicat non prius animam actu inesse conceptibus, quam possint nutriri, & exercere operationes: at operationes exercere non possunt sine organis; quare ante organa inesse non potest. Auicenna porro libro 16. de animalibus capite 1. sic habet: *Quando cor & cerebrum inveniuntur in fœtu, tum coniungitur cum eo anima rationalis.* Et libro de anima p. 1. capite 5. definit animam esse primam actionem corporis naturalis instrumentalis. & eodem libro de anima parte 5. capite 3. sic inquit. *Anima incipit esse cum incipit materia corporalis esse apta ad seruandam ei; corpus creatum est regnum eius, & instrumentum eius, & propter corpus illud creatur anima.*

Probatur secundo ratione. Formæ quo sunt nobiliores, & excellentiores, eo requirunt nobiliores dispositiones ad sui introductionem; anima est forma omnium aliarum nobilissima; ergo requirit nobiliorem reliquis omnibus dispositionem ad sui introductionem. At organizatio est dispositio nobilissima, & si illa non requireretur, non daretur dispositio nobilior pro anima, quam pro aliis formis. Ergo.

Tertio. Sine quibus dispositionibus anima non potest conseruari, sine iis verisimile est etiam non posse introduci: alioqui frustra

frustra introduceretur; quia nō posset cōseruari: sed non potest cōseruari sine membrorum organizatione. Nam organizatione grauiter læsa sine vllō alio vitio saepe perit: ergo neque potest sine præuia organizatione introduci. Confirmatur; anima non potest cōseruari sine nutritione. tamdiu enim, vt inquit Aristoteles libro de respirat. durat nutritio quam vita: nutritio non potest fieri sine organis, vt corde, hepate, venis, &c, ergo anima non potest cōseruari sine organis.

Quarto. Sicut forma est apta dare materiæ tum esse tum operationem; ita quoque è cōuerso materia debet esse apta dare formæ sustentationem; sed materia non est apta formam sustentare nisi sit organizata. Ergo. Minor probatur: quia non potest anima sustentari nisi per suas operationes; cessantibus operationibus, vt cessante pulsu, respiratione, nutritione statim exstinguitur: operationes e-dere non potest nisi mediantibus organis. Ergo.

Quinto; anima est forma partium diuersæ naturæ: ergo oportet partes diuersæ naturæ prius esse constitutas quam ipsa possit aduenire: at habere partes diuersæ naturæ est esse organicum; ergo corpus debet esse organicum, priusquam anima possit aduenire.

Sexto. Si posset anima (quam infra primū
semen

semen subintrare dicemus) semen ingredi ante organizationem; semen iam esset vere homo ante omnem organizationem: at hoc est absurdum. Ergo. Minor probatur; quia si hoc esset verum, sequeretur, quod daretur homo fluidus, & liquidus; homo, in quo neque esset cor, neque cerebrum, neque hepar, neque stomachus, neque manus, neque pedes, neque ossa, neque caro; qui nullam haberet hominis operationem, neque pulsus arteriarum, neque sensum vllum siue externum, siue internum, neque motum, &c. hoc videtur ridiculum, & ænigmaticum; quia nullus est in mundo, qui iudicaret talem hominem posse reperiri. Ergo.

Verum his non obstantibus dico, & assero organizationem non esse dispositionem ad animæ introductionem necessariam; quod probo variis argumentis.

Primo; esse organicum nihil est aliud, quam taliter ac taliter esse figuratum; & organizatio nihil est aliud, quam talis vel talis modus figuræ in subiecto ac variis partibus eius: at figura non est dispositio necessaria ad receptionem formarum naturalium, sed solum artificialium, vt scamni. domus, &c. Ergo neque ad receptionem animæ. Minor probatur. Formæ vel sunt essentielles, vel accidentales; accidentales vel sunt reales vel intentionales; nullæ

nullæ earum reperiuntur quæ ad sui introductionem opus habeant aliqua determinatâ figurâ. Etenim formæ elementorum, formæ lapidum, metallorum introducuntur in materiam sine vlla figurâ. Formæ accidentales reales, calor, frigus, lumen, raritas, densitas, molities, durities, grauitas, leuitas, color, sapor, odor; formæ item intentionales, vt species colorum, soni, odorum, &c. omnes recipiuntur in subiectum sine vlla figurâ, id est sine eo, quod in ipso requiratur vlla determinatâ figurâ, & sunt indifferentes ad omnem figuram; ergo neque anima ad sui receptionem ea opus habet.

Secundo. Si figura esset necessaria ad formæ receptionem, nõ esset ob aliam causam quam quod partes quantitatiuæ materiæ deberent peculiari modo applicari partibus quantitatis formæ: at anima non habet partes quantitativas; quia est indiuisibilis; saltem humana. Ergo.

Tertio. Si requireretur figurâ in subiecto ad receptionem animæ, requireretur certa, & determinatâ: non enim omnis dispositio est idonea receptioni cuiusvis formæ, sed determinatâ. at neque pro introductione animæ vegetatiuæ, neque pro introductione sensitiuæ requiritur vlla figurâ determinatâ; ergo neque pro introductione rationalis: eadem enim

enim omnium est ratio. Minor probatur; quia illæ animæ sunt indifferentes ad omnem figuram, & sunt ac conseruantur in subiectis cuiuscumque figuræ. Vegetatiua enim est in subiectis mille; & decem mille figurarum: est in fungis, musco arborum, thymo, abiete, quercu, & infinitis aliis habentibus singulis diuersas figuras, & diuersam organizationem. Pariter sensitiua est in auiibus, quadrupedibus, piscibus, in musca, struthiocamelo, in mytilis, sepiâ, spongiis, accipensere, balæna, in muribus, & elephantis, & infinitis aliis, quæ omnia diuersissima figura prædita sunt. Ergo.

Quarto. Figura corporum viuientium est effectus formarum, eis inexistentium; ergo non est dispositio præuia ad eas. Sequela est manifesta: quia dispositio est anterior forma; effectus posterior; nihil autem potest esse prius, & posterius simul. Antecedens probatur. Etenim figura nihil est aliud, quam modus quantitatis terminatæ: at forma est quæ terminat quantitatem sui corporis; ergo illa figuram efficit. Confirmatur experientia: quia forma est, quæ facit excrefcere animal vel plantam ad determinatam figuram, & determinatam quantitatem. Forma passeris facit crescere passerem ad talem figuram, & talem quantitatem; forma struthiocameli introducta in tenerum pullum adhuc implumem

in

in ovo, est illa quæ facit excrescere suum corpus, ad talem figuram & talem quantitatem, & non ad figuram vel quantitatem aquilæ, vel columbæ. Forma cupressi facit plantam suam excrescere in talem altitudinem, tali ordine ramorum cum talibus foliis, &c. & non ad figuram rhabarbari, cichorij, & sic deinceps. Ergo.

Quinto. Si conformatio esset dispositio prævia ad animæ introductionem; anima introducta cessaret conformatio. Etenim forma introducta cessat actio agentis, & omnis ulterior dispositionum productio; quia cessat finis eius. At anima introducta illis diebus, quibus communiter asserunt introduci, non cessat conformatio, sed durat toto tempore, quo foetus est in vtero. Etenim similitudo indiuidualis, & stigmata quæ virtute imaginationis imprimuntur, solum imprimuntur hominibus sexto, vel septimo mense: & auibz diu post animam introductam adhuc primum plumæ miro artificio conformantur. in hominibus iam natis primum conformantur dentes, &c. Ergo.

Sexto. Si organizatio requireretur vt dispositio prævia, non deberet fieri maior, quam necessaria esset ad animæ receptionem: sed fit longe maior. Multæ enim partes simul organizantur, quæ ad animæ receptionem non sunt

sunt necessaria; vt brachia, pedes, nasus, aures, &c. Ergo non requiritur organizatio ad animæ introductionem sed solum ad exercitium operationum suo tempore faciendarum.

Septimo. Formæ nobiliores debent habere dispositiones nobiliores formis ignobilioribus: proinde si conformatio esset dispositio ad formam, seu ad animam; anima sensitiva deberet habere nobiliorem conformationem pro sua dispositione, quam vegetatiua pro sua; & rationalis, quam sensitiva: & quia rationalis infinitis parazangis excellit sensitivam, deberet, quando introducitur, habere dispositionem longe excellentiorem, quam habeat sensitiva, cum introducitur: sed ita non est; quia conformatio pro brutis fere est eque artificiosa, sicut pro hominibus. Nam eo die quo communiter asserunt introduci rationalem, nulla maior in embryone apparet perfectio conformationis, quam appareat in foetu brutali, eo tempore, quo illi asserunt introduci sensitivam; ergo conformatio non est talis dispositio.

Octauo. Efficiens conformationis debet esse aliqua anima, vt supra est ostensum; eo quod conformatio sit vera actio vitæ, quæ necessario debet immediate proficisci à principio vitæ, seu ab anima: ergo debet esse vel

K

ab

ab anima præinexistente semini ante conceptionem, vel à post adueniente: vtrumlibet dicatur, habetur intentum. si à post adueniente, res est clara. si à præinexistente; ergo illa saltem est ante omnem conformationem, Nam, si ipsa est efficiens conformationis: ergo est ante eam; & consequenter, ergo est in subiecto non organizato.

Nono. Anima per se primo est in partibus similaribus & non in organicis. In organicis enim solummodo est, quatenus ipsæ constant similaribus: at similes partes, vt tales, sunt informes, & nulla figura præditæ. Ergo anima est in partibus; non vt sunt figura præditæ, sed alia ratione. Etenim anima non est in osse, vt est pars instrumentalis, seu vt est longum, vel rotundum; sed vt est os: & non est in venis vt sunt longæ, & cauæ; sed vt sunt venæ. Nam, si anima esset in osse, vt est longum, & rotundum; non posset esse in eo quod est planum, asperum, angulosum. At est in omnibus, vt ossa sunt; & vt sunt talis substantia, tali temperamento, & qualitate prædita; & non vt sic vel sic figurata vel conformata. Ergo.

Decimo. Anima in nutritione introducitur in alimentum informe, & nulla præditum figura; ergo figura & conformatio non prærequiruntur ad animæ introductionem. proindeq

de sicut in informe alimentum potest introduci ; ita & in informe semen.

Ad argumenta in contrarium respondeo. Ad primum ; authoritatibus authoritates opono : plurimi enim sunt qui sanguinem , (inter quos communiter sunt omnes Theologi) qui spiritus , qui semen asserunt esse animata : qui omnes necessario fateri coguntur animam etiam inesse rebus non organicis ; nec requirere ad sui introductionem vllam conformationem , eo quod in illis nulla sint organa aut figura. Doctissimus à Veiga super cap. 47. artis parvæ. Mercatus lib. 1. Physiolog. part. 4. class. 1. in conclusione quæstionis 98. & Capinaccius lib. de foetus format. & nonnulli alij , fatentur animam esse posse actu in corpore , etsi non organico. Ad definitionem Aristotelis ex 2. Physicorum allatam , respondeo ; definitionem illam esse obscuram , & ab omnibus commentatoribus explicari in vario & multiplici sensu : non tantum secundum se totam , sed etiam secundum singulas partes sui ; & ideo non desumi ab ea validum argumentum. Potest enim explicari in tali sensu , vt nihil obsit nostræ conclusioni. Simplicius 2. de anima commento 6. dicit animam esse actum corporis organici duplici ratione : vna , secundum quam corpus effingitur , formaturque , vt inde sit animæ organū , &

hac ratione, inquit, anima est actus corporis organici in seminibus. Alia, inquit; ratione, secundum quam vtitur organo iam formato; & secundum quam est actus corporis organici in animalibus iam formatis. Ex quibus verbis colligitur animam posse esse in semine, non iam formato sed formando; & posse dici actum corporis organici per hoc quod sit actus corporis organici in potentia, & non in actu. Ferraricensis 2. contra gentes capite 70. dicit etiam dupliciter posse verbum (organici) intelligi; vel pro corpore habente diuersa organa, complexione, situ, & figura distincta; vel pro corpore quomodocunque ad animam, & operationes disposito: vt nihil sit aliud corpus organicum, quam corpus habens vitam in potentia, cuiuscunque demum dispositionis ratione id sit. Sic vt vnusquisque & illa, & reliqua definitionis verba interpretetur pro sensu suo. Permanendo autem in sensu communi, respondeo, & dico: Aristotelem ibi definire non animam simpliciter, sed animam in statu suo perfecto. Etenim in statu perfecto, est actus corporis organici; quia tum solum est in statu suo perfecto, quando potest operari: operari autem non potest nisi per organa: & sic debet habere organa. At nude, & secundum suam simplicem essentiam considerata, secluis operationibus, non est necessaria.

necessario actus corporis organici, nisi forte in potentia : sed potest esse actus corporis nō organici. Quia potest secundum suam essentiam esse in corpore non organico, etsi in eo non operetur. Id est : potest esse in corpore non organico secundum actum primū; etiam si non sit secundum actum secundum. Et sic, cum Aristoteles ponit in definitione verbum (organici,) ponit illud intuitu operationum, & actus secundi; non intuitu actus primi : & definit animam non solum ut est forma essentialis, sed etiam ut est principium effectuum operationum; & non solum ut est actus primus, sed ut includit actum secundum, qui est perfectio primi : tum enim actus primus est perfectus cum potest elicere secundum. Ex quo patet, organeitatem non esse dispositionem necessariam ad introductionem actus primi; sed solum ad consecutionem secundi: & non esse necessarium subiectum esse organicum, quando anima introducitur, sed sufficere tunc esse organicum, quando debet operari. Si organeitas esset necessaria ad animæ introductionem, deberet equidem præcedere introductionem; & non posset fieri ab anima introducta. Sed quia solum est necessaria ad operationes, quæ fiunt post animam introductam, ideo potest fieri, & sufficit fieri post animam introductam. Sufficit enim tunc

esse factam, quando operationes fieri debent. Dices, anima debet statim, & ipso momento operari, quo est introducta; alioqui esset otiosa: ergo debet quoque statim, & ipso momento, quo introducitur, organa esse parata, & consequenter ante animæ introductionem. Non enim possunt illo ipso momento introductionis fieri, sed debent paulatim, & decursu temporis præparari. Imo de facto anima ut introducta est, statim operatur; quia secundum nos statim cōformat; ergo debet mox in principio habere aliqua organa præuia, per quæ possit operari cōformationem reliquorum. Sed respondeo nō esse otiosam: quia ut iam dictū est, statim conformatur: ad cōformationē vero nō est opus præuiis organis, sed sufficiūt calor nativus, temperamentū, spiritus, & aliæ cōditiones & qualitates longe nobiliores, semini inexistentes, nobis forte incognitæ. Dico autē debere esse in corpore organico, ad hoc ut possit operari; nō quod debeat uti organis ad omnes operationes; quasi nullam sine organis possit exercere: sed quod debeat uti iis ad omnes, excepta cōformationē. Hāc enim solam necessariū fuit posse exerceri sine organis, eo quod per illā organa omnia debuerint fabricari. Nā, si pro illa quoque organa fuissent necessaria, fuisset quoq; necessaria peculiaris cōformatrix pro fabrica corū & pro illa operatione,

tione,

tionē, quā illa cōstrueretur, fuissent iterum necessaria alia & sic deinceps ac sic fuisset progressus in infinitū. Quiasserūt in femine nō animā esse, sed peculiare aliā vim actiuā ac cōformatricē; illi equidē bene cogūtur fateri eā sine ope organorū actionē suā exercere; quidni ergo licebit etiā nobis idem dicere de anima semini inexisterēte, quæ absq; dubio nobilior, & in agēdo efficacior est quauis virtute alia naturali? Obiiciet aliquis: si cōformatrix posset operari sine organis, esset potētia non organica, & cōsequenter separabilis, atq; immaterialis, sicuti voluntas, & intellectus: proinde, cū ipsa quoque sit in plātis & brutis, sequeretur quod anima illorū secundū illam quoque posset esse separabilis, & immortalis. Hoc est absurdum. Ergo. Verū respōdeo, nō ideo fore separabilē, & immaterialē. Quia, etsi non vtatur organis, quæ sint partes corporis; operatur tamen aliis organis materialibus, nēpe spiritibus, tēperamēto, calore natiuo, quæ sunt qualitates materiales, ac instrumēta materialia: & illa ratio est materialis, & in esse ac fieri à materia depēdens. Eodem modo facultates ministrātes propriæ, & nutritiua specificē dicta, quæ & assimilatoria appellatur, sunt facultates inorganicæ; & edunt actiones suas sine organis: earū enim actiones sunt similes, & nō instrumētales, easq; edūt mediāte solūmodo tēperamēto,

& calore natiuo : & non sunt tamen propter ea immateriales. Obiiciet secundo; anima cō ipso quo est introducta, non solū debet operari secundum suam facultatem conformatricem, sed etiam secundum nutritiuam. quid enim uiuit, & quamdiu uiuit, debet nutrirī. Et ita apparet quod re ipsa statim primis duodecim, quindecim, &c. diebus, incipiat augeri, & à quantitate grani hordei mutari ad quantitatem apīs, inde ad quantitatem scarabæi, & sic deinceps, uti dictum est. Ad nutritionem autem opus est variis organis, stomacho, hepate, intestinis, corde, venis, arteriis, liene, vesica, renibus, &c. Nutritio enim fieri non potest sine attractione, retētionē, coctione, expulsionē; pro quarum singulis sua in promptu esse debent organa. Verum respondeo: non esse ita statim opus nutritione sed primo opus esse conformatione; & cum corpusculum iam aliquo modo est ruditer conformatum; nempe duodecimo, decimoquinto circiter ab incepta cōformatione die, tunc primum nutritioni locum esse. Ad illam vero non est tunc adhuc opus magna organorum varietate, aut perfectione, sed iis solum quæ possint pauculis diebus esse perfecta. Nō enim nutritur embryo primis diebus, sicut in progressu, cum iam est perfecte conformatus; neque in progressu, sicut postquam iam est natus

&c.

& adultus. Tunc enim status eius adhuc est imperfectus: in imperfecto autem natura non vitur tam multis instrumentis, sicut in perfecto; sed vno & eodem sæpe vitur ad diuersos vsus; & sufficit pro illo statu rudis quædam membrorum conformatio, qualis non sufficeret corpore iam perfecto & absoluto. Sicut enim plantanimalia, quæ sunt viuentia imperfecta, nutriuntur sine vlllo beneficio organorum, aut saltem paucorum, & ruditer conformatorum, per solam alimentum loco, cui adnascuntur, imbibitionem; ita fere & tenellus embryo. Nam, cum iaceat in medio sui alimentum, nempe seminis; vel vndiquaque immediate per sua extrema fugit, & imbibit illud, vt Alcmeon dixit; vel per aliquas tenues fibras, aut duos ductus dorsales, vt Varolius affirmavit, illud ad se trahit: quod attractum per modum roris in omnes particulas dispergitur, imbibitur, & agglutinatur; quousque aliis organis iam perfectioribus sanguinem ad se per vasa vmbilicalia trahere, & nobiliore quodam modo nutriri valeat. Porro minore apparatu, & per longe pauciora instrumenta fieri nutritionem in foetu existente in utero matris, quam in homine iam adulto, manifestum est ex eo, quod in foetu, neque gulæ, neque stomachi, neque pulmonis, neque diaphragmatis, imo ne quidem cordis, vt multis videtur,

K 5 tur,

tur, vsus vllus sit. Sine quibus tamen ne momento quidem temporis iam natus in vita permanere posset.

Ad secundū respōdeo, organizationē nō esse nobilissimā dispositionem: quia ne quidem est dispositio simpliciter, vt iā est ostensum. At in semine sunt alia absque dubio accidētia & aliæ qualitates nobilissimæ ac diuinissimæ, tot in stomacho, hepate, testibus, & tot humorum ac spiritūū admixtione productæ, quæ aliis omnibus omniū formarū dispositionibus longe antecellunt: etiā si nobis incognitæ, nulloque sensu perceptibiles sint. Nō enim alias dari ad formarū introductionem, quā primarū qualitātū téperies, Philosophia est nimis meo iudicio rudis & vana. Alias occultas in semine esse ex eo patere potest, quod multorū animalium semē quoad sensum ab humano nō differat; in quo nisi laterēt aliæ dispositiones occultæ, sequeretur ex semine humano, brutū; & ex semine brutorū hominem aliquādo posse generari.

Ad tertiū, distingo maiorem: nā, si intelligatur nō posse introduci nisi cū cōditionibus, cū quibus potest cōseruari toto tempore vitæ, seu ad centū annos; sic falsa est maior: certū enim est posse primū introduci cū dispositionibus, cū quibus nō potest cōseruari; vt nulli nō est manifestū: neque necessū est, vt cū talibus introducatur; quia sufficit, introduci cum talibus.

sum

cum quibus possit tam diu cōseruari, donec & quousque sit introducta dispositio perfectior, cum qua possit cōseruari vsque ad vltimam vitæ naturalis periodum. At si intelligatur nō posse introduci, nisi cum dispositione, cū qua illo momento, & breui tempore possit cōseruari, quousque perfectior dispositio sit inducta; sic maior est vera; & in illo sensu negotii minorem. Nam falsum est, ad talem pro breui illo tempore animæ iam recenter introductæ cōseruationem esse opus organizatione, aut saltē esse opus organizatione valde perfecta, & absoluta. Iam enim in solutione argumenti primi ostensum est, cum parua ac valde rudi, imo cum nulla, animā iam recenter introductam posse ad tempus cōseruari, donec & quousque perfectior fuerit subsecuta & quousque nobiliore modo foetus nutriri, ac viuere incipiat. Tum enim non amplius posset cōseruari cū illa rudi organizatione, cū qua fuit in principio, & in statu suo imperfectiore, cōseruatus. Ad confirmationem dico, non esse verū ad nutritionem nouelli embryonis tam operoso tot membrorum apparatu opus esse, vt iā ostensū est. Tādē quomodocūque sit argumentū, nihil peculiare probat cōtra conclusionem allatam, aut contra meam opinionem. Quia si aliquid probaret, non minus probaret contra aliorum omnium opinionem quam meam.

meam. Nam etiam in communi opinione anima introducitur cum illis dispositionibus cū quibus toto vitæ naturalis termino non potest conseruari. Quia, si nunc corpus nostrum diuina virtute redigeretur ad illum statum, in quo fuit die trigesimoquinto, vel trigesimo, quo asserunt animam rationalem introduci; non posset ne momento quidem temporis perdurare.

Ad quartum respondco, negando minorem. Ad probationem dico: verum esse, non posse conseruari, nisi per suas operationes; sed non est verum quouis tempore debere conseruari per easdem. Etenim tempore, quo foetus adhuc est in vtero, potest conseruari sine respiratione, sine chyificatione, sine alui deiectione; imo etiam sine pulsu, vt aliqui existimant; sine quibus non posset conseruari postquam iam in lucem prodiit. Neque verum est illas operationes debere semper in embryone exerceri mediantibus organis, aut mediantibus saltem tam multis, aut tam perfecte conformatis, sicut exercentur in progressu generationis, aut in hominibus iam natis. Nam, vt supra dictum est, cōformatio potest exerceri sine organis; nutritio prima cum organis valde paucis, & valde rudibus, & cum quibus non posset exerceri in adultis.

Ad quintum, concedo maiorem. Sunt autem

rem

tem etiam heterogeneæ substantiæ in semine. Etenim si non essent, non possent ex his ossa, ex aliis caro, nerui, membranæ generari. Verum nego minorem. Differunt enim esse heterogeneum, & esse organicum. Corpus organicum est heterogeneum; sed heterogeneum non est organicum.

Ad sextum, nego minorem: est enim essentialiter homo; etiamsi ab hominibus non appelletur talis. Sæpe enim quæ essentialiter eadem sunt, diuersimode appellantur, vt vapor & nix, aqua & glaciës, &c. Appellationes hominum non mutant essentias rerum. Sæpe enim propter diuersas differentias accidentales, ac conditiones diuersa rebus nomina imponuntur. Hominis nomine appellatur homo iam natus, iam perfectus, & absolutam suam nactus constitutionem. Semen recēter animatam non vocatur adhuc homo, sed conceptus, embryo, foetus, &c. Dari autem talem hominem qui adhuc mollis sit & fluidus, nec brachia, nec crura, nec stomachum, nec hepar habeat, nec pulsum, nec motum, nec sensum, &c. nihil est absurdi, nec cuiquam absurdum videbitur, qui non de homine iam nato, & perfecto, sed primum incipiente fieri sermonem haberi intellexerit.

QVÆ

QVÆSTIO VIII.

*Quæ ergo & qualis sit illa anima quæ
semini post conceptionem primo ad-
uenit ac conformationem facit, ve-
getatiuane ; sensitiua ; an ra-
tionalis.*

Videtur autem esse vegetatiua. Hoc dixe-
runt plerique omnes tum Medici tum
Philosophi. Ita docet D. Thomas parte 1.
quæstione 76. articulo tertio ad 3. & quæstio-
ne 118. articulo 2. ad 2. & 2. contra gentes
capite 89. Albertus Magnus in libro de ani-
malibus. Ferrariensis ad caput D. Thomæ ci-
tatum, Conimbricense, 2. de anima capite 1.
quæstione 4. articulo 2. Toletus 2. de anima
capite 4. quæstione 7. Fernelius libro 3. capi-
te 18. & libro 7. capite 5. Vallesius 2. contro-
uersiarum capite 9. Ludouicus Mercatus libro
1. Physiologiæ parte 4. classe 1. quæstione 98.
Peramatus libro de facultatibus corpus no-
strum dispensantibus, capite 4. aliique. Et pro-
batur primo : autoritate Galeni 1. de semine
capite 9. ubi sic inquit : *Neque tamen quod tri-
plicem*

placem plantam vel sanguineam vel carneam hic vides (loquitur de embryone) aliud quid esse quam plantam, hoc est vegetabile corpus debes existimare, cum utraque eundem opificem, eandemque vegetabilem animam habeant. Illud enim considerandum est, plantam hanc non amissa quam habebas prius facultate, sed alia insuper acquisita in animal esse evasuram, & ubi perfecta, absolutaque à vulva fuerit, è loco in locum transiuram. Et libro de foetus formatione capite 3. ubi sic ait. Veruntamen de plantarum etiam ortu aliquid prius considerandum videtur : ex iis enim quæ necessaria plantis sunt, licebit cognoscere, quot, & qualia sint ea quibus factus indiget, quousque una anima, perinde ac planta regitur, & dispensatur. Probatur etiam autoritate Aristotelis variis locis, & præcipue 2. de generatione capite 3. ubi sic inquit : Conceptum inanimatum esse nemo statuerit, & vita omnibus modis privatum : quippe cum nihilominus semina & conceptus animalium vivant quam stirpes, & aliquamdiu prolifica sint. Ergo animam vegetantem habere planum est : sed quam ob causam eam habere primum necessum sit, ex iis quæ alibi de anima disseruimus ; apertum est : sentientem etiam quæ est animal, tempore procedente recipi, & rationalem quæ homo, certum est. Non enim simul animal fit & homo. Quibus verbis clarissime docet primum in semine intro-

intro.

160 DE FORMATRICE FOETVS
introduci animam vegetatiuam, secundo sensitiuam, tertio rationalem.

Et probatur opinio ratione, secundo: ille ordo naturæ conuenientissimus est, quo paulatim fit progressus ab imperfecto ad perfectum, per medium ille ordo optime seruatur, si modo iam dicto; animæ semen subingrediantur, minime vero si primo in tam ignobilem materiam mox introducatur rationalis. Ergo.

Tertio. Quo forma est nobilior, eo per plures, & magis varias dispositiones ad eam perueniri est conueniens: sed peruenietur ad animam rationalem per varias, & diuersas dispositiones, si immediate ipsa non subintret semen, sed multæ aliæ formæ ac animæ per modum præuiarum dispositionum eam præingrediantur. Ergo.

Quarto. Primæ actiones, quæ in foetu exercentur, sunt vegetatiuæ, inde sensitiuæ, ultimo rationales: ergo verosimile est primo introduci animam vegetatiuam, inde sensitiuam, ultimo rationalem. Nam, quid opus fuerit primum introduci rationalem, si illa secundum potentias sibi proprias adhuc nec debeat, nec possit operari.

Quinto. Primum & ante omnia in foetu conformatur hepar, inde cor, ultimo cerebrum: ut docet Galenus libro de formatione foetus,
capite

capite 3. ergo primum introducit vegetatiua, inde sensitua, inde rationalis. Sequela probatur. Quia rationalis non posset recipi in hepate: hepar enim non est organum facultatum rationalium, sed solum vegetatiuarum. Non potest autem recipi anima rationalis in organum, actionibus suis propriis exercendis non idoneum.

CONCLUSIO nona. Anima rationalis prima, & sola introducit in foetum, & nulla alia præcedit eam.

Hæc conclusio est vera, & contraria videtur mihi esse longe absurdissima: ut adeo supra modum mirer, nec mirari satis possim Angelicum Doctorem; tantum Philosophum, eam potuisse tenere. Probatur autem grauissimis rationibus.

Primo. Si animam rationalem præcederet in embryone aliqua vegetatiua, & aliqua sensitua; sequeretur illam vegetatiuam, & illam sensitiuam esse specie distinctas ab illa vegetatiua quæ est in plantis, & illa sensitua quæ est in brutis: hoc est absurdum; quia hoc est multiplicare entia sine necessitate. Ergo. Maior propositio probatur. Quia illa vegetatiua, quæ esset in embryone, non esset eiusdem essentia cum illa quæ est in plantis. Etenim, quæ est in plantis, est talis anima; quæ à natura est ordinata ad crescendo in terra, &

L hau-

hauriendum alimentum ex ipsa; talis non esset vegetatiua embryonis. Secundo, vegetatiua plantarū est ens cōpletum; & forma absoluta, & forma per se subsistēs in suo subiecto, nulum dicens ordinem ad vllam aliam formam: talis non esset vegetatiua embryonis. Ergo. Simile quid de anima sensitua esset dicendum:

Secundo. Si in semine primo esset vegetatiua; inde sensitua, inde rationalis; sequeretur illum qui nunc est homo, prius fuisse plantam, postea bestiam, & tandem esse factum hominem: hoc est absurdum. Ergo. Hoc argumentum student omnes eludere; sed nullus eius vim potest euadere. Solet responderi, ideo non posse dici fuisse plantam, quia homines appellatione plantæ intelligunt aliquod corpus viride crescens in terra, habens radices, folia, ramos, &c. & ideo non posse vocari bestiam, aut brutum; quoniam homines per brutum intelligunt aliquid per se subsistens, habens pedes, caput, caudam, alas, &c. Talis non est embryo. cum habet animā vegetatiuam; aut sensituiam; quare merito non potest vocari planta aut brutum. Verum responso non sufficit: quia non est quæstio an sic possit vulgo appellari. parum enim curo appellationem, sed an vere & essentialiter sit. Certum autem foret tunc hominem essentialiter esse plantam: quod absurdum nō modo dictu;

dictu, sed & cogitatu est. Nam ad hoc, vt aliquid sit essentialiter hæc vel illa res, nihil amplius requiritur quam vt habeat essentialiter illius rei formam, & illius formæ actiones; id est habeat actum primum; & secundum. nā quid aliud requiritur? ne quidem requiritur actus secundus; sed sufficit primus. Atqui embryo cum habet animam vegetatiuam, vere & essentialiter habet formam plantæ, & habet illius formæ operationes; nimirum nutritionem, attractionem, retentionem, quæ sunt operationes animæ vegetatiuæ, adeoque actum primum & secundum; ergo vere & essentialiter est planta: & sic de anima sensitua. Respondent, ideo non esse vere plantam aut brutum; quia est ens in via, & ens incompletum, & ens in ordine vt fiat aliud: qualia non sunt illa quæ vere planta & brutū appellantur. Quia illa sunt entia completa per se subsistentia, & semper in illo statu manentia; & nō habentia ordinē; vt vnquam in aliud viues eōmutentur, aut vnquam recipiant animā superiorem. verum non satisfacit responsio: quia parū est vnum habere ordinem ad aliud, & fieri aliud, alterū non: quia propter habere ordinē ad aliud, vel nō habere, & posse fieri aliud; vel nō posse; nō est magis vel minus id quod est. Nam tādīu factē quā manet sub illa forma prima, est essentialiter id cuius forma præditū est.

Multa sunt entia imperfecta ordinata ad hoc vt conuertantur in aliud perfectius; & tamen quamdiu manent sub forma primi entis, tamdiu vere & essentialiter sunt illud quod sunt: & sunt illud primum ens. Chylus, sanguis, lac, medulla, semeni, sunt entia incompleta: quia eorum forma tendit ad hoc, vt acquirat aliam nobiliorem; & nihilominus tamen, interim quam illam formam vltimam non acquisierunt, sunt reuera id cuius formam habent, & sunt reuera chylus, sanguis, lac, medulla, semeni. Pluuia ordinata est à Deo vt conuertatur in substantiam plantæ; & tamen quamdiu non est conuersa, est vere & essentialiter pluuia. Fructus plantarum ordinati sunt à natura vt conuertantur in substantiam animalium, vt melones, pyra, pomæ; & tamen quamdiu non sunt conuersi, non cessant propterea esse essentialiter fructus, melones, pyra, pomæ, &c. Sic multa quoque sunt accidentia ordinata à natura vt conuertantur in aliud: ariditas in fructibus est ordinata vt conuertatur in dulcedinem, viriditas in flauedinem, rubedinem, &c. & tamen quamdiu non sunt conuersa, sunt vere & essentialiter ariditas, & viriditas, &c. & tales possunt appellari, & sunt eiusdem speciei cum illis quæ semper manent, quæque à natura minime sunt ordinata, vt in aliam superiorem qualitatem conuertantur.

Tan-

Tandem; quare embryo tunc est ens incompletum? Etenim ubi forma essentialis est, & sic est ut possit operari, ubi est ens completum: hoc esset in semine; ergo esset ens completum. Et quæ est ratio, & quomodo fieri potest, quod una & eadem specie forma existens in vno subiecto non tam bene faciat, ac constituat ens completum, quam existens in alio? Vegetatiua, quæ est in fungo, in musco arborum, in lenticula; tam bene facit illa esse entia completa, quam existens in cupressu, vel quercu, vel quacumque alia planta, etiam si illæ sint hisce innumeris modis ignobiliores. Porro, si homo est primo planta, postea brutum, qualis planta est, & quale brutum? & sub qua specie plantæ, vel bruti continetur? Non enim est vniuersale, aut planta in communi, sed hæc vel illa, ac sub aliqua determinata specie contenta. Qualis ergo planta est? an herba, an frutex, an arbor, an ~~quædam~~ nullæ enim aliarum plantarum species reperiuntur. Et demum quale brutum? an avis, an piscis, an animal quadrupes, an ~~zoopterus~~? Absque dubio deberet referri ad aliquam speciem nobilissimam; eo quod dispositiones, per quas fit planta in homine, sint longe excellentiores illis per quas fit planta extra hominem: esset ergo verisimiliter vel canis, vel equus, vel elephas, quia illa sunt

inter animalia nobilissima. Tandem non posse eo ordine plures animas introduci, sic probō : quia secundum communem doctrinam rationalis introducit die trigesimo, vel trigesimoquinto. Illo tempore factus est adhuc sicut mucus, & sicut semen paululum inspissatum; & tam mollis, ut nisi ponatur in aqua frigida, & hac ratione non nihil condensetur, appareat sicut mucus; & nulla membra aut organizatio in eo possit apparere. Denique, tū solum est in magnitudine apis vel scarabæi; est adhuc totus albus, & semineus; nec vlla adhuc in eo apparent sanguinis vestigia, ut experientia docet, & nos ipsi vidimus; & suo tempore, Deo volente, sumus ostensuri. Si ergo illo tempore introducit rationalis, quo introducit sensitiva? utique non potest nisi exiguo tempore, & forte non nisi pauculis diebus ante esse introducta. Nam cum, exceptis intellectu & voluntate, habeat sensitiva omnes easdem potentias, & actiones, quas rationalis, & æque perfectas; merito tam perfectam pro sui introductione, quam rationalis pro sui, requirit organizationem. At intermedio illo exiguo tempore, quomodo potest esse facta vlla notabilis dispositionum mutatio? aut quæ novæ dispositiones possent interea temporis esse introductæ, propter quas ab vna anima ad alteram tam repente transitus fieret; vel priori alia nobi-

nobilior succederet? Illo exiguo tēpore nō potest esse facta alia dispositionū mutatio, neq; ullæ aliæ dispositiones esse introductæ; quam quod semē seu illud viuēs interea sit factū paulo liccius, & paulo maius; & partes paulo euidētius appareāt, pauloq; perfectius sint cōformatæ: nullaq; alia diuerlitas potest esse facta, quā secundū magis & minus: ut talis nō est sufficiens ad faciendum, vt propterea alia excellentior anima debeat superinduci. Maior enim vel minor organorum perfectio seu organizationis prouectio non est sufficiens dispositio ad animam specie distinctam, & infiniris modis nobiliorem inducendam; sed necessario deberent esse productæ aliæ dispositiones longe excellentiores, etsi latentes, & nobis forte incognitæ. Nam si propter exactiorem seu prouectiorē organizationē deberet nobilior anima superuenire; sequeretur, quādo semen porcinū in vtero suis esset iā in sua organizatione prouectius, seu exactius organizatū, quam semen humanū in vtero humano in sua, nepe die trigesimo, seu illo quo dicūt animā rationalē infudi, quod tum deberet in ipsū animā rationalis, extincta porcina, superinduci, quod absurdum est. Porro nullas alias dispositiones interea temporis posse produci, manifestum est ex eo; quod nihil possit assignari, quod illas producere posset. Nā quid

illas produxisset? si quid produxisset, vel esset illa virtus actiua formatrix, quam semini inesse asserunt, vel anima præinexistens: non illa formatrix; quia illa vnica atque eadem est. eadem autem virtus, permanente eadem materia, nempe semine, non posset tam diuersas ordine producere dispositiones, quarum vna vegetatiuæ, altera sensitiuæ, vltima animæ rationali introducendæ conueniret. vnū enim & idem in eadem materia non potest tam diuersos producere effectus. Et quomodo virtus profecta ab anima generantis posset producere dispositiones idoneas animabus vegetatiuæ, & sensitiuæ? Non etiam anima præinexistens. Quia, quomodo posset ipsa producere dispositiones ad animam à se specie distinctam. Accedit, quod, si propter exactiorem organizationem anima rationalis superueniret, deberet illa exactior organizatio maxime esse facta circa caput, quæ est sedes animæ, secundum quod est rationalis. At circa caput talis exactior organizatio non apparet; quia comparatione ad cætera membra nullum est quod rudiores, & minus exactam in principio habeat conformationem ipso. Ergo.

Tertio. Cum statutum sit animam, quæ primo introducitur, esse causam efficientem conformationis; si primo introduceretur
 vege-

vegetatiua; sequeretur quod illa faceret primam embryonis conformationem: at hoc esse non potest. Ergo. Minor probatur. Quia vegetatiua non potest habere instinctum organizandi partes in ordine ad aliam animam. Anima vegetatiua habet instinctum formandi in suo subiecto radices, ramos, folia, fructus; non caput, pedes, ventrem, brachia, caudam aut plumas. Aut quomodo posset eadem forma in vno subiecto, nempe semine humano, habere instinctum organizandi, in ordine ad animam rationalem, ac operationes eius, in alio nempe plantali solummodo in ordine ad operationes proprias? Aut quomodo potest tam ignobilis anima formare organa tam excellentia, qualia conueniunt animæ rationali, & sic operari supra vires suas: cum tamen in semine existens non posset dici operari in virtute alterius; sed solum in virtute propria. Non enim potest anima vegetatiua operari in virtute animæ rationalis, sed solum in virtute propria.

Quarto. Si primo introduceretur vegetatiua, illa deberet primam facere conformationem, vt dictum est. Vel ergo illam inceptā perficiet toto reliquo tempore permanſionis foetus in vtero; vel transferet munus in ſenſitiuam, eo tempore quo illa ſuperueniet. Et ſi illa transferat in ſenſitiuam, ergo eodē

L s quoque

quoque modo sensitiva superueniens debet postmodum illud quoque transferre in rationalem. Non potest perficere; quia superuentu sensitivæ extinguitur. Suppono enim, ut certum ac fidei consentaneum est, tres specie distinctas animas in nobis essentialiter minime permanere. Non transferet etiam munus in sensitivam, & illa in rationalem, quia sic sequeretur, quod foetus conformaretur à tribus conformatricibus specie distinctis, quarum una esset facultas animæ vegetativæ, alia sensitivæ, alia rationalis: hoc est absurdum; quia, ut supra dictum est, esset impossibile tres illas facultates nobilitate & excellentia maxime differentes, posse vnum & idem numero opus perficere, eodem modo conformare, & filum conformationis ab alia facultate, ac alia anima inceptæ, sine errore proficere. Ergo.

Quinto. Si primo introduceretur vegetativa; homo non produceret sibi simile in specie: hoc est absurdum. Ergo. Maior probatur. Quia, ut supra probatum est, homo non alia ratione producit sibi simile in specie, quā producendo in semine omnes dispositiones, usque ad animæ rationalis introductionem necessarias: animam enim non generat; quia creatur à Deo. At si primo introduceretur vegetativa, non introduceret omnes dispositio-

nes

pes ad animæ rationalis introductionem necessarias : quia eius in generando actiuitas cessaret producta prima anima : vltiores omnes dispositiones causarent animæ introductæ, & quidem causarent in virtute propria, & non in virtute animæ generantis. Nullus enim modus potest excogitari quo anima Vegetatiua introducta possit dici operari in virtute animæ generantis, & multo minus sensitiua, quæ vegetatiuam subsequeretur. Ergo.

Sexto. Si in generatione hominis Vegetatiua præcederet rationalem ; in generatione bruti etiam præcederet sensitiuam, vt est certum. At si hoc esset ; sequeretur quod generatio plantarum esset longe excellentior generatione hominum, & brutorum ; hoc est absurdum ; quia excellentiorum animarum operationes sunt excellentiores. Ergo. Fore excellentiorem probatur. Quia vegetatiua, per suam potentiam generatiuam generaret sibi simile in specie, & attingeret vere, & immediate productionem animæ sibi similis ; sensitiua vero non attingeret : quia in suo semine non attingeret vere & immediate nisi productionem animæ vegetatiuæ, sensitiuæ vero non attingeret. Quinimo vegetatiua bruti non solum attingeret productionem animæ sibi similis, sed insuper
per

per se, & in virtute propria operaretur productionem animæ sensitivæ. Nam, vt iam dixi, nullo modo potest dici operari in virtute animæ sensitivæ generantis.

Septimo. Vel illæ duæ animæ, quæ rationalem in semine præcederent, remanerent simul omnes; vel anterior superuonente posteriore periret: non remanent, quia contrarium ab Ecclesia decisum est: & si remanerent, in homine iam genito actu & essentialiter essent tres formæ & tres animæ specie distinctæ, & homo esset tres res, & non esset ens vnum per se, sed ens compositum ex diuersis entibus in actu; & esset simul homo & brutum, & planta; & secundum vnam animam esset mortalis, secundum aliam immortalis; & vel singulæ possent in nobis edere diuersas actiones, vel omnes simul ederent vnam, vel vna ederet omnes, & reliquæ remanerent otiosæ; quæ omnia sunt longe absurdissima. Non pereunt; nam à quo perirēt, & quid destrueret eas? Non possunt dici destruere se mutuo: quia in formis non est contrarietas aut similitudo: non possunt etiā dici perire, per hoc quod earum dispositiones, quibus in materia debent conseruari, pereat. nam à quo perirent & quid destrueret eas? Dispositiones animæ posterioris non possunt destruere dispositiones anterioris: quia dispositio-

positiones posterioris essent effectus animæ anterioris. Animæ enim anteriores sunt illæ quæ, ex quo inductæ essent, producerent dispositiones pro anima posteriore. Causa autem non producit effectus sibi contrarios, aut effectus quibus ipsa extinguitur. Secundo : quia illæ dispositiones cum quibus persistere deberent vegetatiua & sensitiua, necessario in foetu remanerent. Nam cum foetus debeat exercere, & operationes vegetatiuas, & sensitiuas, necessum esset in ipso remanere dispositiones, quibus illas actiones posset exercere. Si ergo remanent dispositiones cū quibus earum actiones possint exerceri; ergo remanent quoque dispositiones cum quibus ipsæ secundum suam substantiam possint persistere, & perdurare : iisdem enim dispositionibus, cum quibus forma est apta operari, iisdem est quoque apta induci, & perdurare. Ergo. Dices. Inducitur dispositio perfectior, cum qua non potest stare anima inferior. Sed non soluit : quia inductio dispositionis excellentioris, non potest esse causa extinctionis animæ anterioris, quamdiu per eam non extinguitur dispositio eius propria, eiusque essentia necessaria. Tertio : quia, si illæ animæ sic ordine extinguerentur, sequeretur embryonem bis mortuum esse antequam animam rationalem esset adeptus ; semel secundum
animam

174 DE FORMATRICE FOETVS
animam vegetatiuam, & semel secundum sensitiuam. nam in quo subiecto anima extinguitur, illud vere moritur. hoc ridiculum est. Ergo. Alij dixerunt neque perire anteriores animas neque manere, sed vnā fieri alterā; Vegetatiuam fieri sensitiuam, & sensitiuam rationalem. Sed doctrina est falsa, & eam oppugnat D. Thomas 1. parte quæstione 118. articulo 2. ad secundum, & 2. contra gentes capite 89. & conuincitur primo: quia, quando iam adueniret anima rationalis, & conceptus fieret homo, illa productio hominis non esset vera generatio, nec esset generatio simpliciter: quia eius subiectum esset ens in actu, nec esset nouæ formæ productio, sed esset solum præexistentis perfectio, & ad gradum sublimiorem eleuatio. Secundo: quia sic daretur in formis magis & minus, intensio, & remissio: & eadem forma transiret de specie in speciem. Nam, vt inquit Aristoteles 3. Metaph. cap. 3. formæ sunt numeri: cum mutantur, & perficiuntur, speciem mutant: quæ omnia sunt falsa, & vere Philosophiæ repugnantia. Neque dici potest perfectionem illarum animarum esse solummodo secundum aliquam accidentiam, & non secundum speciem & essentiam: quia sic sequeretur animam rationalem essentialiter solum esse vegetatiuam, & consequenter mortalem & hominem essentialiter

tialiter solum esse plantam, à reliquis plantis solum accidentali perfectione distinctam. Alij, quod longe absurdius est, asserunt animas anteriores, sibi mutuo incorporari, vniri, & adglutinari; & ex tribus fieri vnā: sed hoc quoque stultum est: quia sic sequeretur quod anima nostra non esset actus simplex, purus, & homogeneus, sed quod esset vnus actus compositus ex multis actibus partialibus diuersi generis, & quod constaret portionibus materialibus diuisibilibus, ac mortalibus, & quod secundum se totam non esset incorruptibilis, aut immortalis. Alij dicunt animas illas mutare suam naturam ac conditionem: & eorum aliqui dicunt animam præcedentem fieri dispositionem succedentis: alij incorporari animæ succedenti, & fieri eius potentiam: sed æque friuolum est vtrumque: quia sic sequeretur iterum formas mutare essentias suas, & quæ antea fuisset substantia, postea fieri accidens: quod est absurdum, rerum enim essentia constantes sunt & impermutabiles.

Octauo. Si vegetatiua præcederet sensitivam, & sensitiva rationalem in generatione hominis; sequeretur, quod etiam vegetatiua præcederet sensitivam in generatione
brutæ.

bruti : at hoc esse non potest. Ergo. Minor probatur, quia sic sequeretur quod vtraque anima & sensitiva, & rationalis in generatione, & per se producerent vnā & eandem animam, nempe vegetatiuam. Nam & equus in suo semine, & homo in suo primo & immediate producerent animam vegetatiuam. hoc esse non potest : quia cum sensitiva & rationalis sint specie distinctæ, & inter se nobilitate, & excellentia diuersissimæ, non possunt in generatione vnā & eandem animam producere. Nam quæ diuersa specie sunt, diuersos quoque vt producant effectus, & nobiliora vt nobiliores, necessum est. Proinde, sicut anima sensitiva equi posset primo, & immediate producere vegetatiuam, ita quoque proportionaliter deberet rationalis primo & immediate posse producere sensitivam. Respondet Carrerius, quod argumentum teneat : si illæ duæ animæ vegetiue ; vna quæ producitur ab equo, & alia quæ producitur ab homine, essent eiusdem speciei, sed sunt, inquit, diuersæ, & diuersæ perfectionis, & ideo non est mirum eas ab animalibus diuersæ speciei, & diuersæ perfectionis produci. Sed responsio non valet : quia in primis multiplicat entia sine necessitate. Secundo, quia illæ vegetiue non possunt esse specie distinctæ : quia & in generatione bruti, & in gene;

generatione hominis tenderent vt dispositiones, & vt medium immediate ad introductionem animæ sensitivæ. At animæ quæ sic tendunt ad eundem finem non possunt esse specie distinctæ: nisi dicere velit etiam illas sensitivas, ad quas tendunt, esse specie distinctas: quæ omnia gratis, & sine fundamento, atque etiam falso dicerentur. Nam; sicut omnes animæ rationales sunt eiusdem speciei, ita quoque & omnes vegetativas, & sensitivas eiusdem esse speciei censendum est. Differunt quidem bruta & plantæ inter se specie; sed non differunt specie per hoc; quod habeant animas, sed quod alias formas peculiare Physicas inter se specie distinctas. Si duæ illæ animæ vegetativæ prædictæ specie differrent, sequeretur quod eadem ratione etiam illa vegetativa, quam planta producit in suum semen, differret specie à duabus illis vegetativis prædictis: & consequenter quod hac ratione tres animæ Vegetativæ specie distinctæ in mundo reperirentur, quod est absurdum.

Nono. Si in generatione totius substantiæ de nouo, seu totius hominis præcederent duæ animæ introductionem animæ rationalis: sequeretur quod etiam in generatione nouæ substantiæ partialis, seu in aggeneratione nouæ substantiæ ac in nutritione eadē

M animæ

animæ deberent præcedere introductionem eius : at hoc nemo dixerit. Ergo. Responderi posset, inquit Carrerius, non sequi quod ponitur in maiore propositione, & rationem diuersitatis esse in eo, quod maior sit perfectio in agente quod efficit nutritionem, quam in eo quod efficit generationem. Nam quod efficit generationem, est, inquit, virtus feminis ; quod vero efficit nutritionem, est ipsa anima sensitiva vel rationalis : illa in brutis ; hæc in hominibus. animæ autem istæ propter suam excellentiam, & suum actuale, & immediatum concursum bene possunt inducere immediate in nutrimentum animam vltimam, sine alia anteriore intermedia : formatrix vero quæ est ignobilior, & solum agit in virtute animæ absentis, id non potest. Respondet secundo ; aliam quoque rationem esse ex eo, quod multo maioris moliminis sit producere nouum hominem, & substantiam totam de nouo, quam partem eius. Nam quia illud maioris moliminis est, ideo, inquit, illa produci non potest sine magno apparatu, & sine præuia laboriosa introductione plurium dispositionum, & plurium animarum : hæc vero, quia minoris moliminis, produci potest apparatu minore, & vnius solius animæ ingressu. Verum responsiones friuolæ sunt, & imprimis quidē primæ,
propter

propter varias rationes. Primo, quia supponit conformationem fieri à virtute seminis, quod est falsum; vt iam est ostensum. Secundo, quia verisimile est eodem modo fieri introductionem animarum in generatione, quo in prima nutritione. in prima nutritione nō fit nisi introductio vnius animæ, & non plarium, id est animæ vltimæ: ergo & in generatione. Minor probatur. Etenim eodē modo, quo fit nutritio octo cum dimidio mensibus postremis in vtero, & toto reliquo tempore vitæ extra vterum; eodem modo verisimile quoque est fieri primis quindecim vitæ diebus. At toto illo tempore posteriore sic fit vt non introducatur nisi vna anima in alimentum; vñ certum est: ergo & in nutritione prima. Nam quæ ratio esset quare plures introducerentur in illa prima nutritione, quā in postremis? Sequela probatur. Generatio; & prima nutritio fiunt eodem fere tempore & ex eadem materia; ergo eodem modo, & ordine introductionis animarum: fiunt eodem fere tempore; quia pauculis diebus postquam embryo genitus est, incipit nutrir; augetur enim, quare & nutritur: fiunt ex eadem materia; quia embryo in quantitate grani hordei incipit formari in medio seminis, ex reliquo semine circumiacente nutritur. Sequela iterum probatur: quia

sicut introducitur anima in vnā portiunculam seminis, ita verisimile est introduci quoque & in aliam; & sicut introducitur in illas portiones seminis, quæ sunt alimentum embryonis iam geniti, & materia nutritionis; ita verisimile quoque est fuisse introductam in illam quæ materia est constitutionis eius, seu generationis. Tam enim est apta primitus introduci in vna actione, quam in altera. Tertio: quia in plantis eodem modo introducitur anima in generatione, sicut in nutritione: vtrouque enim primo; & immediate introducitur. Si eodem modo introducitur in vtraque actione in plantis, ergo & eodem modo introducetur in vtraque actione in brutis, atque in homine. Nulla enim ratio est, quare in plantis in vtraque actione primitus & immediate possit introduci; in brutis vero & hominibus non possit nisi immediate in nutritione, & mediate solum in generatione. Etenim ipsum viuens vegetatiuum, quod est causa principalis productionis animæ in eo quod generatur, non immediatius concurrat ad productionem animæ vegetatiuæ, quam viuens sensitium, & rationale, ad productionem animæ sensitiuæ ac rationalis. Secunda quoque responsio friuola est, quia tam bene, imo melius, potest esse dispositum semen ad hoc vt anima rationalis ipsum immediate valeat

valeat ingredi in prima generatione, quam sanguis, vt ipsum valeat ingredi in nutritione. Certum enim est semen esse subiectum nobilius, magis elaboratū, & magis capax ad immediate animam rationalem recipiendam, quam sanguis. Secundo: quia non est verum maioris moliminis esse animam subintrare semen in prima generatione quam in nutritione. Eodem enim molimine & eadem facilitate subintrat forma vnam materiam dispositam quam alteram. Est equidem maioris moliminis semen rude, & informe conformare, & paruum illum embryonem totum nutrire, & perducere ad perfectionem, & magnitudinem, quam iam genito solummodo apponere alimentum: sed illa nutritio, & perductio ad perfectionem, & ad debitam magnitudinem non sunt generatio, neque animæ productio; sed iam geniti perfectio. Nos autem loquimur de generatione simpliciter, ac de animæ introductione. Non est autem maioris moliminis eam subingredi semen elaboratum, in vtero existens in prima generatione, quam sanguinem in nutritione. Et vt ita esset, non esset tamen tanta diuersitas illius moliminis, quod propter eam deberent tres animæ subingredi semen in generatione, & non nisi vna in nutritione.

Ad argumenta in contrarium respondetur.

M 3

Ad

Ad authoritates; respondent aliqui, Aristotelem non de animæ essentiis, sed de ipsis solum facultatibus esse intelligendum: neque eius opinionem esse, primum in semen subingredi animam vegetatiuam, inde sensitiuam, inde rationalem; sed solum semen primum viuere vita plantæ, id est secundum potentiam vegetatiuam, postmodum etiam secundum sensitiuam, ultimo rationalem. Ita Aristotelem intelligendum esse putant Albertus 1. de animalibus tractatu 2. capite penultimo. Marsilius 1. generat. quæstione 6. capite 5. Philoponus, aliique. Verum qui considerate Aristotelem legerit, inueniet eum non solum de facultatibus, sed de ipsis animarum substantiis loqui. In eum sensum intelligit ipsum D. Thomas 1. parte, quæst. 6. art 3 & aliis locis. Quapropter quid ad eius authoritatem respondeam non habeo, nisi; amicus Plato, amicus Socrates, amicissimus Aristoteles, sed magis amica veritas.

Ad secundum respondeo: ad hoc ut ordo seruetur in natura, non esse necessum, ut semper ab ignobili forma ad nobiliorem fiat transitus per omnes formas mediæ nobilitatis, sed sufficere quod fiat, vel per aliquas formas essentielles intermedias, vel per medias accidentales, & varias dispositiones alias aliis nobiliores. Nam si illud esset necessum, sequeretur

ut quod quando forma cæli fuisset introducta, primum debuisset fuisse factus transitus ad eam per omnes formas ignobiliores, nempe elementorum, mixtorum imperfectorum, ac etiam lapidum, metallorum, &c. eo quod omnes sint nobilitatis inferioris ipso cælo, quod ridiculum est. Modo vero antequam materia feminis perveniat ad animam rationalem, transit per multas formas intermedias, & per varias dispositiones chyli, sanguinis, hepatis, quas in variis partibus ac variis generationibus essentialibus acquisivit: quod sufficit ad allegatum naturæ ordinem non interpellandum.

Ad tertium patet responsio ex dictis.

Ad quartum, nego sequelam: potest enim anima rationalis sola omnes illas actiones exercere; sine eo quod necessum sit distinctas specie ad hoc, ordine introduci; eo quod ipsa éminenter in se contineat potentias omnium aliarum. Neque necessum est tunc primum ipsam introduci, cum secundum potentias sibi proprias potest incipere operari, quia si tum primum introduci deberet, sequeretur quod ante secundum vel tertium annum ætatis non deberet introduci; eo quod ante illud tēpus vix pueri incipiunt ratione uti. Sufficit nō esse otiosam, sed operari secundum alias

M 4.

poten.

potentias sibi intrinsecas & essentielles eo tempore, quo singularum actiones necessariae sunt; etiamsi secundum sibi proprias adhuc non operetur. Nam si ubique frustra esset ubi non potest operari, frustra esset in offibus, musculis, nervis, hepate, pulmone, cum quibus toto tempore quo factus est in utero nihil habet operari.

Ad quintum respondeo: experientia anatomica esse manifestum illas partes eo ordine non conformari, sed omnes simul. Non semel vidi tenellos embryones magnitudine nuclei oliuæ, in quibus partes omnes, oculi, gingivæ, lingua, aures, crura, brachia, digiti pedum manuumque, renes, hepar, intestina, cor pulmo, & reliqua membra erant exacte conformata; in quibusque manifestum erat videre membra, non ordine, aut vnum ante aliud, sed omnia simul & semel fuisse conformata.

CONCLUSIO decima. Anima rationalis conformat & organizat corpus proprium, seu cuius est forma.

Hæc conclusio euidenter sequitur ex duabus præcedentibus. Nam si anima semini adueniens conformet, & quæ primo aduenit sit rationalis, sequitur necessario illam conformare. Porro sicut rationalis conformat corpus suum, id est humanum; ita & vegetatiua corpus

corpus plantæ, & sensitiua bruti. Et si autem, vt dixi, hæc euidenter, & necessario sequatur ex præcedentibus quæ iam probatæ sunt, & demonstratæ, sunt tamen adhuc nonnulla argumenta, quæ specialiter contra hanc videntur posse obiici.

Primum desumptum ex Galeno libro 1. de foetus formatione capite 6. sic se habet : si anima nostra conformasset membra nostra, cognosceret ea, & sciret, quæ, quo loco, & cui vsui conformasset, & haberet memoriam actorum suorum : artifex enim cognoscit opus suum. at ita non est : nemo enim est nisi arte sit edoctus, qui sciat, quæ membra habeat, quo loco sint collocata, & ad quem vsum comparata. Ergo. Hoc argumentum tanti fecit Galenus loco citato, vt illius occasione dubitauerit an possibile foret animam sui corporis esse fabricatricem.

Secundum. Si anima nostra conformasset membra nostra, sicuti potuisset, in principio generationis, ex rudi materia nullo adhuc organorum apparatu adiuta, quasi de nihilo facere omnia simul; ita quoque multo facilius nunc in nobis adultis posset formare, & reparare vnum aliquod deperditum vel amputatum. nam qui potest quod plus, potest & quod minus : at non potest nunc ne minimum quidem membrum organicum, digi-
M 5 tum,

tum, aurem, nasum, penem, aut vllam aliam partem deperditam reparare. Ergo nec tunc potuit omnia simul facere.

Tertium. Si anima rationalis organizaret, non posset assignari ratio similitudinis prolium cum parentibus. hoc est absurdum. Ergo. Maior probatur: quia similitudo procedit ex parte causæ agentis. Causa enim agēs est illa, quæ conformat secundum similitudinem eius à quo procedit; at anima introducta non procedit à parentibus, nec vnquam fuit in iis: ergo ipsa non posset conformare ad similitudinem eorum. Nam si nunquam fuit in parentibus, quomodo cognosceret qualitates, & accidentia eorum, vt sciat ea imitari, & exprimere in foetu?

Quantum. Illud quod conformat foetum, est illud ipsum quod conformat seminis membranas, & vasa vmbilicalia: certum enim est illa omnia effici ab eadem formatrice. at membranas non format anima rationalis: quare neque foetum. Minor probatur: quia si efformaret membranas, sequeretur quod tertio ad summum die deberet esse introducta: circa illud enim tempus membranz incipiunt conformari, vt infra ostendetur; hoc est falsum. Ergo.

Sed respondeo ad primum, negando maiorem. Non enim est necessum, vt quod anima

anima facit per vnam potentiam, cognoscat per alteram. Hoc ita esse experientia est manifestum; nam quid anima nunc in nobis agat ignoramus. si hoc ignoramus, quid miri, si quid in prima fecerit generatione etiam ignoremus. Maior enim ratio est nunc sciendi quid agat, quam tunc: quia nunc est in actu suarum potentiarum cognoscitiuarum, tunc vero adhuc solum erat in potentia.

Ad secundum; nego maiorem: nam quod non possit nunc in corpore genito vllam particulam solidam aut instrumentalem deperditam regenerare, procedit ex alia causa, de qua agere non est huius loci, sed consulendi sunt authores vbi ex professo disputant: Cur partes spermaticæ non possint regenerari. Modo dico argumentum nihil probare: nam si probaret, probaret contra quamcumque opinionem: nam qualiscunque demum statuatur conformatrix, fatendum est eam eiusmodi partes deperditas non posse restaurare.

Ad tertium respondeo negando maiorem; & dico: similitudinem fieri per hoc quod in semine sint species intentionales, naturales, & aliqua simulachra impressa à parentibus, secundum quæ anima introducta
orga-

organizat ; non aliter quam pictor pingit secundum figuram prototypi sibi obiecti. Anima enim introducta instinctu quodam naturali vere diuino, & admirabili potest illa simulachra apprehendere, & cognoscere, & secundum illa conformare. Imprimuntur autem illa semini mediantibus spiritibus, tum vitalibus tum animalibus, à corde & cerebro testibus communicatis. Hæc doctrina non debet videri mira, quia quæcumque alia opinio teneatur, oportet fateri similem aliquam rationem, à qua similitudo illa indiuidualis foetus cum parentibus oboriatur. Etenim si dicatur, virtutem quandam actiuam semini impressam esse efficientem conformationis causam, nunquid manet eadem difficultas? Quomodo enim virtus illa Physica cognoscit qualitates indiuiduales generantis? quo sensu, quo intellectu? An non est dicendum semini mediantibus spiritibus aliqua simulachra, seu virtute cordis, seu virtute testium esse impressa, secundum quæ operetur, & quæ ipsa admirabili instinctu sciat cognoscere, & discernere? Si teneatur sententia Aristotelis; nimirum principium actiuum solummodo esse in semine maris & non foeminæ; nunquid manet eadem difficultas? Nam si est solum in semine maris; quomodo potest conformari ad similitudinē matris, à qua nō processit,

cessit, in qua nunquam fuit, & quam nunquā vidit? An non debebunt necessario fateri Aristotelici, aliqua eiusmodi simulachra inesse semini, seu menstruo foeminae repræsentantia similitudinem matris, secundum quæ virtus illa seminis virilis, tanquam secundum exemplar possit operari? Si possint talia esse in semine foemineo, & secundum ea conformari virtus patris; poterunt etiam esse & in semine masculino, & secundum vtraque operari anima rationalis infusa. Qui Deum, qui intelligentias, qui cælos, qui vterum statuunt conformatricem esse seminis causam, an non sunt eidem difficultati atque argumento obnoxij. Si virtus actiua seminis statueretur efficiens conformationis; & in semen primum introduci anima vegetatiua, inde sensitiua, tandem rationalis, quæ communis est Peripateticorum opinio; nunquid multo minus posset assignari similitudinis causa? Etenim superueniente prima anima vel extinguetur actiua illa seminis, quam conformatricem statuunt, virtus, vel saltem non poterit amplius operari, si alterutrum sit, ergo ipsa saltem non poterit esse illius similitudinis causa: quia illa primum circa ultimos menses producit: quo tempore anima vegetatiua iamdudum esset introducta & actiua illa vis iamdiu extincta. Si ergo illa non est
causa

causa eius, quænam erit? Dicendū absque dubiō foret, esse animas superinductas. Quod si dicatur, an non tum erit eadem difficultas? Nam cum illæ nunquam fuerint in parentibus nec ab iis sint decisæ & sic nullo modo possint cognoscere qualitates & accidētia eorum; quomodo poterunt eas in foetu exprimere: nisi afferantur talia aliqua simulachra subiectæ alicui materiæ inhærere, secundum quæ conformatrix earum valeat conformare. Porro superuentu animæ actiuam illam seminis vim debere perire, ex eo manifestum est, quod tūc semen definat esse semen & pereat forma essentialis eius; proindeque perire etiam debeant virtutes ac proprietates eam comitantes. Pereunte enim subiecto pereunt accidentia eius. Virtus autem illa actiua si qua foret, esset absque dubio seminis proprietas, promanās ab essentia eius ab eaque in esse ac fieri dependens. Porro vt concederetur non extinguī, videtur tamen certum quod saltem nō posset operari. Etenim superinducta forma nobiliore & vitali talique; cui merito talis actio aliæque omnes vitales possint & debeant adscribi, nullæ amplius videntur in conformando partes potentiæ mortuæ & non vitali, ac virtuti formæ ignobilioris posse esse relictæ. Ianninius libro de natura cœli cap. 24. agens de vi imaginationis, & studens nostram de
modo

modo quo foetus ab imaginatione matris signatur, conuellere sententiam, à nobis in peculiari de illa materia libello cōclusionē quadagesima sexta traditam; negat eiusmodi simulachra semini aut spiritibus inesse; aut formatricem secundum ea, tanquam secundum exemplar, posse operari: & probat nonnullis argumentis; sed ita tamen obscure propositis, ut vix queant intelligi. Coniicio autem esse talia. Primo: causa exemplaris à Philosophis refertur ad efficientem: ergo simulachra illa quæ dicimus habere rationem exemplaris, non possunt esse in semine; quia semen non est efficiens sed materia. Secundo; si exemplar esset in semine; actio agentis seu formatricis esset frustra: quia iam præinexisteret subiecto id, quod agens actione sua studeret inducere. Agens enim studet inducere semini figuram exemplaris ac similitudinem parentum; simulachra sunt illud exemplar & illa similitudo: ergo iam semini inessent antequam inducerentur, & sic eius actio esset frustra. Tertio: exemplar conformandi non potest esse in instrumento conformationis: spiritus sunt instrumentum cōformationis. Ergo. Maior probatur. Exemplar est id quod dirigit agens; instrumentum contra est id quod dirigitur ab agente: vnum & idem nō potest esse dirigens & directum respectu eiusdem.

Ergo.

Ergo. Quarto: potentia conformatrix nō est dirigibilis ab exemplari. Ergo. Antecedens probatur. Quia vt exemplar dirigat formatricem, debet recipi in ea: simulachra illa, quæ sunt vt exemplar, non possunt recipi in formatrice; quia non possunt recipi nisi in potentia cognitiua: formatrix non est cognitiua. Ergo. Confirmatur. Exemplar non potest dirigere nisi repræsentando; repræsentatio non potest fieri nisi potētiae cognitiuæ. Ergo. Confirmatur secundo. Quæ agunt ad exemplar, agunt deliberando; formatrix nō est apta deliberare: ergo non agit ad exēplar. Priora tria argumenta procedunt ex pharetra Ianninij; quartum, quod præcipuum est, est meum; quod ego in libello de Viribus imaginationis per modum obiectionis contra positam ibidem conclusionem in medium attuli. Verum respondeo, ad primum. Ad quod causæ genus referatur exemplar, non satis constat inter Philosophos: aliqui ad nullum, aliqui, vt Platonici, ad quintum ac proprium causæ genus referunt: aliqui ad efficientem, nonnulli ad finalem. Aristoteles 2. Physic. tex. 28. retulit ad formalem. Quem sequuntur Albertus, Caietanus, Durandus, Henricus, Didacus Massius, aliique. Pro elucidatione notandum est, duplex esse exemplar; externum & internum. Externum, est res externa, oculis obiecta, habens

habens esse extra animam: quam artifex sua actione studet imitari, cuique opus suum conatur assimilare. Tale exemplar est statua, imago, aedificium, & quæuis alia res ad imitandum proposita. Internum est aliqua idea operis faciendi concepta in mente artificis, secundum quam ipse studet operari: & illud non habet esse extra animam, sed solummodo residet in mente & intellectu eius; & intellectus sibi ipsi conficit illud. Internum potest habere rationem causæ efficientis, externum non: & ideo cum Philosophi referunt exemplar ad efficientem, intelligunt de interno & non de externo; vt pulchre docet Zoares in Metaphys. disp. 25. sect. 1. Etenim internum eatenus refertur ad efficientem, quatenus agens, per ipsum constituitur in esse perfecto ad operandum: per externum non constituitur in tali esse, quia non est in ipso agente sed extra ipsum; quare illa ratione non potest ad efficientem referri. Non potest etiam referri alia ratione: quia nullam habet aſtiuitatem effectiuam respectu effectus, sed solummodo obiectiuam respectu artificis. Etenim statua sculptori ad imitandum proposita, quam efficientiam habet, quid agit, quid influit, aut qua ratione effectiue concurrat ad illud opus, quod artifex producit imitando eam? Modo vero simulachra, quæ

N

sunt

sunt in semine, non sunt sicut ideæ aut sicut exemplar internum, sed sicut externum. Sicut ergo externum est extra artificem & in diuersis subiectis materialibus, argento, auro, ferro, ligno, &c. ita quoque simulachra illa, quæ sunt exemplar formatricis, possunt esse extra eam, atque in substantia corporea; semine spirituque. Nihilominus tamen possunt etiam dici esse in ipsa formatrice; sicut hoc in libello de Viribus imaginationis non negauit, ut ibidem in responsione ad secundam obiectionem est manifestum. & talis casu argumentum nullam habet vim: quia tum etiam ad efficientem referri possunt. Etenim sicut similitudo Petri est in tabula externa oculis obiecta & eadem ut apprehensa, est in mente artificis: ita quoque simulachra illa possunt esse in semine spirituque; & ut modo quodam naturali seu instinctu quodam admirabili comprehensa à formatrice, possunt etiam esse in ipsa. Et sicut illa similitudo habet rationem efficientis ut est in intellectu, & non ut est in statua; in statua vero solum habet rationem obiecti; ita quoque simulachra illa ut comprehensa à formatrice possunt dici habere rationem efficientis; non autem ut sunt in semine, sanguine menstruo spirituque. In eis enim solum habent rationem obiecti; non quidē ut cognoscibilis aut agnoscibilis

cibilis per veram cognitionem, sed solummodo modo quodam naturali ac mero instinctu. Porro ad intentum meum & ad integritatem doctrinæ tum in libello meo de imaginatione tum hoc loco positæ, nihil refert, vbinam & in quo subiecto simulachra illa resideant, sed sufficit residere alicubi & sufficit conformationem fieri ad normam & directionem eorum, ubicunque demum sint; siue in semine seu spiritu seu potentia ipsa. Ad secundum respondeo: actionem agentis seu formatricis non esse frustraneam: quia conatus conformatricis non est inducere semini simulachra representatiua alicuius figuræ, sed figuram ipsam. Ad tertium: nihil impedit aliquid dirigere & dirigi diuersa ratione. Possunt spiritus effectiue dirigi à potentia vt instrumentum eius; & obiectiue tamen per aliquam qualitatem intentionalem sibi inhaerentem, dirigere quoque potentiam. Accedit, quod cum dico spiritum esse instrumentum, vel sequor communem doctrinam, vel intelligo solummodo esse instrumentum lata & impropria instrumenti significatione: nepe vt aliquid ad operandum requisitū & vt causa adiuuans; non vt verum ac proprie dictum instrumentum. Teneo enim spiritum vel nullarum vel paucarum animæ actionum esse verū, effectiuum ac proprie dictū instrumentū:

vt volente Deo etiam aliquando sumus ostē-
 suri. Ad quartum, non est opus multū respon-
 dere, cum abunde responderimus in libello
 nostro de Imaginatione quæstione decima-
 quinta, pagina centesima quinquagesima. Ne-
 go tamen iterum simulachra illa non posse reci-
 pi à formatrice, eo quod non sit cognitiua:
 quia est cognitiua suo modo: non quidem co-
 gnitione proprie dicta, quomodo cognitiui
 sunt sensus & intellectus; sed improprie dicta;
 seu agnitione quādam naturali, quæ non est
 alia quam instinctus: qua etiam plantæ co-
 gnoscunt alimentum & vtile trahunt, inutile
 reiiciunt. quem instinctum brutamque ac cœ-
 cam cognoscendi rationem velle negare cœ-
 citatis ac amentię est. Atque in hoc consistit
 error Ianninij, quod hunc instinctum & hanc
 cognitionem, quæ solum metaphoricis &
 defectu nominum talis appellatur; nequeat
 à cognitione proprie dicta discernere. Ad
 confirmationem; nego, non posse illam re-
 præsentationem fieri nisi potentię vere co-
 gnitiuæ: nihil enim impedit eam etiam fieri
 posse cognitiuæ per instinctum. Nam sicut
 formatrix comprehendit illam modo longe
 diuerso ab eo quo cognoscunt potentię ve-
 re cogitiuæ; ita simulachra quoque faciunt
 illam formatrici modo longe diuerso ab eo,
 quo fit potentiis vere cognitiuis. Quomodo
 autem

autem illam faciant & quomodo formatrix comprehendat ac agnoscat eam, in arcanis ac inscrutabilibus naturæ est relinquendum; in eoque & formatricis excellentia ac diuinitas & Dei naturæ authoris immensa maiestas sunt suspiciendæ. Ad secundam confirmationem respondeo: agere deliberando agentia ad exemplar per intellectum, non autem agentia per instinctum. Eodem modo videmus agentia per intellectum, cum ex pluribus sibi propositis volunt seligere quod optimum est, agere deliberando: potentias vero, attractricem, retentricem, expultricem & in animalibus ac plantis, cum sint brutæ & non agant per intellectum sed solum per instinctum; facere idem & eligere quidem quod optimum est, expellere quod pessimum; & tamen non deliberare. Verum obiiciet forte adhuc Ianninius ex communi doctrina Philosophorum, nullum agens agere ad exemplar nisi intellectiuum; agentia naturalia non agere ad exemplar, vt patet inductione. Etenim sol non agit ad exemplar; ignis non generat alium ignem ad exemplar; magnes non trahit ferrum ad exemplar; rhabarbarum non purgat bilem ad exemplar, & sic de aliis. Verum respondeo, diuersam esse rationem agentium per naturam & agentium per animam: agentia per naturam non agunt ad exemplar; at

formatrix, cum sit agens per animam ac potentia animæ, potest habere illam prærogatiuam Ratio autem quare habeat eam præ illis, est; quia agentia naturalia sunt determinata ad vnum effectum, & non producant nisi vnicum effectum & effectum similem formæ suæ: ad illum autem habent sufficientem similitudinem, exemplar & determinationem à sua forma, nec habent opus alio determinante. Verum formatrix producit figuras infinitas & ex natura sua est indeterminata & indifferens ad omnes; & ideo debet determinari ab aliquo ad producendum potius hanc quam illam, & producendum modo figuram ac similitudinem aui, modo patris, modo matris, modo figuram imaginatam: & ad producendum figuras tam diuersarum partium, cordis, cerebri, hepatis & aliarum omnium: ad quas non potest ab vilo præterquā ab eiusmodi simulachris sufficienter determinari. Etenim, sicut Philosophi asserunt necessarium esse constituere ideas & exemplaria tum in mente diuina tum in mente reliquorum artificum, eo quod intellectus eorum ex se sit indifferens & indeterminatus ad infinita opera diuersa & propterea debeat determinari ab aliquo ad hoc vel illud; non possit autem determinari ab alio quam ab illis: ita quoque propter eandem rationem, cum formatrix ex se

se sit indifferens ad diuersa opera & diuersas in foetu figuras edendas; debet ab aliquo determinari ad hanc potius quam ad illā: à nullo autem sufficienter determinari potest præterquam ab eiusmodi simulachris. Quod animaduertens quoq; doctissimus à Veiga com. super cap. 49. artis parux, agens de causâ similitudinis indiuidualis, eam omnem refert ad eiusmodi idola & simulachra à membris parentum in semen deriuata; secundum quæ formatrix operetur.

Ad quartum fateor sequi animam rationalem debere introduci ad summum tertio die; sed nego minorem: proinde eius occasione fit

CONCLUSIO vndecima. Anima rationalis infunditur tertio circiter à feminis conceptione die. Intellige, si conceptus abeat in vitam, & non sit irritus.

Hæc conclusio est omnium paradoxissima: probatur autem nonnullis argumentis validissimis.

Primo, idem quod conformat foetum, conformat membranas, vt in argumento, de quo immediate ante conclusionem, fuit assumptū: anima rationalis format foetum, vt iam est demonstratum: ergo etiam format membranas. Sed quod format membranas, debet tertio circiter die esse in semine:

N 4

ergo

ergo anima rationalis debet tertio circiter die esse in semine. dico circiter; quia præcisum tempus non potest dici. Sufficit esse vel ipso die tertio, vel fine secundi, vel principio quarti, vel etiam ipso secundo aut quarto die. Sumo enim tempus certum pro incerto: & sufficit esse circa tertium diem. Ego enim puto adhuc citius infundi. Subsumptum probatur: quod conformat membranas, debet esse in semine, antequam ipsæ conformentur, vel eo ipso quo incipiunt conformari. Causa enim efficiens vel est prior tempore, vel simul cum suo effectū. at membranae sunt conformatae ad summū die quinto aut sexto: ergo ad minimum incipiunt conformari die tertio: ergo quod conformat eas, nimirum, anima rationalis, ad minimum tertio die debet semini inesse. Videtur enim ad minimum biduum aut triduum requiri priusquam ipsæ possint esse perfectæ. Habent enim structuram satis artificiosam, & venulas ac arteriolas per substantiam suam decurrentes, quæ non possunt momento temporis conformari. Quod conformat foetum, illud ipsum etiam conformare membranas, probō. Etenim non sunt multiplicanda entia sine necessitate: vna & eadem conformatrix, atque vna eademque anima potest omnē, quæ circa semen peragitur, præstare conformationem.

tionem: ergo vna sola & non plures sunt statuendæ. Ad quid enim plures requirerentur? Omnium partium conformatio simul ac semel, & eodem tempore fieri incipit, etiam si non omnes æque cito appareant perfectæ; ergo omnium conformatio est ab eadē causa. Nam si esset à diuersis, & si hæc ab hac conformatrice, alia ab alia fieret, necessario error, & confusio contingeret, & non possent omnia in vnam, & determinatam totius conformationem conspirare. Et quæ, & vnde esset illa alia conformatrix? vel enim esset virtus animæ, & virtus vitalis, vel non esset. Si esset; cuius animæ esset? non animæ semini præinexistentis; quia nulla ei præinexistit, vt est ostensum: non parentum, quia potentia animæ parentum non sunt separabiles ab iis, neque semini communicabiles: non alia virtus mortua & non vitalis; quia sic militarent iam contra eam argumenta supra quaestione sexta allata; & sequeretur membranarum, & arteriarum, & venularum per eas decurrentium productionem non esse vitalem; quod est absurdum: non vterus maternus; quia non tangit eas; nusquam enim membranae per se vtero adnectuntur; & vt extimam membranam tangeret, saltem non tangit ultimam; & sic non posset eam conformare. Et quid impediret quo minus illa eadē

anima, quæ totum foetum conformat pos-
 sit etiam conformare membranas? non
 earum ignobilitas; quia qui potest, quod
 plus est, potest & quod minus: non ea-
 rum excellentia; quia anima conformat
 infinitas partes illis nobiliores. Denique
 anima conformat tot alias membranas fœ-
 tui internas, quare & illas externas & con-
 format, & conformare potest. Quinimo
 facere membranas incumbit muneri, &
 officio illius formatricis, quæ foetum
 debet conformare. Primum enim quod
 formatrix illa debet facere, est; vt ob-
 ducat, & obuallet totam seminis substan-
 tiam suis membranis, & folliculis, ne à for-
 dibus yteri, & sanguine menstruo adla-
 bentibus conspurcetur eisque misceatur:
 ne substantia seminis diffluat, & dissipetur,
 & iterum ex vtero excidat: ne calor &
 spiritus semini inexistentes exhalent, &
 tenerrimus embryo, cum iam conforma-
 ri inceptus est, ab yteri duritie attera-
 tur, distorqueatur, ac destruat. Secun-
 dum quod facere debet, est, vt membra-
 nis productis ad seminis iam muniti, &
 bene tecti conformationem se conuertat.
 Ergo. Secundo, membranæ formantur ex ea-
 dem materia ex qua foetus, nempe semi-
 ne, ergo ab eadem formatrice. Tertio,
 mem.

membranæ viuunt; ergo formatæ sunt ab illa anima qua viuunt. Sequela probatur: quia sicut foetus formatur ab illa anima qua uiuit, ita & membranas formari verosimile est. Antecedens probatur: quia nutriuntur à principio interno; & per introassumptionem alimenti, sicut omnia uiuentia; & augentur proportionaliter in omnem dimensionem, & habent venulas, & arteriolas, per substantiam suam disseminatas, & determinatam quantitatem sui incrementi. Ergo. Denique viuunt omnes internæ membranæ foetus, ergo & externæ: sequela probatur; quia sunt eiusdem naturæ & substantiæ cuius internæ, & sunt comparatæ ad vsum & actionem foetus tam bene quam internæ. Ergo sunt partes eius & communium cum illo vita coniunctæ. Quarto, Vasa vmbilicalia conformantur ab eadem causa à qua foetus: ergo & membranæ. Sequela probatur. Etenim membranæ debent cum Venis vmbilicalibus apte coniungi, & vasa vmbilicalia debent vestiri ipsis, & ipsas perforare, & pertransire: illa vnio & colligantia non potest fieri à conformatricibus diuersis; quare necessario debet fieri ab vna, & eadem. Antecedens probatur. Vasa vmbilicalia sunt, quasi os, & æsophagus, & pulmo foetus, per quæ ipse debet attrahere aerem,

&

& alimentum: at anima foetus facit os & æsophagū in foetu in vsum assumendi alimenti in adulto. Ergo illa eadem facit vasa vmbilicalia in vsum alimenti assumendi in embryone. Denique vasa vmbilicalia idem sunt in foetu, quod radices in tenella planta: at radices facit anima plantæ, seu illa quæ facit reliquam plantam; ergo & vasa vmbilicalia facit anima foetus. Vltimo; vasa vmbilicalia sunt vere partes foetus; nam ingrediuntur abdomen foetus, & vniuntur arteriis, & venis eius: ergo ab eadem efficiente conformantur, à qua reliquæ partes, & à qua reliquæ venæ eius. Obiiciet aliquis: membranas non conformari ab vlla vi formatrice, sed solum generari à calore vteri, per exsiccationem externæ feminis partis, sicut generatur crusta in pane à calore furni, & pellicula in lacte à calore ignis: quod confirmatur autoritate Hippocratis lib. de natura pueri textu 3. vbisic inquit: *Et genitura inflata membranam acquirit.* Et subdit: *Circumtenditur enim quod forinsecus circa ipsam est, continuumque euadit, vipote viscosum existens: quemadmodum in pane, dum torretur, tenuis quiddam pellicula in superficie abscedit & extat: calefiens enim panis & inflatus eleuatur, qua parte vero inflatur, istic pellicula species exaratur, & consistit. genitura autem calefacta, & inflata ex toto, pellicula forinsecus circumdatur.* Quod
idem

Idem dicit Galenus 1. de semine capite 5. Aui-
cenna 9. de animal. cap. 7. & Albertus libro
9. de animal. tractatu 2. capite 1. & Haly 3.
Theoricæ capite 34. & videtur etiam dicere
Aristoteles 2. de generat. animalium cap. 4.
Verum respondeo ridiculum nimis esse cre-
dere membranas fieri à solo calore per semi-
nis torrefactionem. Primo; quia non est tan-
tus in vtero æstus, vt possit talem torrefa-
ctionem facere: cum tali enim æstu non pos-
set vitæ ac foetus generatio consistere. Secun-
do; quia sic productio membranarum nō es-
set actio vitalis, sed mere Physica, sicut est
incrustatio panis. Tertio; quia sic membrana-
rum productio non fieret ex intento naturæ,
sed solum de necessitate materiæ, quod est
falsum. Natura enim intendit specialiter pro-
ductionem illarum, tanquam necessariam, &
sine quibus conformatio seminis fieri mini-
me posset: & ideo debuit earum fabricatio-
nem committere specia'i conformatrici, &
non committere fortuitæ actioni primarum
qualitatum. Quarto; quia fabrica membra-
narum nimis est artificiosa, quam vt dici pos-
sit per solam exsiccationem, & incrustationē
à calore fieri posse. Authores autem allegati
non sic sunt intelligendi, quasi putarint à solo
calore earum productionem fieri & non ab
alia causa formatrice: sed quod ad earū con-
forma;

formationem & productionem, atque exsiccationem multum conferat vteri circumstantis calor, & seminis glutinositas. Ex crassiore enim, & magis glutinosa seminis parte à facultate conformatrice ad seminis circumferentiam protrusa, eas generari verisimile est: vti patet ex Galeno loco citato; vbi, cum dixisset pelliculam fieri sicut crusta in pane; subiungit hæc verba: *Talem intrinsecus operatur natura seminis pelliculam.* Quibus verbis indicat illam non à solo calore, sed à seminis conformatrice fieri: & Auicenna loco citato expresse negat membranas à calore fieri, sed solum eam opinionem adscribit Galeno, & Aristoteli; eoque nomine reprehendit eos, & dicit fieri à potentia conformatrice, & probat tribus rationibus. Primo: quia vterus est calidus & humidus, & sic eius actio non potest esse assatio. Secundo: quia si vterus per suum calorem circa semen produceret tales pelliculas, etiam stomachus & hepar, quæ non minori calore prædita sunt, circa chylum, & sanguinem, quos in se generant, tales quoque producere deberent. Tertio, inquit, quia sic sequeretur causam conformatricem esse externam, quod est absurdum. Quæ eadem ab Auicenna mutatus dicit Albertus 9. de animalibus tractatu 2. capite 2. adiungens, stultum esse hoc dicere.

dicere omninoque esse asserendum; omnium quæ circa foetum sunt operum, effectricem esse facultatem conformatricem. Quinto. Animam esse in semine cum membranæ generantur probatur autoritate Hippocratis libro de natura pueri, vbi ait in hæc verba: *Genitura quidem in utroque suis seorsim existens pelliculas induit, & vinificatur*: quibus verbis manifeste videtur indicare, tum semen viuificari, cum membranæ incipiunt produci. Cæterum membranas esse conformatas die quinto, vel die sexto, quod fuit assumptum, probatur experientia & autoritate: quinimo illis probatur non solum die sexto, sed & quinto & quarto esse conformatas: quo casu sequeretur, non solum tertio sed forte & secundo à conceptione die inceptas esse conformari; eoque tempore iam animam semini fuisse infusam. Diocles Carystius, & Straton Peripateticus apud Macrobiū libro 1. in somnium Scipionis capite 6. dicunt prima hebdomade semen folliculo includi. Hippocrates libro de natura pueri, agens de genitura quæ Psaltriæ sexto à conceptione die exciderat, dicit illam fuisse pellicula obductam. Alio loco habet hæc verba. *Genitura postquam permixta est, & retenta fuerit, quocumque die, & hora excernatur, pellicula quasi*

quasi crusta perpetuo tecta cernitur. Galenus l. de semine capite 4. de tēpore generationis earū sic inquit: Membrana siquidem apparet, quæ sē ipsum statim ubi primum conceptus est, siue paucorum, siue multorum sit dierum, undequaque circumdata continet. Sæpenumero enim mulieribus post tres aut quatuor à principio dies semen ipsum membrana circumuolutum excidere consuevit. Et capite 10. eiusdem libri, postquam sermonem habuisset de tribus foetum inuoluentibus membranis sic inquit: Nullaque alia præter has est membrana, quæ in primis statim diebus necessario generetur: neque enim ad omnes procreandas seminis substantia à principio satis fuisset. Et ibidem cap. 14. disputans quæ membrana primo generetur, dicit agninam à prima mox conceptione fieri; reliquarum nullam in primis diebus necessariam habere generationem. Nullus modernorum Anatomicorum est, qui nō fateatur sexto vel septimo die esse absolutas; memini me legisse aliquem, sed nominis non recordor, qui scribat se uidisse genituram quarto à conceptione die elapsam, & fuisse membrana contactam.

Secundo principaliter probatur conclusio. Ad hoc, ut anima introducatur, non est opus alia actione, quam ut semina in utero virtute ac calore eius misceantur, fermententur, & actuantur. Eo facto, in medio eorum, in mi-

animam

nimam particulam à Deo Opt. Max. introdu-
citur seu potius increatur anima rationalis.
Ad talem mixtionem, fermentationem, &
actuationem non est opus longa mora tem-
poris; sed videtur ad summum tridui suffice-
re. Natura enim ne momento quidem est
otiosa; sed mox à concepto semine incipit
operari in illud; ergo illo tempore poterit,
imo debet anima rationalis introduci. Cō-
firmatur. Cibus & panis, qui tam multas per-
transeunt coctiones & generationes, possunt
bidui, vel tridui spacio & longe citius transi-
re in substantiam corporis nostri, & anima-
ri, ergo & semen. In cauis vlceribus vna nocte
sæpe caro generatur, & sanguis ad ipsum
fluens animatur. Ergo. Confirmatur secundo:
semini in testibus esistenti sunt inductæ vl-
timæ ad animæ introductionem dispositio-
nes: ergo non est opus vltiore magna eius
in vtero alteratione, aut elaboratione; sed
quam citissime poterit animari. Antecedens
infra probabitur; pro nunc ostenditur exem-
plo feminum plantalium, quibus sic vltimæ
dispositiones sunt impressæ, vt sæpe sponte
sua in tabularis valeant germinare.

Obiiciet aliquis: præfatæ conclusioni ad-
uersantur sacræ literæ, ac sanctorum Patrum
authoritas, ac sacri Canones: ergo est fal-
sa. Sequela est certa. Antecedens proba-

O tur.

tur. Exodi 21. iuxta interpretationem septuaginta habentur hæc verba: Εὰν δι μακροῦ διό ἄνδρες, καὶ παλάσσοι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξουκονομήσας, ἐκείνηται ζημιωθείσῃ, καὶ ὁ ἰδὼν ἐπιβάλη ὁ ἀνὴρ τῆς γυναῖκος, καὶ δώσῃ μὲν ἀξιώματα· ἰὰν δὲ ἐξουκονομήσας ᾖ, δώσῃ ψυχὴν αὐτῇ ψυχῇ, ὁφθαλμοὶ αὐτῇ ὁφθαλμοῖ, ὀδοὶ αὐτῇ ὀδοῖ, χεῖρες αὐτῇ χεῖρες, πόδια αὐτῇ ποδῶ· &c.

Quæ Latine sic sonant. Si autem pugnaverint duoviri, & percusserint mulierem in ventre habentem, & egressus fuerit infans eius non figuratus, multa mulctabitur, secundum quod imposuerit vir mulieris, & dabit cum postulatione. Si verò figuratus erat, dabit animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede. Hisce enim verbis indicat scriptura; tunc solum foetum vivere animâ rationali, cum est perfecte organizatus. Minime vero; cum non est organizatus: ideo enim iudicat debere percussorem dare animam pro anima cum foetus est organizatus, quia tum foetus est animatus, & percussor tum perdidit animam eius: & debere solum dare mulctam cum non est organizatus; quia tunc non est animatus, & non perdidit animam eius. Denique in Genesi habetur Deum fecisse Adamum de limo terræ, & in eum iam factum & organizatum inspirasse spiraculum vitæ; si non inspiravit nisi in iam factum, & organizatum, ergo anima non est inspirabilis nisi

nisi in corpus organizatum. Quem locum explicans D. Augustinus libro 1. quæstionum veteris & noui testamenti capite 23. vt habetur c. *Moyfes* 32. q. 2. dicit animam non posse esse, priusquam lineamenta corporis sint facta, nec prius habitatorem posse introduci, quam habitatio sit facta. Et in Enchiridio ad Laurentium dicit informes foetus non esse resurrecturos, eo quod non sint animati. Porro & D. Hieronymus ad Algasiam quæstione 4. vt est in canone sequente, *Sicuti*; dicit semina paulatim conformari in vtero, & tamdiu non reputari hominem, donec elementa confecta suas imagines membraque suscipiant. Et *L. Si quis §. qui abortionis ff. de pænis* habetur; quod si quis dederit poculum amatorum aut abortiuum & mater vel foetus iam homo existens pereat, cum summo supplicio esse afficiendum: quibus verbis hoc saltem colligi posse videtur, non omni tempore esse hominē; sed aliquod tempus longū intercedere quo adhuc non sit homo, sed homo fiat, quo qui eū perdiderit homicidij reus nō sit. Porro & Lactantius libro de opificio Dei capite 7. dicit non statim post conceptū animam in foetum insinuari, sed protinus tum inquit, *Cum factum in vtero necessitas diuina formarit.* Quod cap. 12. circa idē quadagesimū esse asserit. Adeo vt Conimbricenses 2. de anima, q. 14.

articulo 1. audeant asserere opinionem dicentium animam citissime, & ante organizationem infundi, falsam ac erroneam esse.

Aduersari etiam videntur nonnulla Hippocratis, & Galeni loca. Etenim Hippocrates libro de natura pueri consuluit psaltrias iam sextum diem grauidæ, vt saltando semen coitu receptum excuteret, quod non videtur facturum fuisse, si talem sex dierum conceptum anima rationali præditum esse iudicasset. Nam qui in suo iureiurando iurauit se nunquam abortiuum esse exhibiturum, equidem religioni quoque habuisset foetus iam animati deperditionem infami mulieri suadere. Galenus libro de foetus formatione capite 3. & 1. de semine capite 9. secutus Aristotelem, docet in semen primo animam vegetatiuam, deinde sensitiuam, tandem rationalem induci: ex quo manifeste colligi potest eum voluisse rationalem, non statim post conceptionem, sed sero introduci. Aristoteles porro cum illam successionem animarum in semen 2. de generatione animalium capite 3. aliisque locis aperte tradiderit, eiusdem quoque opinionis fuisse censendus est. Præterquam quod aliud quoque opinionis eius argumentum desumi possit, ex 7. Politicorum capite 18. vbi dicit in repub. licere sine iniquitate *ἀμβλῆσαι*, id est foetus deperditionem *institi-*

instituere, quamdiu foetus sensu, ac vita præditus non fuerit. Ex illo enim loco colligi videtur opinionem eius esse, aliquo longo spatio foetum sine vita esse, quo durante *αμβλωτός* institui possit. Nam si secundo, vel tertio die cum animari ac viuere credidisset, utique nullo ynquam tempore *αμβλωτός* licitam esse dixisset, sed absolute eam vetuisset, cum dicat nefas esse foetum perdere, cum iam sensu ac vita præditus est.

Verum respondeo : & primum ad locum sacrae scripturae Exodi 21, dico textum Græcum, qui est ex translatione septuaginta Interpretum, ita quidem habere : sed Latinum non. Teneri vero nos ad credendum textui Latino, qui authenticus est & ab Ecclesia approbatus, & nobis ad legendum propositus, & non textui Græco, qui aliquando habet errores. Textus autem Latinus longe aliter habet, & nullam organizationis perfectæ aut imperfectæ facit mentionem. Verba eius sunt hæc : *Si duo viri rixati fuerint, & unus percusserit mulierem pregnantem & abortum fecerit, sed ipsa vixerit, subiacebit damno, quantum maritus mulieris expetiverit, &c. Si autem mors eius fuerit subsequuta, dabit animam pro anima, &c. Quæ verba nullam mortis foetus, sed solum matris faciunt mentionem. Cui consentit & translatio Sanctis Pagnini ex Hebraico, ut est in editio-*

ne bibliorum Keerbergianorum anni 1616, qui sic habet. *Et si rixati fuerint viri, & percusserint mulierem pregnantem, & egressi fuerint nati eius, & non fuerit mors; puniendo punietur quemadmodum imposuerit ei maritus mulieris, & dabit ut statuerint iudices. Et si mors fuerit, dabit animam pro anima.* Ex quibus verbis colligi non potest de cuius morte sermo sit, mulieris an foetus; & ut de foetu esset intelligenda, nulla tamen conformationis eius mentio fit. Nihilominus tamen, quia textus Græcus in Ecclesia magnæ saltem est auctoritatis; ideo etiam ad eum respondeo, & dico eum conclusiōni nostræ non refragari. Etenim non vult ibi scriptura dicere foetum, qui adhuc est informis, & necdum organizatus, non esse animatum; sed solum qui adhuc neque sensum neque motum habet, non esse adhuc hominem perfectum, sed solum imperfectum; & ideo qui deperditionem, aut interemptionem illius causauerit, non esse castigandum morte, ac si perfectum hominem interemisset; sed solum graui aliqua multa mulctandum. Contra, qui perfectum iam hominem interemerit, & iam perfectum, ut sensum & motum habeat, qualis est, qui iam perfecte est organizatus, morte esse mulctandum. Ad locū ex Genesi alligatum respondeo cum nihil probare. Non enim sequitur; Deus tunc in
mundi

mundi exordio infudit animam in Adamum iam organizatum; ergo nunc etiam semper infundit in semen organizatum; quia Deus in prima mûdi creatione non produxit res, sicut nunc producit: tunc produxit hominem in instanti perfectum; nunc paulatim novem mensum spacio perficiendum: tunc produxit arbores perfectas, nunc ex semine generandas. Si argumentum teneret, & si necessarium esset, nunc eodem plane tempore animam infundi quo tunc fuit infusa; sequeretur quod nunc quoque non deberet infundi nisi quâdo homo in illa perfectione esset constitutus, in qua fuit Adamus, quando ei anima à Deo fuit inspirata. Hisce consentit D. Augustinus super Exodum, explicâs præallegatum locum 21. Exodj; ubi dicit solere agitari quæstionē, vtrum semen, quod formatum non est, non sit animatum, & vtrum expulisse foetum informē non sit homicidium; & dicit, quia corpus, quamdiu est ruditer organizatū, tādū quoque non est nisi ruditer animatū; ideo legē statuisse talē abortus expulsionē nō esse habēdam pro homicidio: eo quod, & si quidē possit realiter esse animatus, tamē tā ruditer sit animatus, vt adhuc sēsū nō habeat, nec pro homine perfecto possit haberi, quia non prius cēsetur foetus esse homo perfectus, quā sensum motūq; habeat. Et ita nō asserit D. Augustinus anima

tum primum infundi cum corpus est perfectè organizatum, sed relinquit sub dubio, & dicit quæstionem de introductione animæ non esse temere præcipitandam, vel de ea aliquid statuendum. In Enchiridiæ autem ad Laurentium videtur quidem dicere quod in argumento est allegatum: tamen nihil resoluit, & sub dubio relinquit, & declarat sciri non posse quando anima infundatur. Verba eius sunt hæc: *Ac per hoc scrupulosissime quidem inter doctissimos queri, ac disputari potest; quod utrum ab homine inueniri possit ignoro: quando incipiat homo in vtero vivere: utrum sit quadam vita, & occulta, qua nondum motibus viuentis appareat.* Quibus conforme & hoc est, quod D. Hieronymus libro 2. Apologiæ aduersus Ruffinū agens de animæ productione, dubitantem an sit ex traduce, an à prima mundi creatione corpori præfuerit, an vete quotidie à Deo creetur, & in corpus præorganizatum infundatur; nihil resoluit, sed rem sub dubio relinquit. Ex quibus omnibus manifestum est nihil in hac materia esse definitum; & nullum à Sanctis Patribus contra positam conclusionem desumi posse argumentum, sed licere vnicuique super ea adhuc pro ingenio philosophari. Patet etiam nimis temere, atque inconsiderate loqui Comimbresenses, quando positam in conclusione doctrinam, tam falsis

ac

ac friuolis ducti argumentis, & tam dubia Patrum moti autoritate erroris audent insimulare.

Ad allegatas Hippocratis, Galeni, & Aristotelis autoritates; respondeo: eorum doctrinam circa hanc rem esse dubiam & obscuram, verbaque talia, vt in omnem opinionem trahi possint. Proinde ab eorum autoritate non posse quoque validum contra conclusionem depromi argumentum. Etenim Galenus, etsi variis locis conformationem virtutis seminis adscribat, plurimis tamen de ea dubitat; & quæ qualisque sit, fatetur se ignorare. Et quamuis multis dubitet an anima suum corpus conformet, multis tamen è cōtra, vt capite 5. & 6. libri de foetus formatione sic de eo loquitur, vt in partem aientem videatur inclinare: vti supra in probatione conclusionis octauæ, vbi eius loca in mediū sunt allegata, est ostensum. In re tam dubia, & tam difficili, & de qua omnes ambigunt, non est multum autoritati tribuendum. Etenim alius hoc, alius aliud dicit. Audiamus nonnullorū opiniones. Soranus Ephesius antiquus Medicus in sua Isagoge capite 17, dicit animam rationalem primum infundi tertio mense. Auicenna libro 16. de animal. capite 1. *Quando, inquit, cor & cerebrum in fœtu reperiuntur, tunc coniungitur cū eo anima rationalis.* Auerrhoes in

libris de anima, tum primum afferit animam rationalem infundi, quando pueri patrem & matrem possunt appellare. Occamus 2. de generatione animalium capite 3. & Fernelius libro 7. de procreatione hominis capite 13. tum primum afferunt animam rationalem infundi, cum foetus non ruditer, vt alij putant, sed perfecte iam est conformatus: quod putant demum esse tertio vel quarto mense. Ferdinandus Mena Regius Medicus commēto super caput 14. libri Hippocratis de septimestri partu, afferit eam die septimo infundi: cui videntur consentire verba Hippocratis libro de carnibus, quæ sic habent. *Porro vita hominis septem dierum est. primum enim postquam genitura in utero peruenit in septem diebus habet, quacumque corpus habere debet.* Et etiam quæ habet Plinius lib. 10. c. 63. quæ sic sonant. *Et mulier septimodie concipere facile creditur.* Quæ non de tempore, quo mulier post partum iterum concipere possit, vt aliqui putant, sed de tempore animationis sunt intelligenda. Nonnulli Theologi ac iurisperiti tenent animam rationalem masculis infudi die quadragesimo; foemellis die octogesimo: & colligunt ex eo quod Moyse, legem tulerit 12. Leuitici, vt mulier quæ marem peperisset, purificaretur in quadraginta diebus; quæ vero foemellam in octoginta: putant enim hoc Moysem fecisse

ex

ex eo, quod masculis die quadragesimo, foemellis vero non nisi octogésimo anima rationalis infunditur. Quod videntur sequi Zoares tomo 2. in 3. partem disputat. 10. sectione 2. Maldonatus in caput 2. Lucæ, & Tolletus ibidem annotat. 24. & nonnulli alij. Plerique omnes Medici ac Philosophi tenent eam infundi masculis die trigesimo, foemellis quadragesimo secundo. Ita Henricus de Gandauo quodlibeto 15, quæstione 13. Laurentius libro 8. quæstione 18. Peramatus libro de hominis procreatione capite 3. Mercatus libro 1. parte 5. classe 1. quæstione 140.

Atque hæc sufficiunt pro veritate huius conclusionis. Restat modo examinare, quod supra fuit promissum, qualis potentia sit generatiua, & an conformatrix sit generatiua, ac species eius, necne. Esse enim, fuit assumptum in argumento quarto allato in principio quæstionis septimæ contra conclusionem octauam; ad probandum, conformatricem non esse in anima foetus, quod in conclusione erat positum: ex eo, quod ipsa sit species generatiuæ, quam constat non esse in foetu, sed in generante. Fuit autem ibi in responsione ad argumentum negatum, formatricem esse generatiuam, seu speciem eius; Verum non fuit probatum, neque opposi-

oppositum sufficienter refutatum, eo quod illud ibi agitare nimis longum fuisset, & ordinem quæstionum ac conclusionum nimis turbasset, & obscurasset. Quapropter ut hic probetur, & examinetur, omnino est necessum. Nisi enim ita fiat & nisi ostendatur formatricem non esse generatricem vel speciem eius, sed esse potentiam à generatiua diuersam; maneret argumentum ibi allatum in vigore, & non solum veritas conclusionis ibi positæ; sed & reliquarum omnium subsequentium, ex illa, tanquam fundamento dependentium, labefactaretur, ac destrueretur. Sit ergo:

QVÆSTIO IX.

An potentia Conformatrix sit generatiua, seu species eius.

Videtur quod sic. Primo autoritate. Etenim Galenus 1. de facultatibus naturalibus capite 5. agens de potentiis animæ vegetatiuæ, dicit generatricem constare ex formatrice & alteratrice his verbis: *Verum generatio simplex quadam actio naturæ non est, sed ex alteratione formationeque composita. ut enim os fiat, item nervus, vena, & reliquarum qualibet, altera-*

teratam oportet esse, unde animal fit, substantiam.
ut vero convenientem figuram & posituram & ca-
uitates quasdam, & vel enata, vel adnata, aliaque
id genus habeat, effingi eam oportet, qua alteratur,
materiam. Et capite 6. dicit, naturā, ut partes
crearet, usam generatrice, alteratriceque po-
tentia; ubi manifestum est ipsum per genera-
tricem potentiam intelligere conformatricē.
Idem docet Auicenna Fen 1. primi, doctrina
6. capite 2. his verbis: *Generatiua virtutis*
dua sunt species: una qua in masculis & feminis
sperma generat; altera est qua diuidit virtutes qua
sunt in spermate: & permiscet eam temperando se-
cundum quod unicuique conuenit membro, dās ner-
uo complexionem propriam, & ossi complexionem
propriam. Hoc tamen totum prouenit de spermate
similium partium, & similis permixtionis. & hanc
quidem virtutem vocant Medici, virtutem immu-
tatiuam primam. Virtus vero conformatiua impi-
mens est illa, ex qua precepto sui creatoris proce-
dit membrorum lineatio, & figuratio. Et libro de
anima parte 2. capite 1. habet hæc verba:
Generatiua habet duas actiones, quarum una est
creare corpus, & figurare, & formare: altera est at-
tribuire partibus eius in permutatione secūda for-
mas earum, id est virtutes, dimensiones; & nume-
ros, & figuras, & asperitatem, & leuitatem, & his
adherentia, cui inserviunt nutritiua, & auctiua,
quæ cum auctum habet quasi ad perfectionem corpus,
resurgit

resurgit generatiua, & generat sperma, & semen in quo quiescit virtus eiusdem generis procreandi, ut conseruet species. Eandem doctrinam docent omnes Medici, Ferneliuſ, Peramatuſ, Chriſtophoruſ à Veiga, Valleſiuſ, Zegarra, Mercatuſ, Carreriuſ, Ioubertuſ, & alij infiniti.

Probatuſ ſecundo ratione. Officiuſ generatiuæ eſt generare ſibi ſimile: ſimile generatur ex ſemine per ipſiuſ conformatiōnem, & immutatiōnem: ergo officiū generatiuæ eſt ipſum conformare & immutare; & conſequenter conformatio, & immutatio ſunt actioneſ eiꝯ. Si illæ ſunt actioneſ eiꝯ, ergo in quantum conformat, merito vocatur conformatrix: & in quantum immutat parteſ ſeminis ad naturam oſſis, carnis, &c. merito vocatur immutatrix. Ergo conformatrix & immutatrix ſunt generatiua ac ſpecies eiꝯ.

Tertio: conformatio & immutatio ſunt ipſa generatio: ergo conformatrix & immutatrix ſunt ipſa generatrix. Sequela eſt bona. Antecedens probatur. Aliqua iſtarum trium eſt generatio; vel ſcilicet ſeminis productio, vel eiꝯ emiſſio in vterum, vel eiꝯ in vtero immutatio, & conformatio: non eſt ſeminis productio. nam ſeminis productio, nihil eſt aliud quam concoctio; quæ à ge-
nera-

neratione est diuersa. Non seminis emissio; quia illa non est nisi motus localis. generatio autem non est motus localis, neque motus ad vbi, sed motus ad substantiam: ergo est ipsa conformatio, & immutatio. Confirmatur. Non prius dicitur foetus generari, quam semen iam incipiat in vtero conformari: nam si aliquot post conceptionem diebus effluat, & nulla in ipso appareant signa conformationis, nulla dicitur incepta fuisse generatio: at si exeat cum notis conformationis, dicitur generatio incepta: ergo conformatio est generatio, & consequenter, vt dictum est, conformatrix est generatrix.

Quarto. Productio vltimarum dispositionum in semine, est hominis generatio: essentiam enim animæ rationalis, vt dictum est, potentia generatrix non attingit. Sed organizatio, & immutatio sunt vltimæ dispositiones ad animam; ergo sunt ipsa generatio: generatiua potentia facit generationem: ergo facit conformationem, & immutationem: & consequenter generatrix est conformatrix ac è contra.

Quinto, si conformatrix non sit generatiua, qualis potentia est? absque dubio debet contineri sub vegetatiua ac esse species eius. At vegetatiuæ species non sunt nisi tres, generatiua, nutrix, & auctrix; non est

224 DE FORMATRICE FOETVS
est nutritrix, non auctrix: ergo generatrix.

CONCLUSIO duodecima. Conformatrix & immutatrix non sunt potentia generatiua, nec species eius.

Probatur primo. Conformatrix, & immutatrix sunt in semine, vt conclusione tertia est probatum: potentia generatiua non est in semine, sed in corpore, & testibus parentum; ergo conformatrix, & immutatrix non sunt generatiua. Hic ab aduersariis alterum est respondendum: vel generatiuam, quæ est in testibus, etiam esse in semine, eique esse communicatam; proindeque vitalem illam potentiam generatiuam, quæ est in testibus, quæque est potentia animæ parentum, realiter etiam esse in semine: vel non esse quidem illam in semine, sed aliquam aliam virtutem impressam ab illa generatiua primaria, vicariam illius: quæ ea ratione possit aliquo modo vocari generatiua, quod illius primariæ vices gerat, in eiusque virtute, & tanquam eius instrumentum operetur. Primum dici non potest: quia potentia non migrat de subiecto in subiectum, nec ab anima est separabilis, nec ulli alteri corpori communicabilis. Secundum non magis: quia si hoc diceretur; sequeretur duo; & quod vera generatiua non esset alia quam spermatifica, & sic haberem intentum; hoc enim infra sum probaturus: & quod
illa

illa generatiua, quam dicunt esse in femine, non esset vera generatiua, nec potentia vitalis, nec illa eadem generatiua, quæ est in parentibus, sed solum vicaria, & ancilla eius, & nomine tenus solummodo generatiua: imo specie, & essentialiter ab illa diuersa. Et consequenter (cum secundum ipsos illa sit conformatrix) quod conformatrix non esset generatiua; quod est positum in quæstione, & in conclusione assertum.

Secundo. Potentia, quæ potest dici conformatrix vel immutatrix, debet esse illa quæ facit conformationem & immutationem: at generatiua parentum, quæ est vera generatiua, non facit conformationem & immutationem; neque per se, neque per aliud: ergo non est conformatrix vel immutatrix. Minor probatur: non per se; quia hoc est probatum conclusione quinta; est enim absens: non per aliud seu per virtutem semini impressam; quia hoc etiam est probatum conclusione septima. Ergo nulla ratione.

Tertio. In nobis est quædam conformatrix, & immutatrix; nam in nobis est quædam virtus, quæ adhuc aliquas partes postmodum conformat, vt dentes sophronisteras, &c. & est etiam quædam virtus, quæ alimentum in os & carnem commutat. Illæ absque dubio sunt eadem virtutes, quæ primam seminis

fecerunt conformationem, & primam eius in os, carnem, &c. mutationem: illæ non sunt generatiua; quia generatiua est in parentibus, & non in nobis. Ergo conformatrix & immutatrix non sunt generatiua.

Quarto. Potentia generatiua est in testibus: at illa potentia quæ est in testibus non facit aliud quam producere semen, & non conformat vel immutat; id est ad substantiam ossis, carnis, &c. non conuertit: ergo generatiua non est conformatrix vel immutatrix. Confirmatur: potentia non subiectatur nisi in illis partibus, ac in illis organis, in quibus est apta operari; conformatrix, & immutatrix non sunt aptæ operari, id est conformare, & immutare in testibus: ergo non subiectantur in illis; & consequenter ergo non sunt generatiua; quia generatiua est in iis.

Quinto. Potentia residens in testibus producit semen, vt est manifestum; ergo non potest facere conformationem vel immutationem. Sequela probatur; quia facere semen, & semen conformare, ac ad naturam ossis, carnis, nerui conuertere, sunt actiones toto genere distinctæ; at actiones toto genere distinctæ, non possunt ab vtra, & eadem potentia proficisci. Ergo, quæ residet in testibus non est conformatrix vel immutatrix. Illa tamen est generatiua: ergo conformatrix

trix & immutatrix non sunt generatiua.

Ad argumenta in contrarium respondeo. Ad authoritates Galeni & Auicennæ dico eos loqui consentanee suis fundamentis : verum doctrinam esse falsam. Error autem ex eo procedit ; quod veram causam conformatricem non cognouerint : & conformationem quam debebant adscribere animæ introductæ, seu animæ foetus, adscripserint animæ generantis. Etenim posito quod conformatio esset actio generantis, necessum esset dicere ; conformatricem esse generatiuam ; vel si non esset realiter generatiua, saltem aliquo modo posse appellari talem : eo quod esset virtus vicaria generatiuæ, à generatiua producta, & instrumentum eius, agens in virtute eius. At hoc est falsum : falsum enim est conformationem esse actionem generantis ; quare & omnia reliqua falsa sunt, quæ exinde sequuntur.

Ad secundum respondeo. Generationem non fieri per seminis conformationem, aut immutationem : illæ enim sunt actiones generatione posteriores, vt sæpe dictum est, sed solum per seminis productionem, & vltimarum in eo dispositionum ad animæ receptionem necessariarum, introductionem, atque ad locū conueniētem applicationem.

Ad tertium, nego antecedens. Etenim, vt iā

P 2 dictum

dictum est, conformatio & immutatio non sunt ipsa generatio, sed seminis productio. Ad confirmationem dico: ex eo quod tunc colligatur, & dicatur esse facta generatio, quando apparet conformatio; non sequitur conformationem esse generationem; sed solum esse signū factæ generationis. Ideo enim colligitur esse facta generatio, quia conformatio est effectus generationis seu animæ introductæ, & actio generatione posterior. ex effectu enim tanquam ex signo cognoscitur causa, & ex actione posteriore cognoscitur prior. Quamdiu non apparet conformatio, sciri non potest an animā sit introducta; & an generatio sit facta necne: quia animæ introductio non potest alio signo cognosci quam sua operatione: prima autem eius operatio, est conformatio; & ideo quando illa apparet, colligitur certo esse introducta: alias non.

Ad quartum, nego minorem. Conformatio enim, ut iam dictum est, non est dispositio ad animæ introductionem, sed operatio, & effectus introductæ.

Ad quintum, respondeo esse nutritivam: pro quo sit.

CONCLUSIO decimatertia. Potentia generatiua non est alia quam spermatica.

Potentiam spermaticam pertinere ad generationem.

neratiuam, & includi sub illa, & munus generatiuæ etiam esse producere semen, docet Aristoteles 2. de generatione capite 1. his verbis : *At vero semen prius fiat oportet, idque officium generantis est.* Et Auicenna Fen 1. primi doctrina 6. capite 2. his verbis : *Generatiua virtutis dua sunt species, una qua in masculis & feminis sperma generat : altera qua diuidit virtutes qua sunt in spermate, &c.* Quod idem afferunt Gandauensis 2. de anima questione 13. Gentilis ad locum Auicennæ citatum ; Carre-rius, Mercatus, & nonnulli alij. Verum in eo errant omnes, quod generatiuam faciât multiplicem, & vltra hoc quod dicant esse spermatificam etiam dicant esse conformatricem, & immutatricem ; quod est falsum, & cuius contrarium iam ostendi. Porro esse spermatificam, præterquam quod sequatur ex conclusione præcedente, sic specialiter adhuc probō.

Primo. Potentia generatiua, est potentia animæ generantis, & est in generante : sed in generante nulla inuenitur potentia, quæ possit dici esse generatiua, quam spermatifica ; & nulla reperitur esse actio, quæ possit dici esse generatio, quam illa qua producitur sperma ; ergo illa est generatiua.

Secundo. Potentia generatiua vel est conformatrix, & immutatrix, vel est spermatifica,

conclusionē præcedente probatum est, neque esse conformatricem neque immutatricem: ergo est spermatifica.

Tertio. Producere animam in semine est generare. producere essentialiter animam, vel producere ipsam animæ substantiam, non est in potestate hominis; quia illa producitur à Deo, ut dictum est: ergo producere animam dispositiue, id est producere in semine omnes dispositiones ad animæ introductionem à Deo faciendam necessarias, est generare: aliter enim, & alias homo generare non potest. At producere semen; est producere in semine omnes dispositiones necessarias: quando enim producitur semen, producuntur pariter in eo omnes dispositiones ad animæ introductionem necessariae: ergo productio seminis est ipsa generatio; & consequenter ergo productiua seminis, seu spermatifica est generatiua. Quod productione seminis producantur omnes dispositiones necessariae ad animam probo. Quia ante animæ introductionem nullæ aliæ producuntur, quam quæ in testibus sunt productæ; & præter illas nullæ aliæ sunt necessariae. Ergo. Etenim cōformatio & immutatio non sunt dispositiones ad animam, ut dictum est, sed actiones ab anima, & actiones anima producta posteriores. Quænam ergo aliæ dispositiones
requi-

requiruntur? Vel vbi, & quo loco producuntur? Dices in vtero mulieris adhuc alias produci. Verum falsum est: & vt esset verum; saltem per hoc non probaretur virtutem generatiuam, esse conformatricem vel seminis immutatricem, quod est in quæstione; sed solum generatiuam esse in vtero: quod cōclusionē secunda ostensum quoque est esse falsum: & nullam esse in mare, sed solum in foemina, vel saltem præcipuam esse in foemina, quod facile concedo & nihil habet absurdum. Quia illa potentia, quæ vltimas, ac nobilissimas produceret dispositiones, esset maxime generatiua, ac aliarum nobilissima. Quod autē vterus nullā vltioriē producat in semine dispositionē, præter illas quæ in testibus sunt productæ; probō: primo; semini producto in arbore nulla alia imprimitur dispositio quā quæ in arbore, ac seminis generatione fuit producta; ergo neque semini animalium imprimitur alia quā quæ in testibus fuit producta. Sequela est bona. Antecedens probatur: nam à quo produceretur? Si ab aliquo produceretur, deberet produci à terra: at nō producitur ab illa; quia sæpe semina germinant extra terram; & cum infinitæ herbæ diuersæ speciei crescant in terra; deberet terra singulis proprias, ac diuersas, & specie differētes imprimere dispositiones, quod est impossibile.

Ergo. Secundo : quia ouo, quod est proportionale semini, nulla alia imprimitur dispositio, quam illa, quæ in prima oui productione fuit impressa. Nam à quo imprimeretur : si ab aliquo ; vtique ab aue incubante : at ab illa non imprimitur ; quia oua sæpe viuificantur in fimeris, & in furno, vt tradunt Aristoteles, Scaliger, & nonnulli alij. Denique ; quia sæpe eis incubat auis alterius speciei, quæ non potest imprimere dispositionem ad productionem speciei diuersæ. Tertio : quia auis incubans est extra ouum ; talis autem nullam ei amplius potest imprimere dispositionem, præter illam quam ex ante habuit.

Quarto, semen insectorum & ranarum & alia, cum aqua imprudenter potata aliquando in stomacho animantur, & viuificantur. Talibus à stomacho nulla vltior imprimitur ad sensitiuam animam dispositio. Ergo. Etenim stomachus non habet potestatem imprimendi eam, sed solum calore suo actuat : quæ actuationem non esse ipsam generationem ex eo patet, quod alioquin stomachus esset efficiens generationis eorum ; quod est falsum. Non enim stomachus est generans eorum, sed rana quæ semen produxit, ac in fossam emisit. Eadem ratio est de semine humano. Nulla enim excogitari potest propter quam ei magis debeant nouæ aliqua alicubi dispositiones

tiones introduci, quam semini tum plantarū, tum auium. Ergo. Obiicies; si nullæ nouæ dispositiones introducerētur, semine in testibus genito iam esset facta generatio: at hoc est falsum. Ergo. Nam si hoc esset verum, Religiosi, castæ virgines, cum iam semen in testibus produxissent, generassent, & quoties nouum semen in se producerent, toties de nouo generarent. Hoc dicere ridiculum videtur & absurdum. Ergo. Verum respondeo: ad hoc, vt facta esse dicatur generatio, non sufficit semen esse productum, & productas esse in eo dispositiones omnes ad animæ introductionem necessarias; sed necessum est insuper fieri seminum actuationem: ac latentes in eo dispositiones, seu dispositiones solummodo adhuc solum existentes in potentia, fieri actu. Mox autem vt sunt factæ actu, anima introducitur, vel in brutis è potentia materiæ educitur, ac tum est facta generatio. Ad hoc autem vt fiant actu, seu ad actuationem plura requiruntur. Requiritur enim vt sint in vtero: in solo enim vtero est illa virtus & proprietas semina actuandi: requiritur etiam, vt semina vtriusque sexus misceantur. non possunt enim actuari nisi sint commixta, necessum enim est vt per mixtionem dispositiones, quæ sunt in duobus seminibus, misceantur, & ex duabus fiat vna; alioquin nulla

diuersitatis sexuum in animalibus necessitas foret, Non possunt autem semina in utero vniri, & misceri, nisi per coitum; & ita actuatio includit coitum: & consequenter generatio quoque includit & coitū & omnia ista. Interim tamen eorum nullum est essentialiter generatio: nam neque coitus, neque seminum emissio, aut attractio, neque eorum etiam permixtio sunt generatio: quia illa non dicunt, nisi motum localem eius; qui non est generatio: neque seminis quoque actuatio; quia illa solummodo sese habet per modum causæ adiuuantis, & sine qua non: sed solummodo ipsa seminis productio, & quæ ei includitur, quæque tum fit, cum semen producitur, omnium vltimarum necessariorum ad animæ introductionem dispositionum in ipsum impressio est ipsa vera & essentialis generatio. Hoc est manifestum in seminibus tum plantarum, tum auium, quæ ouo includuntur. Etenim seminis ex arbore in terram casus, vel eius ab homine facta plantatio, vel gallinæ ad ouum excubandum ambulatio, ac sessio super eo, quæ respondent coitui hominum; non sunt ipsa generatio; sed sunt solummodo approximatio ad locum vbi debet actuari: nec ipsa seminis in terra existentis,

aut

aut oui à gallina incubante actuatione est ipsa generatio ; sed ista omnia solum habent rationem causæ sine qua non , & causæ adiuvantis ; sine quibus generatio fieri non potest. Porro actuatione facta confestim anima introducitur & tum est absoluta generatio. Et ita arbor quando produxit semen, & finit illud cadere in terram ; iam generavit ; nec aliter generat , quam producendo illud. Et pater, quando semen produxit , & illud utero approximavit ; iam generavit : neque aliud in generatione facit , neque aliud ad generationem confert. Nam eo facto potest mori vel abesse, & tamen generatio sequetur, & ipse vere generaverit. Itaque si tum generavit, & si tum est facta generatio , & ipsa approximatio non sit generatio ; ergo ipsa seminis productio est generatio. Ideo vero non dicuntur Religiosi & Virgines generasse, etiamsi semen in se genuerint, quia generatio includit actuationem, & tum solum est perfecta, & absoluta, cum actuatione est facta : actuatione autem præsupponit coitum, quem castæ Virgines, & Religiosi non commiserunt.

Verum contra conclusionem possunt obijci hæc argumenta.

Primo. Facultas spermatica , est prior semine ; quia est efficiens eius : poten-

potentia generatiua non est prior semine, sed supponit ipsum, tanquam materiam, ex qua ipsa debet generationem facere. Ergo spermatifica non est generatiua.

Secundo. Si spermatifica esset generatiua; etiam lactifica, chylifica, sanguifica, essent generatiua: hoc est falsum. Ergo. Maior probatur: quia sanguifica & lactifica idem faciunt, quod generatiua. Etenim spermatifica nihil aliud facit, quam inducere formam essentialem seminis in alimentum: lactifica idem facit: quia etiam inducit formam essentialem lactis in ipsum: idem facit sanguifica, spiritifica, &c.

Tertio. Generatio hominis est vna simplex actio: at spermatificatio parentum est duplex actio: vna est spermatificatio maris, altera foeminae. Ergo.

Quarto. Finis spermatificæ est conuertere semen in substantiam testium: ille non est finis generatiuæ; sed finis eius est conuertere semen in nouum hominem; & conuertere in neruum, ossa, carnem, caput, brachia, pedes, &c. Ergo sunt diuersæ. Quarum enim potentiarum fines, & actus sunt diuersi, illæ sunt diuersæ.

Quinto. Si potentia generatiua esset spermatifica, generatiua esset nutritiua: hoc est absurdum. Ergo. Maior est vera: sequela est bona.

bona. Minor probatur variis rationibus. Primo, si generatiua esset nutritiua, non essent nisi duæ species potentiæ vegetatiuæ, nempe nutritrix, & auctrix: at communi omnium fere tum Medicorum, tum Philosophorum consensu sunt tres; generatiua, nutritiua, & auctrix; & omnes ponunt generatiuam, vt speciem contradistinctam contra nutritiuam. Ergo. Etenim Galenus libro 1. de facultatibus natural. capite 6. & 8. ponit tres potentiæ vegetatiuæ facultates, & tribus distinctis capitibus, de iis tanquam de diuersis facultatibus agit. Idem facit Auicenna Fen 1. primi doctrina 7. summa 1. capite 2. & Auerrhoes 2. Colliget capite 7. Aristoteles 2. de anima capite 4. textu 34. & D. Thomas 1. parte quæstione 78. articulo 2. qui omnes docent generatiuam esse potentiam à nutritiua distinctam. Secundo; potentiæ habentes diuersos fines, sunt diuersæ: nutritiua & generatiua habent diuersos fines. Ergo. Minor probatur. Etenim finis nutritiux est conseruatio indiuidui & reseruatio sui subiecti. Finis generatiux est conseruatio speciei & productio alterius indiuidui. Tertio, potentiæ, quarum actiones sunt diuersæ, sunt etiam diuersæ: nā vt est 2. anim. tex. 22. potentiæ per actus & opera distinguuntur: at actiones generatiux & nutritiux sūt diuersæ. Ergo. Minor probatur.

Etenim

Etenim nutritiæ actio est nutritio corporis iam existentis ; generatiæ generatio non existentis. Insuper actio generatiæ est productio totius carnis, totius ossis de nouo, & ad nihil præexistens; actio nutritiæ est productio particulæ tantum carnis, & ossis, & ad præexistens, & est adproductio, siue adgeneratio. hæ actiones omnino sunt diuersæ. Ergo. Quarto, potentiæ, quarum vna seruit, altera seruitur ; vna ministrat, altera ministratur, non possunt esse eadem: tales sunt nutrix, & generatiua. Ergo. Minor probatur authoritate Galeni 1. de facultatibus natural. capite 7: & Auicennæ Fen 1. primi doctrina 6. capite 2. D. Thomæ 1. parte quæsti 78. articulo 2. & 2. contra gentes capite 89. qui omnes dicunt nutricem & autricem seruire in vtero generatiæ. Quinto, potentiæ, quarum vna potest facere, quod non potest altera, non possunt esse eadem; generatiua potest facere, quod non potest nutritiua. Ergo. Etenim generatiua potest facere omnes partes hominis, caput, pedes, cor, stomachum, hepar, &c. nutritiua non potest vel vnum digitum deperditum restaurare. Sexto, potentiæ inter se differentes proprio subiecto, non possunt esse vna & eadem ; generatiua, & nutritiua differunt proprio subiecto: nam generatiua non est

est nisi in testibus ; nutritiua est in toto : nulla enim pars est in qua non subiectetur potentia nutritiua. Ergo. Septimo , potentia, quarum vna potest semper operari , altera non, non possunt esse eadem ; sed ita est de generatiua , & nutritiua : nutritiua enim operatur toto tempore vitæ ; generatiua non incipit operari nisi decimo quarto anno ætatis , & non potest operari ultra quinquagesimum , saltem in mulieribus. Ergo. Octauo , potentia, quarum vna operatur , & producit terminum suum per actionem immanentem , & altera per actionem transeuntem, seu, vt inquit D. Thomas 1. parte , quæstione 78. articulo 2. quarum vna habet effectum suum in eo in quo est alia in alio , non possunt esse eadem : at ita est de nutritiua & generatiua : etenim actio nutritiua est immanens, & ipsa agit in suum subiectum , & illud perficit & conseruat , actio generatiua est transiens : etenim generans non generat seipsum, sed aliud , & eius actio non terminatur in seipso , sed in alio. Ergo. Nono , potentia, quarum obiecta sunt realiter , imo, vt inquit D. Thomas 1. parte quæstione 77. articulo 3. & quæstione 80. articulo 1. ad secundum , solum formaliter distincta , sunt

sunt diuersæ: obiecta generatiuæ, vel realiter, vel saltem formaliter sunt distincta ab obiecto nutritiuæ. Ergo. Minor probatur. Etenim obiectum generatiuæ est semen; obiectum nutritiuæ est sanguis; illa sunt obiecta realiter distincta. Ergo. Alij subsumunt sic: obiectum nutritiuæ est alimentum vt conuertibile in substantiam viuents; generatiuæ vt conuertibile in semen: alij dicunt obiectum potentiarum vegetatiuarum, esse ipsum corpus viuens; & subsumunt sic: obiectum potentie nutritiuæ, est ipsum corpus viuens vt nutritibile; generatiuæ, vt generabile; auctricis, vt augibile, quam diuersam obiecti potentiarum vegetatiuarum rationem tradit D. Thomas parte 1. questione 78. artic. 2. Hæ rationes obiecti sunt diuersæ. Ergo. Alij multo aliter subsumunt, & longe diuersas obiecti harum potentiarum rationes proponunt; quæ nullius sunt momenti: quod ex eo cõtingit, quod omnes diuersificentur in potentie generatiuæ natura ac essentia designanda. Alij enim asserunt generatiuam esse spermatificam; alij formatricem, alij vtramque simul, alij generatiuam esse in parentibus, alij in semine, alij vtrobiq; alij esse potentiam vitalem, alij non vitalem: & secundum hoc coguntur diuersa earum adsignare obiecta. Decimo; potentie diuersimode operantes sunt diuersæ;
generatiuæ

generatiua diuersimode operatur, quam nutritiua. Ergo. Etenim generatiua producit carnem, ossa, & omnes partes cum figura: nutritiua etsi producat quidem carnem, ossa, &c. producit tamen ea sine figura. Etenim in nutritione quotidiana, particula, quæ apponitur membris, non producitur cum vlla determinata ac propria figura, sed solum cum illa quam ex accidenti acquirit à figura partis cui adglutinatur.

Sed respondeo. Ad primum: nego potentiam generatiuam esse posteriorem semine, & supponere ipsum. Etenim potentia generatiua generat semen in ordine vt fiat viuens (semen enim non differt à viuento nisi per actuationem. cum erit actuum erit viuens) & sic generando ipsum, generat viuens in proxima potentia: quod autem generat viuens est prius ipso, & non supponit ipsum; & sic generatiua non supponit ipsum. Verum potentia conformatrix, & immutatrix supponunt semen, vt illud quod debet conformari, & conuertri in substantiam ossis, carnis, &c. sed illæ, vt sæpe dictum est, non sunt potentia generatiua, quæ est potentia generantis; sed potentia geniti. Ergo, &c.

Ad secundum, spermatifica non est generatiua per hoc, quod inducat in sanguinem nouam formam essentialem distinctam a

Q

forma

forma sanguinis, nempe formam feminis; sed per hoc, quod sit generatiua noui indiuidui viuientis; id est quod producat talem substantiam, quæ est in proxima potentia vt fiat nouum indiuiduum viuens, cuique nihil aliud ad hoc deest, quam vt in vtero actuetur, & dispositiones in ipso latentes sufficientes ad animæ introductionem, & ad esse noui viuientis fiant actu. Aliæ potentie in argumento commemoratæ, vt lactifica, sanguifica, generant; id est faciunt Physicam generationem, producendo nouam formam essentialem in suum obiectum, nempe lac & sanguinem; quæ est generatio late sumpta, vt opponitur corruptioni; sed non faciunt generationem proprie dictam; id est generationem viuientis, & productionem noui indiuidui viuientis; quæque secundum communem doctrinam Philosophorû, opponitur nutritioni, & auctioni.

Ad tertium: duæ illæ spermatificationes sunt duæ generationes partiales tendentes ad vnam generationem essentialem; quæ tunc fit, quando semina in vtero actuantur, & anima à Deo infunditur. Substantialem enim generationem, vt sæpe dictum est, homines non præstant, neque propter animæ excellentiam præstare possunt. Illa generatio essentialis quæ fit in momento, & tum primum, cum Deus animam rationalem infundit; est vna
simplex

simplex actio : sed generationes accidentales, quas faciunt generantes, quæ non sunt nisi partiales productiones materiæ indiuidui futuri, & non sunt nisi alterationes, & ultimarum dispositionum introductiones possunt bene esse duplices : quia tamen tendunt in vnam finalem generationem essentialem ideo merito dici possunt non esse nisi vna generatio, & vna simplex actio.

Ad quartum respondeo ; isti fines sunt subordinati : ideo vna potentia potest habere vtrumque. Finis vltimus est, vt producat simile in specie, & nouum indiuiduum ; nutritio testium non est finis vltimus, sed tendit in illum. Etenim testes non sunt facti vt nutriantur, sed vt inseruiant generationi. vt autem inseruiant generationi & possint semen quod potentia est nouum viuens producere, debent nutriri, crescere, & conseruari : & sic eorum nutritio est propter generationem, & consequenter finis subordinatus generationi. Verum quia propter generationem debuit in iis produci semen, ideo natura volens facere compendium actionum & instrumentorum, eadem abutitur eadem opera etiam ad testium nutritionem, & illius indiuidui particulæ conseruationem. Præterquam quod minime certum sit testes semine nutriri.

Q 2

Nam

Nam sicuti stomachus, etsi generet chylum, non tamen propterea nutritur chylo, & māmā etsi generent lac, non tamen nutriuntur eo; ita forte testes non nutriuntur semine, etsi ipsum generent, sed sanguine. Etenim & māmā, & testes sunt, & nutriuntur priusquam lac & semen generent; quod indicium est ea illis non nutriri. Quod tamen hoc loco disputare nimis longum, & plane præter propositum foret. Porro finem generatiuæ esse conuertere semen in os, carnem, neruos, caput, pedes, &c. falsum est. Etenim generatiua non edit illas actiones, & ita non sunt finis eius. Generatiuæ finis est introductio animæ: illa enim est generatio, non productio ossis, carnis, capitis, pedum, &c. quia illæ non sunt generatio, sed actiones, vt milles dictum, generatione posteriores, & actiones animæ introductæ, & finis eius.

Ad quintum nego maiorem. Ad argumenta eam probantia respondeo: ad primum, distinctione formali merito possunt dici effectres. Nam in quantum nutritiua edit actiones aliquas tendentes ad conseruationem & alitionem indiuidui, eatenus dicitur nutritiua: in quantum vero edit aliquam actionem tendentem ad productionem alterius indiuidui, vocatur generatiua: distinctione vero reali non sunt nisi duæ, Nam essentialiter & secundum

dum rem, illa, quæ facit nouum viuens, est eadem cum illa, quæ suum proprium corpus cōseruat. Etenim quæ producit nouum viuens est spermatifica : spermatifica autem producit nouum viuens, per hoc quod producat semen, quod est potentia nouum viuens, sicut non desit ei nisi actuatō, sicut dixi : cōseruat autem indiuiduum propriū per hoc, quod producat semen quo testes nutriuntur. Quatenus enim vnā partem seminis conuertit in testes, eatenus est nutritiua, & cōseruatiua sui indiuidui; quatenus vero aliam superfluam seruat, vt fiat viuens nouum ex eo, eatenus est generatiua. Quoad auctoritates; nonnulli dicunt illos authores de distinctione formali, & non reali, esse intēligendos; quo casu nihil facerent contra positam conclusionem; Verum ego credo eos, & maxime Galenum, & D. Thomam, de distinctione reali esse intēligendos. Vtut sit, & quomodocunque intēlexerint, parum refert : non enim in hac doctrina paradoxa moror auctoritates, sed solum rationes. Homines fuerunt, & potuerunt errare. Ideo vero errauerunt; quia verā potentiam conformatricem non cognouerūt, & quia conformatricem, & immutatricem ipsam generatiuam esse putauerunt: (quo casu ipsa abique dubio à nutritiua generantis esset diuersa:) quod est falsum. Ad secundum

iam data est responsio in solutione argumenti quarti principalis. Ad tertium dicere potentiam generatiuam esse nutritiuam, nihil est absurdi, cum id quoque dixerit Aristoteles 2. de anima capite 4. textu 43. his verbis: *Cum autem eadem vis anima sit, & nutriendi, & generandi, primum de alimento determinare necessarium est.* Dico autem: sicut nutritio est actio nutritiuæ, ita esse & generationem. Pro cuius intelligentia sciendum est nomen potentia nutritiuæ esse æquiuocum. Etenim nomen, nutritiuæ, dupliciter sumi potest, & generice, & specificè. generice; pro potentia quadam vniuersali, quæ sit genus omnium potentiarum ad nutritionem aliquo modo spectantium ac concurrentium. specificè; pro specie quadam determinata nutritiuæ in genere sumptæ. Nutritiua illa quæ solet à Medicis contradistingui contra generatiuam, & autricem, est nutritiua generice, non specificè sumpta. Illa non habet proprium nomē, sed appellatur nomine suæ speciei, nempe nutritiuæ specificè sumptæ, seu proprie dictæ: quæ est omnium potentiarum nutritiuarum nobilissima & quasi domina, & cui soli fere reliquæ omnes generice sumptæ species inferuiunt. Hæc nutritiua est species potentia cōcoctricis; & est illa concoctrix quæ residet in partibus similaribus, quæ alimentū vltimatē conuer-

conuertit in substantiam membrorum & assimilatoria potest appellari, quæque vere, & proprie ac immediate indiuiduum nutrit & conseruat. Talis nutritiua totiplex est, quot sunt species partium similarium; ossifica in ossibus, carnifica in carnibus, neruifica in neruis, & sic deinceps. Illius enim actio est actio similis, & non instrumentaria, & residet in partibus vt sunt similes, & non vt instrumentariæ. Nutritiua generice sumpta, est potentia quæ quauis ratione versatur circa alimenti seu conuersionem, seu præparationem. Quæcumque enim potentia aliquam qualemcumque circa alimentum edunt actionem, ad hanc tanquam ad genus referuntur, ac sunt species eius. Tales plurimæ sunt: aliquæ versantur circa alimenti motum, vt retentrix, attractrix, expultrix: aliquæ circa alimenti alterationem, & essentialem conuersionem, & vocantur concoctrices, quarum duæ sunt species, vna quæ coquit alimentum dispositiue seu ad nutritionem, seu ad generationem, vt chylifica, & sanguifica: alia quæ conuertit ipsam perfecte & vltimate, & in substantiam viuentis; qualis est illa nutritiua proprie dicta, de qua iam egimus, quæque in singulis membris residet, & assimilatoria appellatur, & cuius tot sunt species quot

Q4 partes

partes similes: vt ossifica, carnifica, &c. Aliæ insuper versantur circa alimentum, vt ex eo conseruetur species, & fiat aliud viuens, & genitum ad tempus alatur, vt generatiua & lactifica. Aliæ solum præparant alimentum ad hoc, vt ex eo producatur aliqua substantia, quæ sit indiuidui ad varias actiones instrumentum; vt spiritifica tum cordis, tum cerebri, si quæ sit. Hæ ergo omnes sunt species nutritiæ generice acceptæ; reliquæ non nutriunt, neque vltimate conuertunt alimentum in substantiam indiuidui; sed vel disponunt ad illam, vel conuertunt in alium vsum, vt iâ dictum est. Porro sicut nutritiæ proprie dictæ respondet sua actio, quæ est nutritio proprie dicta: ita & nutritiæ generice sumptæ generice sumpta. Quæ non est quidem nutritio proprie dicta, nec conuersio alimenti in substantiam aliti, aut aliti conseruatio; sed est omnis qualiscunque vitalis animæ in alimentum actio, siue sit alteratoria, siue generatoria, siue motoria. Et hac ratione omnium potentiarum nutritiarum actio, potest nutritio appellari, sumpto nomine nutritionis generice, & in lata significatione: & in hac chylicatio est nutritio, & sanguificatio est nutritio, & spiritificatio, & retentio, & attractio, &c. quia sunt actiones potentix nutritiæ generaliter sumptæ. Eodem modo generatio, quæ nihil est

est aliud, quam conuersio alimenti in semen, id est in nouum viuens, (etsi non actu sed potentia tantum uiuat,) vere est nutritio; sed non nutritio specificè, sed genericè sumpta: & consequenter, sicut generatio est nutritio, ita quoque generatiua est nutritiua ac species eius. Et hac ratione patet responsio ad argumentum, Etenim non est verum nutritionem & generationem esse diuersas actiones, sed generatio vere est nutritio, & se habet vt species ad genus. Proinde sicut actiones non sunt diuersæ, ita quoque neque potentiæ: ac consequenter generatiua est species nutritiua, adeoque nutritiua, verum non illa nutritiua specificè dicta, quæ assimilatoria vocatur, ac indiuiduum alit; sed genericè: & species illius quæ est immediata species vegetatiuæ, & quam Medici ac Philosophi solent communiter contra autricem, & generatricem, etsi falso, contradistinguere: de qua solum quæstio est. Ad illud quod sequitur in argumento, respondeo, & dico productionem carnis, ossis, &c. de nouo, & productionem totius carnis, & totius ossis, &c. non esse generationem, sed actionem generatione posteriore, vti sæpe dictum est: solam autem seminis productionem esse generationem. Ad quartum respondeo; dupliciter posse intelligi nutricem & autricem inferuire generatiuæ.

Q

ratiuæ.

ratiuæ. Vel enim potest intelligi nutricem & au-
 tricem generantis, inseruire generatiuæ,
 generantis, id est inseruire generatiuæ eiuf-
 dem numero animæ, cuius ipsæ sunt poten-
 tiæ; seu inseruire spermatificæ: in quantum
 nimirum corpus debet diu nutriri, & augeri
 priusquam sit aptum generare, & semen pro-
 ducere: vel potest intelligi nutricem & au-
 tricem foetus inseruire generatiuæ paren-
 tum, seu formatrici; quam asserunt esse ge-
 neratiuam. Si intelligatur nutricem & au-
 tricem generantis seruire generatiuæ, id est
 spermatificæ generantis; dico hoc quidem
 esse verum; sed ex eo non sequi generati-
 uam non esse nutritiuam. Potest enim esse
 vna species nutritiuæ & alia species inseruire
 ei: nam, vt dixi, nutritiua est duplex, alia ge-
 nerice, alia specificè sumpta. Generatiua est
 nutritiua generice sumpta, seu species eius.
 Alius autem adhuc sunt plures aliæ species;
 chylica, sanguifica, attractrix, retentrix,
 &c. Nihil autem impedit vnā earum alteri
 inseruire. Etenim species sub eodem genere
 contentæ non sunt omnes æque nobiles; quæ
 autem ignobilior est, potest alteri inseruire.
 Sic canis & equus, qui sunt species animalis,
 bene possunt inseruire homini, qui tamē etiā
 eiufdem species est. Ex hoc autem quod vna
 species seruiat alteri, non sequitur non posse
 vtram-

ytramq; habere nomen ac appellationem generis; aut non posse nomen generis tam bene de vna quā de altera prædicari. Nā etsi, dico, canis & equus inseruiant homini, tamen tam bene vocantur animal, quā homo. Pari ratione; aliquæ species nutritiæ generice sumptæ, vt chylifica, sanguifica, attractrix, retetrix, &c. possunt inseruire alteri speciei illius, nempe generatiuæ, seu spermatificæ; & tamen nihilominus esse nutritiua, & tam bene appellari nutritiua, quā illæ. Potest generatiua, quā spermatificam esse dicimus, etiam dici esse nutritiua specificè sumpta, id est nutritiua testium: sed tum illa nutritiua non inseruiret ei; quia esset vna & eadem; & sic quoad eā argumentū non haberet locum. Si vero intelligatur nutriticæ, & auctricæ foetus inseruire generatiuæ generantis, seu formatrici, quā dicūt esse generatiuā (in quo sensu intelligunt, Galenus, Auicenna, & D. Thomas nutricem & auctricem inseruire generatiuæ,) tunc dico falsum esse illas ei inseruire. Etenim potentiæ animæ foetus non possunt inseruire potentiæ animæ patris. & vt inseruirent illi conformatrici, nō tamen ideo verum esset dicere eas inseruire generatiuæ; quia illa conformatrix non est generatiua, vt est ostensum. Si vrgeatur, dici posse inseruire generatiuæ per hoc quod inseruiant conformatrici, quæ est vicaria gene-

generatiuæ, etiamsi non sit ipsamet vera generatiua ; respondeo illi non inseruire, eo quod talis conformatrix in semine nulla sit, vt est ostensum. Non existenti autem nullæ potentiæ possunt inseruire. Et vt adhuc talis aliqua in semine esset, non videtur tamen propterea quod nutrix & auctrix possent ei inseruire. Nam quomodo potentiæ animæ inseruirent potentiæ non vitali & non animatæ? Nobilius non potest inseruire ignobili. Potentiæ autem animæ, sicut ipsa anima est nobilior omnibus aliis formis, etiam sunt omnium aliarum formarum virtutibus longe nobiliores. Accedit, quod eo tempore, quo illa conformatrix, quam asserunt esse generatiuam, operaretur, nutrix & auctrix adhuc non essent in rerum natura ; si non essent, quomodo possent inseruire? Tunc adhuc non esse, est manifestum, quia ipsæ sunt potentiæ geniti : quando autem conformatrix operaretur, genitum adhuc non esset. Conformatio enim secundum ipsos est ante productionem geniti, & est dispositio ad eius productionem. Ipso autem producto cōformatrix non amplius posset operari, quia tunc forma seminis esset destructa ; qua destructa deberet quoque destrui, & exstingui proprietas, & facultas ab ipsa promanans, ab eaque dependens. Et quamuis maneret, adhuc ta-

men

men non deberet operari, quia eius operatio
esset ad formæ introductionem. Forma autem
introducenda deberet cessare ab omni opera-
tione, & ab omni vltiore dispositionum in-
troductione. Si respondeatur animam geniti
tunc vltius conformare; insto; ergo saltem
falsum esset tum nutricem, & auctricem ge-
neratiuæ inseruire: quia formatrix animæ
geniti non est generatiua; sed inseruirent
formatrici suæ propriæ animæ, quæ nulla ra-
tione potest dici esse generatiua: quia neque
esset generatiua generantis, vt est manifestū:
quia potentia geniti non potest esse potentia
generantis: neque esset generatiua geniti;
quia generatiua geniti eo tēpore adhuc non
operatur; sed solum est apta operari anno de-
cimo quarto ætatis. Atque ex his patet al-
lucinatio Galeni, quando dicit nutricem, &
auctricem in prima generatione esse ancil-
las, generatiuam vero dominam, postmodum
autem dominam fieri ancillam, & generatri-
cem ac nutricem, auctrici inseruire. Etenim
generatiua illa, cui dicit nutricem, & auctri-
cem inseruire, & quam dicit facere confor-
mationem in prima generatione, est potentia
generantis: illa autem quam dicit postmo-
dum, homine iam adulto, inseruire nutrici,
est potentia geniti, & existit iam in genito,
& in genito iam adulto, in quo nō potest esse
vel

vel remansisse potentia generantis : quomodo autem potentia generantis potest postmodum fieri potentia geniti ? Ad quintum, nego minorem. Ad probationem dico ; falsum esse generatiuam facere caput, pedes, cor, stomachum, &c. Generatiua enim non aliud facit quam producere semen ; id est uiuens in proxima potentia. Caput, cor, pedes, facit non generatiua, quæ est potentia animæ generantis, sed potentia aliqua animæ geniti. Ad sextum. Nego nutritiuam esse in toto. Nutritiua genericè sumptâ est in toto ; sed specialiter sumptâ, seu propriè dicta, minime. Genericè sumptâ est in toto secundum omnes suas species separatim sumptas. Nō enim quælibet species eius seorsim sumptâ est in toto, quia nec chylica est in toto nec sanguifica, nec spiritifica, neque ossifica, neque reteritrix, neque attractrix, sed vnaquæque solum est in determinata parte : sed secundum omnes simul sumptas est in toto : quia secundum chylicam est in stomacho ; secundum sanguificam in hepate, secundum spermatificam in testibus, secundum spiritificam in cerebro ; secundum ossificam in ossibus, secundum carnificam in carne ; secundum attractricem in fibris rectis, secundum expultricem in fibris transuersis, & sic deinceps : sic, ut nulla sit pars in qua non sit secundum aliquam

aliquam speciem sui. Verum nutritiua speciatim sumpta, seu proprie dicta non est in toto, sed tantum in determinata parte. Sic ossifica solum est in ossibus non in carne; carnifica solum in carne & non in ossibus; & sic de singulis similaribus partibus inexistentibus. Cæterum sicut illæ aliæ species nutritiæ iam dictæ, seu potentiæ illæ ministræ, vt chylifica, sanguifica, spiritifica, lactifica, retentrix, attractrix, &c. non sunt in toto, & tamen nihilominus sunt potentia nutritiua, seu species nutritiæ generaliter sumptæ: ita quoque potest generatiua, quæ non est aliâ quàm spermatifica non esse in toto, sed solum in determinata parte, & nihilominus tamen esse nutritiua, generice sumpta seu species eius. Ad septimum, fere similis est responsio: nutritiua specificè sumpta operatur toto tempore vitæ; sed generice sumpta, non. Operatur quidem toto tempore vitæ secundum omnes suas species simul sumptas: nam secundum vnâ operatur hoc tempore vitæ, secundum aliam alio; ita vt nullum sit quo non operetur secundum aliquam; sed non operatur toto tempore vitæ secundum omnes separatim sumptas, sed vno tempore secundum hanc, alio secundum aliam. Sic non operatur semper secundum chylificam; quia chylifica non operatur totis

totis illis nouem mensibus quibus foetus est in vtero: non operatur etiam semper secundum lactificam, sed solum tunc cum foemina grauida est: nam in multis nullo vnquam tempore vitæ secundum eam operatur. Eodẽ modo non semper operatur secundum generatiuam. Porro, sicut illæ omnes, etsi non semper operentur, propterea tamen non desinunt esse nutritiua, seu species eius; ita quoq; generatiua, etsi non semper operetur, non propterea tamen desinit esse nutritiua; verum nutritiua, vti dico, in genere sumpta: de qua solum quæstio est. Ad octauum. Nego minorem: falsum enim est potentiam nutritiuam operari per actionem immanentem: operatur enim per transeuntẽ. Etenim omnis nutritiua agit in alimentum conuertendo vel mouendo illud: conuersio, & motio alimentum sunt actiones transeuntes, minime autem immanentes. An nutritiua specificè sumpta, quæ assimilatoria vocatur, quæque immediate suum corpus nutrit, & conseruat, agat per actionem immanentem, an transeuntem; non est opus disputare: quia de ea non est quæstio. Quæstio enim non est an generatiua sit nutritiua specificè, sed an genericè sumpta. Sufficit dicere genericè sumptam non agere per actionem immanentem, sed per transeuntem. Omnes enim species nutritiux genericè sumptæ,

sumptæ, excepta solummodo fere nutritiua proprie dicta seu specificè sumpta, certo & absque dubio agunt per actionem transeuntem. Sic expultrix, attractrix, retentrix, concoctrix, sanguifica, chylica, spiritifica, lactifica, &c. omnes agunt per actionem transeuntem: quia agunt in alimentum quod est diuersum à viuento. Dico tamen nihilominus etiam de nutritiua specificè sumpta, ipsam agere per actionem transeuntem: agit enim etiam in alimentum, vltimate illud conuertendo, & adglutinando corpori viuenti, eiusque actio terminatur & recipitur in alimento, & non in corpore viuento. Per accidens enim est potentia, alimento assimilato animam se extendere in illud & corpus nutrir: per se vero solum terminatur in alimento. Et ita terminus intrinsecus eius est alimentum; extrinsecus, corpus: vti bene Carrerius explicauit. Ad nonum, potest negari, & maior, & minor. Maior, quia calor natiuus versatur circa obiecta formaliter distincta, & tamen ipse non est propterea à seipso realiter distinctus; sed hoc parum facit ad solutionem. Minor potest negari pro vtraque parte. quia & falsum est obiectum nutritiue esse sanguinem, & falsum etiam est obiectum generatiue esse semen. Obiectum nutritiue specificè sumptæ est sanguis; sed generice, de qua hic

R

quæstio

quæstio est, non. Sanguis enim non est obiectum omnium potentiarum nutritiuarū seu omnium specierum nutritiæ sed paucarum tantum. Etenim non est obiectum chylicæ: quia illud est caro, panis, &c. non etiam spiritificæ, saltem adæquatum: quia eius obiectū est etiam aer externus: si nimirum verum sit illum etiam in spiritus conuerti; de quo plurimum est dubitandum: non & sanguificæ, quia illud est chylus. Porro generatiuæ obiectum non est etiam semen, sed sanguis: generatiua enim cum sit spermatifica, versatur circa sanguinem, vt eum conuertat in semen; & sic semen est effectus eius, non obiectum. Si verum esset formatricem, & immutatricē esse generatiuam, esset verū obiectum generatiuæ esse semen; sed illud est falsum; quare & hoc. Ad alterum subsumptum: nego obiectum nutritiæ esse alimentum vt conuertibile in substantiam aliti. Obiectum nutritiæ specificè sumptæ, est alimentum vt conuertibile sic: at generice, minime. Obiectum autem huius est alimentum consideratum in ratione magis vniuersali; nimirum vt conuertibile vel in substantiam aliti, seu individui proprii, vel in substantiam alterius individui noui, vel in aliquam aliam, ipsi individuo ad actiones necessariam. Etenim spiritifica, lactifica, sunt nutritiua, seu species
nutri-

nutritiuæ generice sumptæ, & tamen earum obiectum non est alimentum vt conuertibile in substantiam aliti; quia indiuiduum neque spiritu neque lacte alitur; sed vt conuertibile in spiritum, qui est substantia ad actiones necessaria; vel in lac quod est alimentum alterius indiuidui ac noui. Eodem modo obiectum generatiuæ est alimentum non necessario vt conuertibile in substantiam indiuidui, sed vt conuertibile in semen, id est in substantiam noui viuientis. Ad hoc, quod subsumit Carrerius ex D. Thomâ obiectum potentiârû vegetatiuârû esse ipsum corpus viuens, respondeo, id esse falsum. Etenim corpus non est obiectum suarû potentiârû, sed subiectum; & est illud quod agit per potentias, & non illud in quod aut circa quod potentiæ agunt. Si corpus viuens esset obiectum potentiârû, esset agens & patiens simul; esset enim illud quod agit, & illud in quod; & circa quod agitur; quod est impossibile. Porro ipsum non esse obiectum potentiârû vegetatiuârû, sed alimentum; aperte docet Aristoteles 2. de anima cap. 4. his verbis: *Quod si ita sit, atque prius etiam obiecta quâ ista (scilicet operationes) contemplari oporteat; primû profecto de illis propter eandem causam, vt de alimêto, de sensibili, de intelligibili determinare oportet.* Quibus manifestè ostêdit obiectû

vegetatiuarum sic esse alimentum, sicut sensible sensus, & intelligibile intellectus. Ad locum D. Thomæ, dico, ipsum ibi improprie sumere nomen obiecti pro fine, in quem potentia intendit: quod satis clare videntur eius verba indicare, quæ habentur parte 1. quæst. 78. articulo 2. & sic sonant. *Vegetatiuum enim, ut dictum est, habet pro obiecto ipsum corpus viuens per animam: ad quod quidem corpus triplex operatio est necessaria; una quidem per quam esse acquirit, & ad hoc ordinatur potentia generatiua; alia per quam corpus acquirit debitam quantitatem, & ad illud ordinatur vis augmentatiua; alia vero per quam virtus viuens saluatur in esse, & ad hoc ordinatur virtus nutritiua.* Vbi ex verbo, ordinatur, patet ipsum velle illa esse potentiarum vegetatiuarum finem; seu esse operationes ad quas tanquam in finem potentia tendunt, & non obiectum. Finis enim generatiuæ est vt viuens constituatur in esse; illud autem cōstituere in esse est operatio ipsius: & finis augmentatiuæ est vt corpus augeatur, augere autem est operatio eius, in quam ipsa tendit tanquam in finem; & sic de nutritiua. Ad decimum, nego potentiam generatiuam producere membra cum certa figura. Etenim generatiua non producit aut conformat mēbra; sed anima geniti. Generatiua non facit nisi generationem & non producit nisi animam; substantiam.

substantialiter quidem in plantis, & brutis; dispositiue vero in hominibus. Conformationem & immutationem ad substantiam ossis, carnis, &c. faciunt formatrix, & immutatrix, quæ sunt potentiæ animæ geniti, nō generantis. Porro varij sunt tum Medici tum Philosophi afferentes generatiuam realiter esse eandem cum nutritiua, prout nos iam asseruimus, Gentilis, Vallesius, Ioubertus, Carerius, Durandus, Conimbricenses, Mercearius, Ruuius, alijque, & probant variis argumentis. Verum quia procedunt ex falso fundamento, errant omnes; eorumque argumenta sunt vana, & nullius ponderis. Supponunt enim esse generationem quæ non est generatio; & esse generatiuam quæ non est generatiua. Conimbricenses in 2. Aristotelis de anima capite 5. tenentes hanc sententiā, probant eam sic: potentia generatiua nō differt in alio à nutritiua, quam quod illa generet totam carnem, & totum os de nouo: nutritiua solum generet particulam, & ad præexistens, illæ rationes non sufficiunt ad constituendas potentias realiter distinctas. Ergo. Verum argumentum nihil probat; quia supponit illam potentiam, quæ os, carnem totam de nouo producit, esse generatiuam: hoc est falsum, vt ostendi, & adhuc probo. Ergo. Etenim generatiua est potentia animæ

generantis, quæ autem os, carnem, in principio generat, est potentia animæ geniti. Denique, quia productio ossis, carnis de nouo, id est in primo vitæ exordio, non est generatio; sed actio generatione posterior, & actio geniti, non generantis. Secundo, quia, quando asserunt generatiuam esse realiter eandem cū nutritiua, vel loquuntur de generatiua primaria quæ est in parentibus; vel de illa generatiua instrumentaria, quam ponunt in semine, quam vocant conformatricem, & quam ipsi met fatentur non esse potentiam vitalem, nec potentiam animæ, sed solum virtutem quandam physicam, instrumentū generatiuæ principalis. Si loquuntur de hac, errant & nihil probant. Primo, quia certum est virtutem illam physicam non vitalem, non posse esse realiter ipsius geniti nutritiua; eo quod nutritiua geniti sit potentia vere vitalis. Secundo, quia cum illa se teneat ex parte generantis, certum est non posse esse realiter eandem cum nutritiua geniti. Potentia enim seu virtus generantis non potest esse virtus geniti. Tertio, quia falso assumunt eam generare ossa & carnem, sicut nutritiua geniti. Quomodo enim potentia non vitalis potest generare ossa & carnem? Vnde cum nutritiua generet ossa & carnem, illa non; patet illam non posse esse nutritiua: quod probare

bare intendunt. Certum est illam, quæ de nouo, & in primo vitæ exordio, totum os, & totam carnem, &c. produxit, esse realiter eandem cum illa quæ postmodum nobis natis particulas ossis, carnis, &c. producit ad præexistens: sed falsum est illam quæ hoc in primo vitæ exordio fecit esse generatiuam. Hoc enim fecit formatrix animæ geniti, quæ à potentia generatiua plurimum est diuersa. Vallesius 2. controuerfiarum capite 29. eandem tenens opinionem probat eam sic: in nobis adultis remanet quædam virtus formatrix, quæ deciduos dentes regenerat, Sophronisteres, producit, arteriolas, venulas, nouam carnem, in cauis vulneribus restaurat, &c. illa est eadem cum illa, quæ produxit membra in primo vitæ exordio: illa est vera nutritiua; ergo & hæc. Verum etiam male probat: quia ex eodem fundamento, quo Conimbricenses. Supponit enim potentiam, quæ prima membra fecit, esse generatiuam, quod est falsum. Nam, vt ostendi, illa non est generatiua, sed quædam virtus immutatrix animæ geniti, quæ tum demum exoritur cum genitum est factum & noui hominis generatio iam absoluta, verum est remanere in nobis quandam virtutem formatricem, & illam esse eandem cum illa quæ fecit

R 4. mem.

membra in prima generatione ; sed falsum est illam esse generatiuam. Si argumentum teneret, sequeretur generatiuam seu potentiam generantis remanere in adulto, & generatiuam generantis fieri nutritiuam geniti. & generatiuam parentum adhuc anno octogesimo ætatis producere in nobis soproni-steres, posteaquam ipsi septuaginta nouem annis iam essent mortui. Quæ omnia sunt longe absurdissima. Confirmat interim argumentum exemplo sumpto à plantis. Eadem, inquit, virtus facit ramos, folia in herba adulta, quæ fecit in primum nascente : in primum nascente fecit generatiua ; ergo & in adulta, & è contra. Sed minor est falsa. Non enim prima illa folia fecit generatiua, quæ se tenet ex parte generantis ; sed nutritiua geniti, quæ realiter eadem est cum prima immutatrice. Cæterum argumenti error promanat à Gale-
no lib. 1. de facultat. natural. capite 8. dicente, alterationem siue immutationem seminis quæ fit in vtero, esse speciem nutritionis, & esse eandem, qua postea in adultis, caro, ossa, nerui regenerantur ; in hoc solum differetem, quod ea in vtero producantur os, caro, &c. de nouo ; in adultis, ad præexistens. Qui vti errat, ita etiam suos sequaces facit errare. Probat Vallesius secundo, capite 20. sic. iisdem particularibus actionibus completur generatio,

ratio, quibus nutritio: completur enim vtraque alimenti attractione, retentione, cōuersione in substantiam aliti: ergo sunt eadem actio. Verum argumentum etiam est nullum; quia supponit primam offis, carnis productionem esse generationem, & perfici iisdem actionibus ministris, quibus nutritio in adultis, quod est falsum; vt iam dictum est. Ioubertus commento in caput 6. lib. 1. Galeni de facult. natural. tenens eandem opinionem, illam conatur probare sic. Quarum actionum terminus est idem; illæ sunt eadem. actiones enim specificantur à termino: & quarum potentiarum actiones sunt eadem, illæ sunt eadem: sed idem est terminus nutritionis, & generationis. vtriusque enim terminus est caro, os, nerui, &c. ergo sunt eadem; & cōsequenter eadem potētiae earum. Peramatus libro de facultatibus natural. corpus nostrum dispensantibus, conatur respondere ad argumentum, dicendo: ideo actiones esse diuersas, quod vna faciat rem de nouo, & totum; alia particulam, & ad præexistens. Verū neque valet responsio Peramati, neque argumentum Iouberti: non responsio Peramati: quia terminum de nouo produci, vel produci ad præexistens, non facit specificam, sed solum accidentalem differentiam terminorum & consequenter nec actionum. Non argumen-

tum Iouberti : quia ſupponit itidem terminū generationis eſſe, os, carnem, &c. quod eſt falſum. Terminus enim generationis eſt anima, non os, caro, neruus ; quia hæc producuntur primum generatione iam abſoluta. Quo loco illud etiam abſurdi in Iouberto eſt notandum, quod illam generatiuam, quam eandem dicit eſſe cum nutritiua, dicat eſſe potentiam animæ vegetatiuæ ſemini inexiſtentis ; & fœtu genito, eam fieri ipſius nutritiua. Nam ſi eſt potentia animæ vegetatiuæ ſeminis, quomodo fit poſtmodū nutritiua rationalis fœtus ? quam ſuperuenire, & à Deo, infundi ſe pie credere proſitetur. Alij aliis argumentis probant hanc opinionē, quæ omnia recensere fruſtraneum foret ; quod pleraque ſint irrita & inania, quippe ex falſa ſuppoſitione proſecta ; quod nimirum eorum authores, nec quid vere ſit generatio, nec quæ ſit vera generatiua, nec quæ ſit virtus conformatrix intellexerint. Etenim ſi ignoretur quæ ſit generatiua, & quæ ſit generatio, & in quo conſiſtat, quomodo poteſt decerni ac probari an ſit realiter eadem cum nutritiua, an diuerſa ?

Atque ita probatum hætenus eſt potētias conformatricem & immutatricē non eſſe generatiuam, aut ſpecies eius, ſed generatiuam ſolummodo eſſe ſpermatificā, & conſequēter nutri-

nutritiuam, & nullam aliam. conformatricem vero & immutatricem esse potentias animæ foetus. Restat ergo modo videre; quales potentia sint conformatrix, & immutatrix: an sint vna eademque, an vero inter se realiter distinctæ; & an sint potentia nutritiua, nec ne. Atque hic militant argumenta quæ communiter à Medicis ac Philosophis solent in medium afferri super inuestigatione illius questionis, an generatiua à nutritiua realiter sit distincta. Nam, quibus ipsi vel negant, vel affirmant generatiuam esse nutritiuam, iisdem videtur posse negari vel affirmari conformatricem ac generatricem esse nutritiuam; eo quod ipsi conformatricem, & immutatricem cum generatiua confundant.

Videtur autem imprimis conformatrix nō posse esse nutritiua. Primo, quia termini earum sunt diuersi. Etenim conformatrix tendit ad quantitatem, seu ad determinatum modum quantitatis, id est figuram; nutritiua vero ad substantiam. Secundo, quia nutritio supponit conformationem, & est posterior ea: prius enim debent membra esse facta & conformata, antequam possint nutriri. Ergo. Tertio. Potentiæ, quarum vna potest deleri & non operari, altera permanet, & semper operatur, sunt diuersæ: ita est de conformatrice, & nutritiua.

Ergo.

Ergo. Etenim nutritiua semper operatur, & toto tempore vitæ; conformatrix vel extinguitur, vel valde raro operatur; imo in multis, ex quo nati sunt, vix vnquam. Quarto, nutritiua sedes est in hepate, conformatricis vbique; quia non est designare partem in qua magis principaliter resideat, quam in alia; aut ex qua influat in alias. Ergo. Quinto, illæ potentia videntur plurimum differre nobilitate, & excellentia. Ergo. Etenim videtur multo diuinius, multo artificiosius esse, infinitas partes infinitis modis conformare, & infinitis diuersis figuris ornare, quam solummodo alimentum in os, carnem, neruum, &c. conuertere. Confirmatur; videtur longe operosius & excellētius infinitas plantas, quibus mundus scatet, tam infinitis ornare figuris, quam succum è terra attrahere, in substantiam viridem ac carnem plantalem conuertere: & in piscibus eorum omnium diuersas figuras, & in auibus artificiosam plumarum diuersitatem facere, quam alimentum in substantiam eorum permutare.

Porro: quoad immutatricem, videtur quoque illa à nutritiua diuersa. Primo, quia immutatio est productio carnis, ossis de nouo: nutritio est productio partis solum, & ad præexistens. Ergo. Secundo, obiectum immutatricis est semen; nutriticis est sanguis. Ergo.

Tertio,

Tertio, nutritio supponit partes, non facit; immutatio facit eas de nouo. Ergo. Quarto, nutritiua residet in membris, immutatrix in semine. Ergo. Quinto, finis nutritiue est membri conseruatio, immutatricis membri constitutio. Ergo.

Porro conformatricem non esse eandem cum immutatrice sed diuersas: probari potest authoritate Galeni 1. de facultatibus naturalibus capite 5. & Auicennæ Fen 1. primi doctrina 6. capite 2. quorum verba supra questione 9. sunt recitata, quibus docent formatricem ab immutatrice esse diuersam. Probat secundo. Segarra commento in 1. Galeni de facult. natural. ratione: & est argumentum supra secundo loco ad probandum conformatricem non esse nutritiuam, allegatum, & est hoc: conformatio præcedit immutationem; & est prior tempore illa. membrum enim prius est formatum quam in substantiam ossis, carnis, conuertatur: ergo sunt diuersæ; & consequenter potentiæ quoque earum. Carrerius disputatione 33. super Auicennæ caput 4. asserit spermatificam, quam dicit quoque esse generatiuam, esse eandem cum nutritiua, per hoc, quod sit nutritiua testium, & in eum finem semen generet, vt ex ipso testes nutriantur. Sed quid si non esset nutritiua testium? & quid si ex semine testes non nutrentur:

an

an propter hoc spermatifica cessaret esse nutritiua? Chylifica non producit chylum ad hoc, vt ex eo stomachus nutriatur: teneo enim certissimum esse stomachum chylo non nutrirī: spiritifica cerebri non producit spiritus, vt ex iis cerebrum nutriatur: lactifica mamillarum non producit lac, vt ex eo mammae nutriantur; fuerunt enim nutritiuae antequam lac producerent: ideone cessant esse nutritiuae? Pari modo etiamsi testes non nutrirentur semine, sicuti non nutrirī verosimilius est; fuerunt enim etiam nutriti in infantibus ac pueris priusquam semen generarent: ideo tamen spermatifica non cessaret esse nutritiua. Sunt omnes nutritiuae generice sumptae; id est sunt species nutritiuae generice sumptae; de qua est quaestio: non autem specificice sumptae. Vt aliqua potentia possit dici esse nutritiua; non est necessum esse nutritiuam specificice sumptam, quia illa non est nisi vna species nutritiuae generice sumptae; sed sufficit esse aliquam aliam speciem: vna enim species nutritiuae tam bene est nutritiua, quam alia. Retentrix, attractrix, sunt species potentiae nutritiuae; & sic merito sunt & appellantur nutritiuae; & tamen non sunt nutritiuae specificice sumptae, quia nullam partem per se, & immediate nutriunt, imo ne quidem alimentum vlla ratione conuertunt, sed solum
 loca;

localiter mouent : sed solum genericè sumpta.

CONCLUSIO decimaquarta. Potentia immutatrix est nutritiua.

Probatur primo. Immutatrix est absque dubio vegetatiua : sed non est generatrix, vt est ostensum conclusione 12. non auctrix; ergo nutritrix : nullæ enim sunt aliæ species vegetatiuæ. Secundo. Vtraque potentia versatur circa alimentum conuertendo illud in substantiam viuientis, vtraque tendit ad introductionem animæ in illud obiectum in quod agit: vtriusque est eadem actio. vtraque enim facit ossa, carnem, neruum, &c. Ergo sunt eadem. Differentia solum est in eo, quod vna producat de nouo, altera ad præexistens, vna carnem totam, os totum, &c. altera solum partem. Illæ non sunt rationes sufficientes causandi realem potentiarum diuersitatem, vt bene docent Conimbricenses 2. de anima capite 4. vna enim virtus potest producere & partem, & totum, vt patet de igne. Ergo. Vterius: illa potentia quæ producit os, carnem, neruum, &c. in nobis iam adultis, est absque dubio eadē cū illa, quæ produxit ea in primo vitæ exordio; hæc est nutritiua; ergo & illa. Maior probatur: quia si essent diuersæ, sequeretur quod nunc in nobis essent duæ potentia ossificæ, duæ neruificæ, duæ carnificæ,

&

& sic de aliis : hoc est absurdum. Ergo. Quod hoc sequeretur probō: quia illa prima immutatrix, quare, & à quo periisset? Tandem per id conseruatur vnaquæque res in esse, per quod habet esse: idem enim opifex, qui potest facere opus, potest illud conseruare. Sic idem opifex facit nauim, domum, & conseruat eas: os, caro, neruus, membranæ, & omnes partes similes habent esse per immutatricem: illa enim primo produxit eas. ac conseruantur in esse per nutritiuam: ergo immutatrix est nutritiua.

CONCLUSIO decimaquinta. Probabile mihi videtur conformatricem esse realiter eandem cum immutatrice, & consequenter cum nutritiua, ac solummodo formaliter esse distinctas: in quantum producit os, carnem, neruum, vocatur immutatrix; in quantum producit cum tali vel tali figura, vocatur conformatrix.

Probatur. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate: vna potentia videtur vtrumque posse facere. Ergo. Minor probatur: quia vna eademque potentia potest producere rem & producere cum tali vel tali quantitate, tali vel tali figura; id est potest producendo rem simul comproducere figuram eius; nec videtur ad hoc opus esse diuersas constituere potentias, quarum vna rei productioni, altera

tera figuræ concinnandæ intendat.

Ad argumenta in contrarium respondeo.
Ad primum. Termini quidem sunt diuerſi, ſed quia vnus comproducitur cum altero, ideo poſſunt ab eadem potentia produci. Ad ſecundum, nutritio quæ in progreſſu vitæ fit, ſupponit partem productam, & iam factam; ſed non nutritio prima. Quia nutritio prima, eſt ipſa partis productio ab eadem potentia, à qua producta poſtmodum conſeruatur. Ad tertium respondeo. Vna & eadem potentia poteſt flacceſcere ſecundum vnā rationem agendi; & non ſecundum aliam. Quod idem fateri coguntur, qui aſſerunt nutritiuam ab auſtrice non niſi ſecundum rationem differre: flacceſcit enim ſecundum rationem augendi; ſed non ſecundum rationem nutriendi. Ideo autem flacceſcit auſtrix; quia nō debet corpus ſemper augeri, ſed bene ſemper nutriri. Eodem modo flacceſcit paulatim cōformatrix & non nutrix, quia debet corpus ſemper nutriri, ſed non ſemper conformari. quod enim ſemel conformatum eſt, manet conformatum, & non debet iterum & ſemper reformari. Conformat tamen nihilominus adhuc aliquo modo, toto tempore vitæ, per hoc, quod in ſubſtantię noſtræ quotidiana deperditione, & reſtauratione faciat eandem ſemper corporis figuram ſeu bonam pro-

S

portio-

portionem permanere & nō deperdi: & quod
vsque ad octogefimum etiam annum ætatis,
dentes sophronisteres, & nouas venulas ac ar-
teriolas in cauis vlceribus aliquando cum se
occafio offert, conformet. Cur partes instru-
mentales ac spermaticæ deperditæ nō restau-
rentur peculiarem causam habet; de qua agē-
di hic non est locus. Ad quartum: sedes nu-
tritiuæ non est in hepate, sed in toto, sicut &
conformatricis. Sedes sanguificæ, quæ est
species nutritiuæ est in hepate, sicut chylicæ
in stomacho, lactificæ in mammis: verum nu-
tritiuæ generice sumptæ, prout debet intelli-
gi, sedes est in toto: non quidem, vt supra
dictum est, secundum omnes suas species se-
paratim, sed coniunctim sumptas. Non enim
est in toto secundum sanguificam, chylicam,
aut lactificam; sed est in toto secundum ali-
quam: id est, secundum hanc in hac, secundū
aliam in alia parte. Ad quintum respondeo; &
dico: productionem formæ essentialis semper
esse nobiliore productione figuræ, aut formæ
accidētalis. Tamē vt ita esset, quod cōformatio
esset nobilior immutatione; ex eo tamen
propterea nō sequeretur cōformatricē, & im-
mutatricē esse potentias diuersas; sed solū illā
potentiam vnicā esse nobiliorem secundum
vnā rationem agendi, quā secundum aliam.

Ad argumenta probantia immutatricē non
esse

esse nutritiuam, respondeo. Ad primum, sicut supra; nimirum illas rationes formales actionum diuersas non sufficere ad constituendas potentias realiter diuersas. Propter producere partem de nouo, vel adproducere; propter producere partem vel totum, non debent constitui potentiæ realiter distinctæ. Vna & eadē, quæ potest facere vnum, potest facere & alterum; & quæ potest facere totum, potest facere & partem: & quæ potest adproducere, potest & producere de nouo. Sic eadem virtus ignis quæ facit partes ignis, facit & totum ignem; & quæ apponit nouas partes ad præ-existentes, producit etiam & partes primas & primum ignem, &c. Ad secundum. Non cuiusvis nutritiuæ obiectum est sanguis: sed solum specificè sumptæ, ac nonnullarum aliarum speciérum sub nutritiua generice sumptæ cōtentarū; vt lactificæ, spiritificæ. Nutritiuæ generice sumptæ obiectum est alimentū in comuni; vt conuertibile ab anima, & potentia nutritiua: verū diuersarum speciérum sub ea cōtentarū obiecta variāt; prout alimētōrū diuersæ sūt cōditiones, & species. Chilificæ obiectū est caro, & panis; sanguificæ chylus; spiritificæ aer; & vapor sanguinis, vel alius spiritus; lactificæ sanguis. Sicut autē omnes, etsi sint nutritiuæ, habent tamen diuersa inter se obiecta; ita immutatrix & nutritiua specificè sūpta, etsi sint

S 2 species

275 DE FORMATRICE FOETVS
species nutritiux generice sumptæ, & sint
vere nutritiua, possunt tamen nihilominus di-
uersa inter se habere obiecta. Ad tertium res-
ponsum est in solutione ad argumentum ter-
tium immediate præcedens. Ad quartum,
utraque residet in eodem subiecto; immuta-
tiua in semine iam animato, quod virtualiter
est pars, etsi adhuc non conformata; nutri-
tiua in parte iam conformata. Tum enim
vocatur nutritiua, cum iam est in parte cõfor-
mata: immutatiua cum in parte necdum con-
formata, etiamsi, realiter sit vna & eadem.
Vocatur enim immutatrix cum primo vitæ
exordio partem immutat; nutritiua cum in
progressu. Eadem autem realiter sunt poten-
tia, & quæ primo vitæ exordio partem pro-
ducit & quæ in progressu. Nam in primo vi-
tæ exordio vel in progressu eam producere
non mutat propterea agentis essentiam. Ad
quintum, sicut vnius ac eiusdem agentis po-
test esse producere, & productum conserua-
re; ita vnius & eiusdem finis potest esse pro-
ductio, & conseruatio. Ad authoritatem Ga-
leni, & Auicennæ respondeo: eos quidem
dicere illas facultates ac potentias esse di-
stinctas, sed non ideo dicere esse distinctas
realiter. Ad argumentum à Segarra allatum
respondeo; immutationem non supponere
conformationem, sed simul ac semel fieri, &
simul

simul ac pars incipit conformari, incipere quoque ad naturam ossis, carnis, &c. immutari, etiamsi non tam cito perfecte appareat immutata, sicut conformata. Interim tamen, quidquid sit de hac questione, siue scilicet conformatrix sit realiter ab immutatrice distincta, siue solum formaliter, parum refert, & nihil facit ad meum intentum. Ad meum intentum sufficit ostendisse formatricem, & immutatricem non esse generatiuam, aut species eius; sed esse alias potentias à generatiua distinctas. Si formatrix statuatur realiter esse eadem cum nutritiua, sequitur solum duas esse species potentiae vegetatiuæ, scilicet nutritiuam & auatricem, & nullam esse propriam speciem, quæ vocetur generatiua, sed eam sub nutritiua contineri. Quæ potentiarum vegetatiuarum diuisio, etsi foret quidem contra Galeni ac Aristotelis, aliorumque omnium tum Medicorum, tum Philosophorum doctrinam, non esset tamen propterea contra veritatem; quam omnibus omnium hominum opinionibus, etsi multis seculis confirmatis, iudico esse præferendam.

Porro quæri etiam potest: an immutatrix sit vna simplex potentia; an vero sint diuersæ species eius: seu an vna & eadem potetia possit has partes seminis in os, alias in carnem, alias in cartilaginem, &c. cōuertere: an vero

278 DE FORMATRICE FOETVS
ad hoc plures immutatrices specie distinctæ,
in semine sint constituendæ, quarum vna sit
ossifica tantum, alia carnifica tantum, alia mē-
branifica, &c. Plures esse, ac tot esse, quot
sunt partes similes, docet Fernelius 5. Phy-
siologiae cap. 3. & Zegarra com. 1 in Galen.
de facult. natur. & videtur posse colligi ex
Auicenna Fen 1. primi doctrina 6. capite 2.
Et probatur ratione. Primo: quia, si immuta-
trix sit realiter eadem cum nutritiua, vt est
dictum; ergo quot sunt species nutritiuae, tot
debeant quoque esse immutatricis: sed spe-
cies nutritiuae sunt plurimae, ossifica, carnifica,
&c. ergo tot sunt quoque immutatricis. Se-
cundo, quia non videtur esse possibile vnā
specie potentiam posse eandem materiam cō-
uertere in octo, aut nouem partes similes
specie distinctas: Neque potest dici hoc esse
propter diuersas, quæ sunt in semine, sub-
stantias, quarum vna magis sit conuertibilis
in os, & ideo ex ea fiat os: alia magis conuer-
tibilis in carnem, & ideo ex ea fiat caro: eo-
dem modo quo ab vna & eadem sanguifica
fiunt quatuor distinctæ humorum species, so-
lummodo propter materiæ, ex qua, diuersita-
tem: quia non videtur esse tanta in semine
heterogeneitas, vt illa sufficere possit, & sola
possit esse causa productionis tot diuersarum
specie partium. Tertio, quia dictum est eandē
esse

esse potentiam, quæ primum os, primam carnem, primam membranam fecit in primo vitæ exordio cum illa quæ facit postea reliquo decursu vitæ. At illa quæ toto decursu vitæ facit carnem est specie distincta ab illa quæ facit membranam, cartilaginem, neruum, &c. Ergo & illæ quæ os, carnem, neruum fecerunt in primo vitæ exordio sunt inter se specie distinctæ. Sequela probatur: quia si antea fuissent vna specie potentia, quomodo possent decursu vitæ mutasse speciem, & essentiam suam, & quæ fuisset semel vna eademq; postmodum fieri plures ac diuersæ?

CONCLUSIO decimasexta. Mihi verosimilius videtur immutatricem esse simplicem, & vnicam specie potentiam. Probatur: diuersæ specie potentiæ non possunt residere nisi in diuersis subiectis: at semen non est nisi subiectum vnicum, & simplex; ergo non possunt in eo residere tot distinctæ specie potentiæ. Nam etsi semen quidem non omnino sit homogeneum, quippè genitum ex diuersis tum spiritibus tum humoribus, & sanguine tum arterioso, tum venoso; tamen non est tanta in eo diuersitas, vt illa videatur posse sufficere tot diuersis specie potentiis sustentandis. Secundo, in prima hominis conformatione fit immutatio adhuc valde rudis, & non tam perfecta.

sicuti in iam adultis: at cum actiones fiunt ita ruditer, tum natura sæpius vna parte vtitur ad actiones diuersas: sicuti videmus in plantis animalibus, & insectis, ac imperfectis animalibus. in quibus vnum organum potest inservire diuersis specie actionibus; ergo vide ut quod tum etiam poterit vti vna potentia ad diuersas, sed inter se tamen consimiles actiones obeundas ac diuersos terminos producendos: & quod ad illam diuersitatem sola partium in semine existentium heterogeneitas poterit sufficere. Tandem autem videtur illa immutatrix esse vna potentia, quamdiu partes similes speciem suam & essentiam adhuc perfecte non sunt adeptæ. Quamdiu enim costæ adhuc non sunt perfectum os, & quamdiu cor, renes, muscoli adhuc non sunt essentialiter caro; & filamēta illa seminis quæ debent fieri venæ, nerui, arteriæ adhuc non sunt essentialiter illud, quod fieri debent; tandem videtur quod vna atque eadem potentia faciat eas: sed mox ut speciem distinctam inter se sunt adeptæ, videntur non amplius posse produci ab eadem specie potentia: sed potentiam quæ fuit ante vnica multiplicari ac in diuersas species mutari; per hoc, quod in diuersis specie partibus tum resideat, per easque determinetur, restringatur, ac particularizetur; & ex communi, & vniuersaliore

liore specificam naturam induat.

Ad argumenta in contrarium, quæ certe ambiguum faciunt hanc doctrinam, & merito reddunt hominem dubium, ac hæsitantem in quam partem debeat inclinare, tamen respondeo: Ad primum, nego sequelam maioris propositionis: & ratio est, quia potentia quæ antea in primo Vitæ exordio erat communis, & vniuersalis, per hoc quod in vno simplici, & homogeneo subiecto residebat, diuersificatur decursu vitæ in diuersas species per hoc quod in diuersis partibus specie distinctis tum recipiatur, secundum quarum naturam non producit deinceps semper, nisi diuersas specie partes. Ad secundum respondeo: tantâ posse esse in semine heterogeneousitatem, & si non appareat. Sic in lacte nulla ad oculum apparet heterogeneousitas, & tamen in ipso latent tres substantiæ natura tãtopere diuersæ. Chylus bene concoctus homogeneus apparet, & tamen in eo sunt tam diuersæ partes, vt ex iis diuersa excrementa, & humores generentur. Sanguis cum effluit è venis, vna homogenea apparet esse substantia, & tamen in eo sunt fibræ, serum, & quatuor distincti humores. Ad tertium respondeo negando sequelam: ad probationem dico, diuersificari pro natura, & diuersitate recipiētis ac subiecti cui inhæret.

Finirem, nisi restaret vnum dubium Dictum

S s est

est in conclusione 13. generatiuam esse spermatificam, & consequenter esse nutritiuam : modo dico; in embryone iam genito est etiā sua generatiua, id est, est in illo potentia illa per quam decimoquarto anno ætatis aut decimosexto poterit generare : id est ; est in illo, saltem radicaliter. Si ergo illa est nutritiua, et si conformatrix, & immutatrix quæ sunt in illo, sint etiam nutritiua, ergo illa embryonis generatiua, & eius conformatrix, & immutatrix sunt vna & eadem potentia: ergo conformatrix & immutatrix sunt generatiua : ergo falsum est, quod assertum fuit conclusione 12. conformatricem & immutatricem non esse generatiuam. Secundo : quia, si eius conformatrix, & immutatrix sint eadem potentia cū eius generatiua; ergo sicut seipsum cōformat; ita seipsum generat : hoc est absurdum, tum quia nihil generat seipsum: tum etiam, quia sic sequeretur potentiam generatiuam non esse potentiam ad generandum aliud, sed ad generandum seipsum, quod est falsum. Ergo. Tercio, quia sic sequeretur eandem potentiam producere semen, & illud in os, carnem, &c. conuertere: hoc quoque videtur esse impossibile. Ergo. Verum respondeo, & generatiuam, & immutatricem, & conformatricem omnes esse nutritiuam genericè sumptam, seu esse species nutritiua genericè sumptæ. Sed

ex

ex eo non sequi esse eandem potentiam .nam, etsi species sub eodem genere contentæ habeant denominationem generis : non tamen ideo sunt vna res, sed sunt inter se specie distinctæ. Quia enim sunt diuersæ species vnius generis, ideo specie inter se sunt distinctæ. Sicut ergo ossifica, chylica, sanguifica, spiritifica omnes sunt nutritiua ; quia omnes sunt species nutritiua, & tamen inter se specie sunt diuersæ ; ita & generatiua embryonis, & conformatrix eius sunt nutritiua ac species nutritiua, & nihilominus tamen inter se specie diuersæ. Ex quo patet potentiam nutritiuam esse duplicem: vnam, quæ tendit ad indiuidui conseruationem, quæ magis proprie nutritiua: alteram, quæ ad speciei propagationem, & generatiua & spermatifica appellatur. Quibus inseruiunt omnes aliæ potentia ministræ, tam quæ circa alimenti motum, quam quæ circa conuersionem versantur: quales sunt chylica, sanguifica, spiritifica, lactifica, attractrix, retentrix, expultrix, &c. quæ tamen omnes ad nutritiuam referuntur, vt species eius. Finio nunc, & quidquid dixi sanctæ Romanæ Ecclesiæ iudicio, ac censuræ lubens, ac humiliter submitto.

F I N I S.

C E N S V R A.

I*ste de FOETVS FORMATRICE
tractatus eruditus est ac prae di-
gnus, nihil habens quod Ecclesiasticis
decretis aduersetur.*

GVILIEL. FABRICIVS
Apostolicus & Archidu-
calis librorum Censor.

PRIVILEGII SUMMA.

ALBERTVS & ISABELLA Archiduces Austriae, Duces Burgundiae, Brabantiae, &c. Diplomate suo sanxerunt, ne quis citra voluntatem GVLIELMI A TONGRIS, Typographi Antuerpensis, LIBRVM DE FORMATRICE FOETVS, Authore cl. viro THOMA FIENO, D. Medico, sexennio proximo vlllo modo imprimat, aut alibi impressum in suas ditiones importet, venalemue habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum & graui poena multabitur: vt latius patet in litteris datis Bruxellae, 7. Ianuarij, 1620.

Signat. Steenhuyse.

